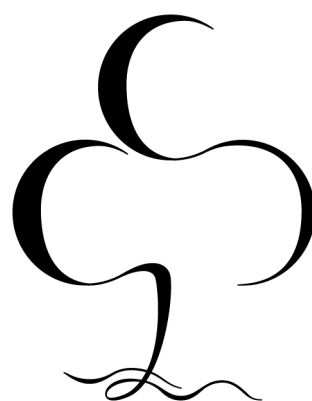

**PROGRAMMA
BEGROTING
2012**

Inhoudsopgave

	Voorwoord en leeswijzer	4
1	Resultaat, bijstellingen, dekkingsplan, nieuw beleid en vervolgstappen	6
2	Financiële begroting 2012	10
3	Meerjarenbegroting 2012 - 2015	13
4	Onvoorzien en incidentele lasten en baten	15
5	Algemene dekkingsmiddelen	16
6	Lokale heffingen	17
7	Weerstandsvermogen	21
8	Onderhoud kapitaalgoederen	29
9	Financieringsparagraaf	33
10	Bedrijfsvoering	37
11	Verbonden Partijen	39
12	Grondbeleid	45
13	Reserves en voorzieningen	49
14	Begroting cluster 0 t/m 9	52
15	EMU-saldo 2012	102

Voorwoord en leeswijzer

Hierbij bieden wij u op basis van artikel 190 van de Gemeentewet de begroting 2012 inclusief de meerjarenbegroting 2013-2015 aan.

De begroting geeft naast inzicht in de belangrijkste doelen en activiteiten voor 2012 ook het financiële perspectief van de gemeente. In juni 2011 heeft uw raad de perspectievennota 2011 vastgesteld en daarmee de kaders voor de begroting 2012. Deze begroting past binnen deze kaders.

Het financiële perspectief baart ons nog steeds grote zorgen. De uitkomsten in meerjarig perspectief zijn somber. Wel hebben wij -conform de bij de begroting 2011 opgestarte ombuigingsoperatie- de nodige bezuinigingen aan de lastenzijde van de begroting doorgevoerd.

De in 2010 verwachte forse kortingen die door de commissie Kalden naar voren werd gebracht zijn achterwege gebleven. Toch blijkt dat de economische toestand niet alleen in ons land maar zeker ook Europees en mondiaal erg onzeker is. Dit heeft zeker zijn doorwerking in de financiële verhouding met het Rijk maar ook lokaal naar de inkomsten betreffende bijvoorbeeld bouwleges en grondverkopen.

De effecten van de op Prinsjesdag verschenen september-circulaire 2011 hebben wij al volledig verwerkt in de begroting. Dit brengt een fors nadelig effect met zich mee in 2012 en 2013. Ook zit daarin opgesloten een forse korting op de algemene uitkering in verband met de vorming van de RUD's (Regionale uitvoeringsdienst). Voor 2012 is dit een structurele tegenvaller van € 85.000, die oploopt tot € 170.000 in 2014.

Ook hebben wij de verwachte structurele negatieve effecten van de najaarsbrief 2011 in het begrotingsresultaat 2012 en volgende meegenomen.

De begroting voor 2012 is sluitend en in "materiële zin" is er sprake van een overschot van € 124.753. Dit is ons gelukt zonder verdere ingrijpende maatregelen te hoeven nemen.

Het begrip "materieel sluitend" is een kader van Gedeputeerde Staten, dat zij hanteren in hun rol als financieel toezichthouder. Het betekent dat de structurele lasten gedekt moeten worden door structurele baten. Wij hebben dit in de begroting helder inzichtelijk gemaakt.

De uitkomsten van de meerjarenbegroting ontwikkelen zich negatiever dan de eerder gepresenteerde cijferingen in de perspectievennota 2011. Dit is een gevolg van de effecten van de najaarsbrief 2011 en de september-circulaire 2011. Dit betekent dat er met name in 2015 een probleem is ten aanzien van de dekking van het tekort. Hiervoor zullen wij een nieuwe ombuigingsoperatie gaan opstarten.

Voor wat betreft het nieuw beleid hebben wij in 2012 geen budget beschikbaar voor structureel nieuw beleid. Als er middelen benodigd zijn voor nieuw beleid dan zal dit middels ombuigingen moeten worden gevonden.

Voor incidenteel nieuw beleid hebben wij de eerder in de perspectievennota 2011 neergelegde voorstellen tot een bedrag van € 2.435.747 onverkort opgenomen in de begroting 2012.

Onzekere toekomst.

Voor de komende jaren is er de onzekerheid rondom de ontwikkeling van het aantal uitkeringsgerechtigden en de forse kortingen in het kader van de herstructurering van de Sociale Werkvoorzieningssector. Voor wat betreft de op stapel staande decentralisaties op de beleidsterreinen Werken naar Vermogen en Jeugdzorg hebben wij het standpunt ingenomen dat deze taken binnen de over te hevelen middelen moeten worden uitgevoerd. Gelet op de omvang van de over te hevelen budgetten op macroniveau gaat het om omvangrijke bedragen. (€ 8,5 miljard).

Voor de jaren 2013 en verder verwachten wij -zoals gezegd- nog veel onzekerheden. Dit noopt ons tot een voorzichtig financieel beleid. In de paragraaf weerstandsvermogen hebben wij, in het verlengde van de jaarrekening 2010, getracht om de risico's nog nadrukkelijker in beeld te brengen.

Zeker op het terrein van de grondexploitaties staan wij voor zware en omvangrijke exercities.

De jaarrekening van 2011 is een nieuw moment voor het doorrekenen van de grondexploitaties en het in beeld brengen van de financiële gevolgen daarvan.

Ten opzichte van de begroting van voorgaande jaren willen wij niet onvermeld laten dat wij in deze begroting een verdere verbetering hebben doorgevoerd op de onderdelen Beleidsdoelen, Maatschappelijke effecten en Wat gaan we doen?

Wij denken hiermee de informatievoorziening verder te hebben verbeterd.

Wij vertrouwen erop dat deze begroting een goed inzicht geeft in het financiële perspectief, de beschikbare middelen voor 2012 en volgende jaren en de inzet daarvan voor de inwoners van onze gemeente.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders

1. Resultaat, bijstellingen, dekkingsplan, nieuwe beleid en vervolgstappen.

In dit hoofdstuk gaan wij in op:

1. Resultaat, bijstellingen en dekkingsplan.
2. Overzicht van de beschikbare structurele en incidentele middelen 2012 en de invulling hiervan.
3. Vervolgstappen en onderzoeken.

1. Resultaat, bijstellingen en dekkingsplan.

Uitkomsten en bijstellingen.

De voorliggende begroting 2012 van de gemeente is sluitend. In meerjarig perspectief is er echter sprake van een tekort.

Het gepresenteerde resultaat is als volgt tot stand gekomen:

- a. Op basis van de in de perspectievennota 2011 neergelegde kaders is de concept-begroting 2012-2015 opgesteld.
- b. De noodzakelijke bijstellingen op de begroting zijn hieraan toegevoegd. (opleidingsbudget, lagere opbrengst bouwleges en openbare verlichting). Zie de nummers 2, 3 en 4 in onderstaande tabel.
- c. De effecten van de september-circulaire 2011 zijn verwerkt.
- d. De verwachte structurele negatieve effecten van de najaarsnota 2011 zijn meegenomen.

Uiteraard is rekening gehouden met de financiële kaders van de provinciale toezichthouder.

De uitkomsten resulteren in het navolgende beeld:

Nr.		2012	2013	2014	2015
1.	Concept-begroting	-395.272	-241.891	-253.811	-906.160
2.	Bijstelling opleidingsbudget	-40.000	-80.000	-120.000	-160.000
3.	Lagere opbrengst bouwleges	-240.000	0	0	0
4.	Kapitaallasten openbare verlichting	-21.250	-21.250	-21.250	-21.250
5.	<i>Sub-totaal</i>	<i>-696.522</i>	<i>-343.141</i>	<i>-395.061</i>	<i>-1.087.410</i>
6.	Effecten September-circulaire 2011	-305.571	-253.052	-57.905	-41.378
7.	Structurele Effecten najaarsbrief 2011	-114.641	-114.641	-114.641	-114.641
8.	Resultaat begroting	-1.116.734	-710.834	-567.607	-1.243.429

Toelichting:

Ad 1. De concept-begroting is opgesteld op basis van de kaders van de perspectievennota 2011.

Ad 2. Om de organisatieontwikkeling verder vorm te geven is een geleidelijke ophoging van het opleidingsbudget naar 2% van de loonsom noodzakelijk. Momenteel is het budget ca 0,8% van de loonsom. Daarom wordt deze budgetverhoging voorgesteld.

Ad 3. De Inkomsten uit bouwleges voor 2012 moeten naar beneden worden bijgesteld omdat in de huidige markt de bouwleges naar verwachting veel lager zullen zijn. De opbrengsten uit bouwleges in 2012 worden geschat op € 800.000. Wij beschouwen deze lagere opbrengst voorshands als een incidentele tegenvaller, omdat wij voornemens zijn om tegenmaatregelen te treffen. (kostenverlagingen en/of inkomstenverhogingen). Daarvoor is nu een intern onderzoeksopdracht uitgezet.

Ad 4. Teneinde de openbare verlichting op een adequaat niveau te houden en in te kunnen spelen op nieuwe energiezuinige armaturen en lampen is een vervangingskrediet noodzakelijk van € 250.000. De bijbehorende kapitaallasten bedragen € 21.250. In meerjarig perspectief waren deze lasten om budgettaire redenen in de meerjarenbegroting 2009 opgenomen tot en met het jaar 2010.

lasten structureel in de begroting opgenomen. Om budgettaire redenen zijn ze vervolgens

- Ad 6. In de september-circulaire 2011 wordt gemeld dat er in 2012 sprake zal zijn van een fors lager accres en een korting in verband de invoering van de regionale uitvoeringsdiensten (RUD). Daarnaast zijn er structurele toevoegingen ivm bijzondere bijstand en incidentele toevoegingen i.v.m. transitiekosten decentralisatie Awbz begeleiding naar de Wmo. Deze staan ook als budget opgenomen in de begroting.
Ten aanzien van de opgelegde korting betreffende de RUD's stellen wij ons vooralsnog op het standpunt dat wij de kortingen zullen "doorschuiven" naar het nog te vormen uitvoeringsorgaan, waarin wij gaan deelnemen ingaande 2013. Deze taakstelling ten bedrage van € 170.000 hebben wij overigens nog niet ingeboekt, omdat het RUD in 2013 van start gaat.
- Ad 7. De structurele effecten voortvloeiende uit de najaarsbrief 2011 betreffen met name compensatie voor loonkosten van gesubsidieerde instellingen en verlaagde opbrengsten leges als gevolg van vrijgave van de keuze buitengewoon ambtenaar en trouwlocaties.

Begroting versus perspectievennota 2011.

Als we het resultaat van de begroting vergelijken met de uitkomsten vermeld in de perspectievennota 2011 dan ontstaat het volgende beeld.

Nr.		2012	2013	2014	2015
1.	Resultaat Begroting (september 2011)	-1.116.734	-710.834	-567.607	-1.243.429
2.	Perspectievennota 2011 (juni 2011)	-496.585	-475.933	-487.465	-1.187.465
3.	Verschil	-620.149	-234.901	-80.142	-55.964

Het verschil tussen het resultaat van de begroting en de uitkomsten van de perspectievennota 2011 wordt met name veroorzaakt door de effecten van de september-circulaire 2011, de uitkomsten van de najaarsbrief 2011 en de lagere opbrengsten van bouwleges.

Dekkingsplan en begroting "materieel sluitend".

In de perspectievennota 2011 zijn de volgende opties aangegeven om het tekort in de meerjarenbegroting 2012-2015 structureel weg te werken.

Niet doorvoeren van de renovatie van zwembad Aqualaren	190.000
Beschikking over jaarlijkse storting in reserve BTW-Comp. fonds	400.000

Doorvoering van deze opties leidt tot het volgende beeld:

	2012	2013	2014	2015
Resultaat Begroting	-1.116.734	-710.834	-567.607	-1.243.429
Dekking:				
Niet doorvoeren renovatie van zwembad Aqualaren	190.000	190.000	190.000	190.000
Beschikken over jaarlijkse storting in reserve BCF	400.000	400.000	377.607	400.000
Nog te dekken:	-526.734	-120.834	0	-653.429

Uit een nadere analyse van de structurele lasten en baten en de incidentele lasten en baten is gebleken dat de begroting wel materieel sluitend is. Daarom wordt voorgesteld om het tekort in 2012 en 2013 te dekken door te beschikken over de algemene reserve grote investeringen (Argi). Het sluitend maken van de begroting 2012 door te beschikken over de reserve heeft een incidenteel karakter. Wij achten dit verantwoord en mogelijk omdat door Gedeputeerde Staten van Drenthe in het vastgestelde "Financieel toezichtkader" aangegeven is dat de begroting 2012 "materieel sluitend" moet zijn. Dat betekent dat de structurele lasten gedekt moeten worden door structurele baten en daaraan voldoet deze begroting.

In hoofdstuk 2 hebben wij een uitgebreide becijfering van de structurele lasten en baten en de incidentele baten en lasten opgenomen. Gecomprimeerd ziet het beeld er voor 2012 als volgt uit:

Lasten totaal	Baten totaal	Lasten Incidenteel	Baten Incidenteel	Lasten Structureel	Baten Structureel
89.542.240	89.542.240	5.934.377	5.809.624	83.607.863	83.732.616

De structurele lasten 2012 worden gedekt door structurele baten. Dit is een belangrijk criterium in het kader van repressief toezicht van Gedeputeerde staten.

2. Overzicht van de beschikbare structurele en incidentele middelen 2012 en de invulling hiervan.

Structurele middelen.

In de begroting 2012 hebben wij -zoals eerder in de perspectievennota 2011 aangegeven- geen middelen opgenomen voor structureel nieuw beleid. Wel hebben wij aangegeven dat wij de kapitaallasten voortvloeiende uit de aanleg van de rotondes nabij de Meerweg/Hoofdweg en de Hoofdweg/ Burg. J.G. Legroweg willen opvangen binnen de verhoogde budgetten voor het wegenonderhoud.

Als er middelen gewenst zijn voor nieuw beleid dan zal dit middels ombuigingen moeten worden gerealiseerd. Ook dit zal in een ombuigingsplan moeten worden meegenomen.

Incidentele middelen.

Voor de dekking van nieuw beleid incidenteel is in de perspectievennota 2011 een bedrag vastgesteld van € 2.435.747.

Dit zelfde bedrag is in deze begroting opgenomen en wordt gedekt door een onttrekking aan de Argi.

Het betreft de navolgende -ten opzichte van de in de perspectievennota onveranderde- voorstellen:

Overzicht van nieuw beleid incidenteel 2012-2014.

Nr.	Omschrijving	2012	2013	2014	2015 *)
1.	Bijdrage Alescon	67.000	48.000		
2.	Suppletie basisonderwijs	137.127			
3.	Aankoop Broekvelt - lokatie	515.000			
4.	Centrumplan Eelde	283.000			
5.	Nieuwe Akkers	300.000			
6.	Recreatieve voorzieningen herinrichting Peize	29.120			
7.	Groei Borchkwartier		125.000	125.000	
8.	Tip's (Toeristische Informatie Punt)	47.500	47.500	47.500	
9.	Boa's	132.000			
10.	Millennium	40.000	40.000	40.000	
11.	Musea en Kunst en cultuur	76.000	75.000	75.000	
12.	Breedtesport	89.000	89.000	89.000	
13.	Gebiedsgericht beleid	150.000	150.000	150.000	
14.	Subsidie Trias handhaven	65.000	65.000	65.000	
15.	Speelruimten	40.000	40.000	40.000	
16.	Modernisering bibliotheekwerk		90.000		
17.	Investeren in een duurzame leefomgeving	90.000	p.m.	p.m.	
18.	Gedragbeïnvloeding en oplossen lokale knelpunten verkeer	100.000	100.000	100.000	
19.	Middelen Economische zaken en Recreatieve sector	25.000	25.000	25.000	
20.	Plankosten Centrum Vries	150.000			
21.	Begraafplaats De Duinen	100.000			
	Totaal	2.435.747	894.500	756.500	

*) Middels de perspectievennota is vastgesteld om de inzet van beschikbare middelen vanaf 2015 over te laten aan een nieuw gemeentebestuur.

3. Vervolgstappen en onderzoeken.

De resultaten van de jaarschijven 2012 en volgende van de meerjarenbegroting vertonen tot aan 2015 een dalend verloop. In 2015 is er echter sprake van een sterk oplopend tekort.

Een negatief toekomstbeeld voor dat jaar is al eerder geschetst in de perspectievennota 2011.

Vooralsnog hebben wij hiervoor geen dekkingplan.

Wij gaan een verdere ombuigingsoperatie opstarten voor de komende jaren.

Daarbij sluiten wij niet uit dat er ingrijpende maatregelen moeten worden genomen, waarbij bepaalde voorzieningen of structuren definitief zullen worden gesaneerd.

Binnenkort zal het plan van aanpak inzake een **ombuigingsoperatie 2012-2016** worden opgesteld.

2. Financiële begroting 2012

In dit hoofdstuk presenteren wij de financiële begroting 2012 - 2015. In de financiële begroting wordt ingegaan op de onderdelen die ook volgens het Besluit Begroting en Verantwoording moeten worden opgenomen. Deze onderdelen zijn:

Onderdeel 1: Overzicht van baten en lasten per cluster, een toelichting op grote verschillen en op incidentele baten en lasten.

Onderdeel 2: Een uiteenzetting van de financiële positie, zodat inzicht ontstaat in elementen als investeringen, arbeidskosten, financiering en stand van reserves en het verloop van reserves.

Onderdeel 1.

Overzicht van baten en lasten per cluster en een toelichting op grote verschillen en op incidentele baten en lasten.

Voor het overzicht van lasten en baten per cluster wordt verwezen naar hoofdstuk 14 van deze begroting.

Verschillen ten opzichte van 2011

De begroting 2012 - 2015 is opgesteld op basis van de vastgestelde begroting 2011 inclusief alle besluiten die genomen zijn tot 30 juni 2011. Daarnaast is de vastgestelde perspectievennota 2011 uitgangspunt voor de primitieve begroting 2012. Ten opzichte van de structurele elementen in de actuele begroting 2011 zijn er derhalve geen grote verschillen. Het belangrijkste verschil ontstaat door de incidentele begrotingsposten in de begroting 2011, de ontwikkeling van de Algemene Uitkering en de ombuigingen uit de tussenbalans, de effecten van de Septembercirculaire en de Najaarsbrief 2011.

Overzicht van incidentele baten en lasten

In de begroting zijn naast structurele gelden ook incidentele gelden opgenomen.

In hoofdstuk 1 nieuw beleid (incidenteel) is aangegeven welke investeringen voor 2012 worden voorgesteld. In onderstaand overzicht staan de overige incidentele baten en lasten, waarbij ook een korte toelichting is opgenomen.

Bedragen x € 1.000

Cluster		2012 Incidentele	
		Lasten	Baten
0	Algemeen bestuur	76	76
1	Openbare orde en veiligheid		90
2	Verkeer en mobiliteit	110	110
3	Economische zaken en Arbeidsmarktbeleid	35	35
4	Onderwijs	35	35
5	Sociale samenhang en leefbaarheid	35	
7	Gezonde leefomgeving		59
8	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting		-240
9	Financiering	2.436	2.436
VD	Verdeeldienst	200	310
	Totaal	2.927	2.911

Toelichting incidentele baten en lasten

- cluster 0 Betreft uitgaven voor het informatiebeleidsplan die gedekt worden uit de reserve automatisering.
- Cluster 1 De baten bestaan uit een nog in te vullen taakstelling op brandweezorg.
- Cluster 2 Dit zijn incidenteel beschikbaar gestelde BOR gelden die worden gedekt uit de Argi.
- Cluster 3 Groningen Airport Eelde krijgt jaarlijks een bijdrage van de Gemeente Tynaarlo. De bijdrage wordt gedekt uit een bestemmingsreserve.

Cluster 4	Dit betreft de uitbetaling van het laatste deel van de bruidsschat aan stichting BAASIS. De bruidsschat wordt gedekt uit een bestemmingsreserve.
Cluster 5	Dit betreft extra budget voor de hogere energielasten van Aqualaren.
Cluster 7	Betreft een taakstelling op monumentenzorg.
Cluster 8	De opbrengst bouwleges wordt voor 2012 incidenteel lager opgenomen. Dit in afwachting van de uitkomsten van een in gang gezet intern onderzoek om te komen tot uitgavenverlagingen en/of inkomstenverhogingen.
Cluster 9	Betreft jaarlijkse incidentele uitgaven waar per jaar besluitvorming over plaatsvindt. Dekking uit de ARG1, conform gemeentelijk beleid.
Verdeeldienst	De incidentele lasten betreffen een frictiekostenbudget van de directeur. Dit budget wordt gedekt uit de Argi. Verder bestaan de baten uit nog niet ingevulde taakstellingen ad € 110.303

De uitgangspunten waarop de ramingen zijn gebaseerd

Algemeen

De basis voor de begroting is vastgesteld beleid. Dit zijn de vastgestelde begroting 2011 en alle structurele effecten uit besluitvorming t/m 30 juni 2011.

De waarderingsgrondslagen voor activa en passiva zijn ongewijzigd en conform de grondslagen zoals die in de jaarrekening 2010 zijn gehanteerd.

Middels de perspectievennota zijn de uitgangspunten en indexeringen vastgesteld.

Prijsindex

De index van de prijsontwikkeling is vastgesteld op 0% en vanaf 2014: 1,5%. De index van de subsidies en bijdragen aan derden wordt ook vastgesteld op 0% en vanaf 2014: 1,5%.

Personeelslasten

Voor personeelskosten is uitgegaan van een CAO stijging van 1%. De personeelsformatie is gebaseerd op het functieboek per 1 januari 2011, inclusief alle wijzigingen t/m 30 juni 2011

Onderdeel 2

Een uiteenzetting van de financiële positie, zodat inzicht ontstaat in elementen als investeringen, arbeidskosten en stand van reserves en het verloop van reserves.

Investerings

Onder investeringen wordt ingegaan op de inzet van gelden voor nieuw beleid, incidenteel en structureel. In hoofdstuk 1 is dat opgenomen.

Daarnaast zijn er vervangingsinvesteringen waarvan de last onder de kapitaallasten is opgenomen. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen zijn de belangrijkste investeringen in kapitaalgoederen genoemd.

Verloop van de reserves

De reservepositie per 1-1-2012 is als volgt gecompriëerd weer te geven:

Reserves en voorzieningen	Stand per 1 januari 2012
Arca	9.404.818
Argi	1) 2.612.653
Bestemmingsreserves (totaal)	38.829.895
Totaal reserves	50.847.366
Voorzieningen (totaal)	7.727.940
Totaal Reserves en voorzieningen	58.575.306

1) exclusief effecten najaarsbrief 2011.

In hoofdstuk 13 wordt uitgebreid ingegaan op het verloop van de reserves.

De volgende toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves hebben een incidenteel karakter.

Clusters	Toevoeging aan de reserve t.l.v. de exploitatie	Onttrekking aan de reserve t.g.v. de exploitatie
Cluster 0 Algemeen bestuur		8
Cluster 1 Openbare orde en veiligheid		100
Cluster 4 Onderwijs		220
Cluster 5 Sociale samenhang en leefbaarheid	25	
Cluster 7 Gezonde leefomgeving	10	
Cluster 8 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting		830
Cluster 9 Financiering	2.966	1.161
VD Verdeeldienst	7	53
Totaal	3.008	2.372

Toelichting toevoegingen en onttrekking aan de reserves

- Cluster 0 Dit betreft een onttrekking aan de reserve ten behoeve van afdekking kapitaallasten van het raadsinformatiesysteem.
- Cluster 1 Dit betreft een onttrekking aan de reserve ten behoeve van afdekking kapitaallasten van brandweermaterieel.
- Cluster 4 Dit betreft een onttrekking aan de reserve ten behoeve van afdekking kapitaallasten van de MFA Ter Borch.
- Cluster 5 Dit betreft voornamelijk een toevoeging aan de reserve als gevolg van vrijvallende kapitaallasten IAB.
- Cluster 7 Dit betreft een toevoeging aan de reserve in verband met het nog niet gereed zijn van de investering in begraafplaats de Duinen. Het verschil tussen de kapitaallasten en de extra opgevoerde opbrengsten zijn toegevoegd aan de reserve.
- Cluster 8 Dit betreft onttrekkingen aan de reserve ten behoeve van: afdracht OBT aan de Algemene Dienst, opvang lagere bouwleges en hogere bijdrage algemene dienst boekwaardeplafond OBT.
- Cluster 9 De toevoegingen aan de reserves betreft toevoegingen voor: de rente over de reserves en voorzieningen, rentederving voor de inzet van gelden verkeersplan en compensatievergoeding voor onderhoud wegen en groen.
De onttrekkingen aan de reserve hebben betrekking op: de 9^e tranche uit de egaliseringsreserve BTW compensatiefonds, dekking kapitaallasten van het gemeentehuis en de afdekking van overige bijstellingen voor lasten categorie 3.4.
- Verdeeldienst De toevoeging aan de reserve betreft een overschot op de invulling van de taakstelling OBT.

De onttrekkingen aan de reserve hebben betrekking op de afdekking van de kapitaallasten van de mechanisatie buitendienst en de kapitaallasten van software.

Arbeidskosten

De directe personeelskosten voor de hele interne organisatie in de begroting 2012 zijn € 16.203.580. Het verloop van deze kosten in een aantal jaren is als volgt:

2013	16.331.326	104%
2014	16.480.987	105%
2015	16.642.659	106%

3. Meerjarenbegroting 2012-2015

Clusters	2012			2013			2014			2015		
	lasten	baten	verschil	lasten	baten	verschil	lasten	baten	verschil	lasten	baten	verschil
0. Algemeen bestuur	4.525	603	-3.921	4.556	603	-3.953	4.613	611	-4.001	4.657	620	-4.036
1. Openbare orde en veiligheid	1.805	34	-1.770	1.941	34	-1.907	1.963	35	-1.928	1.971	35	-1.936
2. Verkeer en Mobiliteit	3.432	66	-3.365	3.421	66	-3.355	3.533	67	-3.466	3.652	68	-3.584
3. Economische Zaken, Recreatie en Arbeidsmarktbeleid	4.373	3.481	-892	4.341	3.481	-860	4.401	3.532	-868	4.462	3.585	-877
4. Onderwijs	3.438	302	-3.137	3.433	302	-3.131	3.386	306	-3.080	3.421	311	-3.110
5. Sociale samenhang en leefbaarheid	6.833	916	-5.917	6.470	936	-5.534	6.445	958	-5.487	6.474	970	-5.504
6. Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening	13.056	4.723	-8.333	13.063	4.723	-8.340	13.245	4.794	-8.451	13.425	4.866	-8.559
7. Gezonde leefomgeving	10.030	7.240	-2.790	10.024	7.309	-2.715	10.074	7.421	-2.653	10.103	7.534	-2.569
8. Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	28.613	26.248	-2.365	28.605	26.229	-2.376	28.979	26.590	-2.389	29.362	26.977	-2.385
9. Financiering	8.732	38.839	30.107	6.753	38.356	31.602	5.951	38.059	32.108	4.711	37.440	32.729
Resultaat voor bestemming	84.837	82.453	-2.383	82.608	82.040	-568	82.590	82.375	-215	82.237	82.406	169
Mutatie met de reserves	toevoeging	onttrekking	saldo	toevoeging	onttrekking	saldo	toevoeging	onttrekking	saldo	toevoeging	onttrekking	saldo
	4.024	6.012	1.988	3.945	4.271	326	3.992	3.954	-38	4.071	2.996	-1.075
Resultaat na bestemming			-395			-242			-254			-906

Toelichting meerjarenraming

Algemeen

De basis voor de begroting is aanvaard beleid. Dit zijn de vastgestelde begroting 2011 en alle structurele effecten uit besluitvorming t/m juni 2011.

De waarderingsgrondslagen voor activa en passiva zijn ongewijzigd en conform de grondslagen zoals die in de jaarrekening 2010 zijn gehanteerd.

De meerjarenbegroting is exclusief structureel nieuw beleid en dekkingsvoorstellen zoals die in hoofdstuk 1 zijn benoemd.

Mutatie met reserves

De mutaties met de reserves zijn gebaseerd op bestaand beleid en bestaan voornamelijk uit;

- 1) de storting van de bespaarde rente naar de reserves
- 2) het onttrekken van gelden uit de reserves voor incidenteel beleid en dekking kapitaallasten gemeentehuis.

In Hoofdstuk 2 is aangegeven welke mutaties in de reserves een incidenteel karakter hebben.

Perspectievennota bij begroting 2012-2015

In de kaderbrief zijn de uitgangspunten en indexeringen benoemd. De belangrijkste uitgangspunten worden hier benoemd.

Algemene lasten en subsidies aan derden

De index van de prijsontwikkeling is vastgesteld op 0% en vanaf 2014 op 1,5%. De index van de subsidies en bijdragen aan derden wordt ook vastgesteld op 0% en vanaf 2014 op 1,5%.

Kapitaallasten

Afschrijvingslasten worden, met inachtneming van de afschrijvingstermijnen uit de verordening 212, berekend o.b.v. de staat van vaste activa. De boekwaarden per 1-1 vormen de grondslag voor berekening.

Personeelslasten

Voor personeelskosten is uitgegaan van een CAO stijging van 1,% voor de jaren 2012 t/m 2015. De personeelsformatie is gebaseerd op het functieboek per 1 januari 2011, inclusief alle wijzigingen t/m medio juni 2011.

Algemene uitkering

De omvang van de algemene uitkering wordt berekend op basis van de meest recente circulaire.

4. Onvoorzien

In het overzicht van onvoorzien wordt een verantwoording gegeven op het gebruik van het geraamde bedrag voor onvoorzien. De post onvoorzien is als een post in de begroting opgenomen en dient als dekking voor incidentele lasten en structurele lasten voortvloeiend uit nieuw beleid. Onvoorzien wordt verantwoord onder cluster 9: Financiering.

Bestaand beleid is, dat een bedrag van € 75.000 voor incidenteel onvoorzien wordt begroot. Het begrotingsbedrag voor incidenteel nieuw beleid is de jaarschijf 2012, zoals is vastgesteld in de Perspectievennota 2011.

In het boekjaar wordt de stand en het verloop van deze onvoorzien posten iedere 2 weken aan de gemeenteraad gerapporteerd, als daartoe door begrotingswijzigingen aanleiding toe is.

Onvoorzien incidenteel algemeen	€
<i>(kostenplaats 4.07.0610 / 4000.100)</i>	
Beschikbaar geraamd 2012	75.000

5. Algemene dekkingsmiddelen

In het overzicht van de algemene dekkingsmiddelen wordt een verantwoording aangegeven op de volgende onderdelen

- Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is
- Algemene uitkeringen
- Dividend
- Saldo van de financieringsfunctie

In totaliteit zien de financiële uitkomsten er uit als volgt:

Algemene dekkingsmiddelen	Raming begrotingsjaar (X 1.000)
Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is	4.153
Algemene uitkeringen	26.415
Dividend	510
Saldo van de financieringsfunctie*	-2.252
Totaal	28.826

- * Het saldo van de financieringsfunctie is het saldo van (a) de betaalde rente (last) over de aangegane leningen en over de aangetrokken middelen in rekening courant en (b) de ontvangen rente (baat) over de uitzettingen.

6. Lokale heffingen

6.1. Inleiding

Deze paragraaf heeft betrekking op de gemeentelijke belastingen, de lokale heffingen, waarvan de besteding gebonden is, de leges en het kwijtscheldingsbeleid.

In de vergelijkingen met voorgaande jaren wordt uitgegaan van de primitieve begroting.

6.2 Beleidsuitgangspunten

In "Tynaarlo op koers" zijn de hoofdlijnen van het beleid voor 2010 tot en met 2014 uitgezet. De hoofdlijn met betrekking tot de gemeentelijke financiën en heffingen, die genoemd wordt luidt als volgt:

Financiële beheersing en beheersing lastendruk burgers.

Daarbij wordt expliciet aangegeven, dat het college een maximale stijging van de OZB met 2% aanvaardbaar vindt.

Het algemene uitgangspunt kan als volgt worden vertaald:

- zo laag mogelijke financiële lasten voor de burgers;
- heffingen en tarieven op een kostendekkend niveau houden of brengen;

Verder is het van belang, dat het principe wordt gevolgd, dat extra verhogingen duidelijk gemotiveerd worden naar belastingplichtigen.

6.3 Tariefsaanpassingen

Heffing	2011	2012	2013	2014
O.z.b.	2 %	2 %	2 %	2%
O.z.b. niet-won.	5 % *)	2 %	2 %	2%
Afvalstoffenheffing	kostendekkend	kostendekkend	kostendekkend	kostendekkend
Rioolrecht	kostendekkend	kostendekkend	kostendekkend	kostendekkend
Toeristenbelasting **)	12 %	0 %	5 %	0%
Forensenbelasting	2 %	2 %	2 %	2%
Begraafrechten	2 %	2 %	2 %	2%
Bouwleges	2 %	2 %	2 %	2%
Leges en tarieven	2 %	2 %	2 %	2%

*) Dit is gebaseerd op een gefaseerde opbrengstverhoging van in totaal € 150.000 extra in 4 jaar (2008-2011), inclusief een trendmatige verhoging van 2%.

**) Met de tarieven voor de toeristenbelasting volgt de gemeente het advies van het Recreatieschap Drenthe. De procentuele uitschieter houdt verband met de afspraak, dat deze tarieven om het jaar aangepast worden met € 0,05 per overnachting en de Gemeente Tynaarlo hierbij achterliep.

***) Het onderhoud van de grafbedekking wordt doorbelast. Dit op basis van het raadsbesluit van 24 maart 2009.

6.4 Tarieven 2012 versus 2011

De in de kolom "Tarief 2012" zijn de voor 2011 vastgestelde tarieven afgezien van de bij de OZB genoemde percentages en het tarief voor de toeristenbelasting. De OZB percentages zijn schattingen, gebaseerd op de verwachte waardebepaling voor de WOZ. Definitieve vaststelling van de tarieven voor 2012 zal plaatsvinden, na vaststelling van de begroting.

Heffing	Grondslag	Tarief 2012	Tarief 2011
Ozb - woningen eig.*	% van de waarde	0,0852	0,0818
Ozb. - niet won. gebr.*	% van de waarde	0,0781	0,0770
Ozb - niet won. eig.*	% van de waarde	0,1004	0,0962
Afvalstoffenheffing vast	Per huishouding	€ 88,00	€ 88,00
Afvalstoffenheffing var.	Per kg	€ 0,23	€ 0,23
Rioolrecht	M3 afvalwater	€ 198,90	€ 198,90
Toeristenbelasting **	Per overnachting	€ 0,95	€ 0,95
Forensenbelasting	waarde	€ 92.56 < € 58.000	€ 90.75 < € 58.000
Begraafrechten	- gemiddeld grafrecht voor 20 jaar (urnen)graf	€ 2.081,00	€ 2.040,00
	- begraven > 12 jaar	€ 678,30	€ 665,00
Bouwleges naar de WABO regelgeving: Alleen de belangrijkste	-Binnenplanse afwijking -Kleine buitenplanse afwijking	€ 115,25	€ 113,00
	-Buitenplanse afwijking -Afwijking van voorbereidingsbesluit	€ 3.054,90	€ 2.995,00
	Bouwleges € 100.000	€ 2.240	€ 2.200,00
Leges –paspoort	Nationaal paspoort	€ 53,10	€ 52,10
Leges- identiteitskaart	Ned. identiteitskaart	€ 44,70	€ 43,85
Leges – identiteitskaart < 14 jaar	Ned. Identiteitskaart	€ 9,45	€ 9,20
Leges rijbewijs	Afgifte rijbewijs	€ 41,00	€ 41,00
Leges huwelijk	Ma-vr. in Vries	€ 218,70	€ 214,40
Leges uittreksel bevolkingsregister	Aanvraag verstrekking uit GBA	€ 9,25	€ 9,05

Opm. bovenstaande informatie over rechten en leges is beperkt weergegeven

* De WOZ-tarieven zijn berekend op basis van bouw- en waardeontwikkelingen. Vanwege de lopende herwaardering en bezwaarafhandeling kan het aangegeven tarief nog wijzigen. Bij de vaststelling van de verordening kan het tarief om die reden nog afwijken. Uitgangspunt is dat de lasten voor huiseigenaren met 2% en gebruikers en eigenaren van niet-woningen met 2% toeneemt.

** Met de tarieven voor de toeristenbelasting volgt de gemeente het advies van het Recreatieschap Drenthe.

6.5 Overzicht belastingen en heffingen

Omschrijving	2012	2012	2011	2011
	Totaal opbrengst	Per inwoner 32.500	Totaal opbrengst	Per inwoner 32.000
o.z.b. gebr.	410.882	12,64	418.896	13.09
o.z.b. eig.	3.540.508	108.94	3.426.792	107.09
Afvalst.heffing	2.876.750	88.52	3.024.686	94.52
Rioolrecht	3.230.287	99.39	3.167.352	98.98
Toeristenbelasting	145.785	4.49	142.927	4.47
Forensenbelasting	53.611	1.65	52.560	1.64
Begraafrechten **	464.787	14.30	437.000	13.66
bouwleges	800.000	24.62	1.246.281	38.95
Leges *	609.637	18,75	594.513	18.58

* exclusief marktgelden

** op 24 maart 2009 heeft de raad besloten om tot een kostendekkendheid van 91% te komen met betrekking tot begraafrechten. De begroting is gebaseerd op 91% kostendekkendheid.

6.6 Belastingdruk diverse groepen

Evenals voor 2012 was de totale WOZ-waarde (de basis voor de OZB berekening) bij het opstellen van de begroting 2011 nog niet bekend. Daarom zijn de in het overzicht opgenomen OZB tarieven gestegen met 2%, uitgaande van een waardedaling van 2,5% bij woningen en 2% bij niet woningen.

Soort woning	WOZ-waarde	OZB 2012	Afval 2012	Riool 2012	Totaal 2012	Totaal 2011
Huurwoning *)		nvt	158	199	357	357
Huurwoning **)		nvt	227	199	426	426
Eigen woning **)	150.000	128	227	199	554	549
Eigen woning **)	300.000	255	227	199	681	671
Niet-woning (bedrijf)	300.000	536	0	199	735	719
Niet-woning (bedrijf)	450.000	802	0	199	1001	977

*) eenpersoonshuishouden met 305 kg afval

**) meerpersoonshuishouden met 605 kg afval

6.7 Belastingdruk in de provincie Drenthe in 2011

Het volgende overzicht geeft het gemeentelijk aandeel op de woonlasten in de provincie Drenthe weer over 2011. Hierbij komt naar voren, dat deze voor de gemeente Tynaarlo het laagst uitvallen. Een hoge gemiddelde WOZ-waarde (plaats 3 van de 11) en een laag OZB-tarief hebben hiertoe de grootste bijdrage geleverd. De gemiddelde OZB heffing kwam hierdoor uit op € 200,72 (plaats 9 van de 11). Ook de lage afvalstoffenheffing (plaats 7 van de 11) heeft bijgedragen aan de lage positie in het provinciaal overzicht.

Gemeente	Gemiddelde WOZ-waarde 2010	OZB 2011	Afval	Riool	Totaal
Emmen	179.075	294,58	288,00	143,80	726,38
Westerveld	272.250	208,82	250,88	236,85	696,55
Borger-Odoorn	201.515	310,53	208,18	172,32	691,03
Coevorden	204.558	274,93	239,50	167,93	682,36
De Wolden	269.493	235,00	220,10	215,28	670,36
Midden Drenthe	219.232	199,50	225,00	228,50	653,00
Aa en Hunze	243.789	201,86	253,54	195,00	650,40
Hoogeveen	182.416	207,95	277,60	146,90	632,45
Assen	181.719	221,88	225,43	183,95	631,26
Noordenveld	225.456	188,73	224,85	243,00	631,03
Meppel	198.731	200,72	256,00	171,00	627,72
Tynaarlo	246.589	201,71	227,15	198,80	627,66
Drenthe	218.735	228,85	241,35	191,94	660,02

6.8 Kwijtschelding

Wanneer iemand een laag inkomen heeft kan soms kwijtschelding worden verkregen van gemeentelijke belastingen. Dit kan het geval zijn indien niet aan de betalingsverplichting kan worden voldaan, ook niet door middel van een betalingsregeling.

Of iemand in aanmerking komt voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding hangt af van de persoonlijke financiële situatie. In 2009 hebben de verleende kwijtscheldingen een last voor de gemeente opgeleverd van € 117.540 en in 2010 € 107.743. Voor het verlenen van kwijtschelding wordt in de begroting 2012 rekening gehouden met een raming van € 120.023.

6.9 Ontwikkelingen

Met betrekking tot de OZB zijn ingaande het begrotingsjaar 2008 de bepalingen in de Gemeentewet over maximumtarieven, het stijgingspercentage en het ontheffingsbeleid van de provincies komen te vervallen. Om te voorkomen dat er een onevenredige stijging van de lastendruk zou ontstaan is er een macronorm ingesteld. De ontwikkelingen van de lokale lasten zal worden gevolgd en zo nodig onderwerp van gesprek vormen van bestuurlijk overleg, waarna het rijk in geval van overschrijding van de macronorm kan ingrijpen via correctie van het volume van het gemeentefonds. De macronorm voor het begrotingsjaar 2012 is vastgesteld op 3,75% (2011 3,5%).

6.10 Conclusie

Volgens de bovenstaande berekening zal in 2012 de belastingdruk (bruto woonlasten) voor gebruikers en eigenaren van woningen licht stijgen. Voor de eigenaars van bedrijven wordt een forsere stijging geconstateerd.

Er kan nog niet geconstateerd worden of de tarieven voor afvalstoffenheffing en rioolrechten 100% kostendekkend zijn. Te verwachten verschillen kunnen afgedekt worden door de vereveningsvoorzieningen met betrekking tot deze heffingen. De OZB-lasten behoren tot de laagste in Drenthe. Ten aanzien van de OZB kan geconstateerd worden dat de voorgestelde OZB verhoging van 2% ruim onder het plafond van de macronorm van 3,75% ligt.

7. Weerstandsvermogen

Inleiding

Bij de opstelling van de begroting dient zo goed als mogelijk met de voorzienbare en kwantificeerbare risico's rekening te worden gehouden. Dit betekent evenwel niet dat in de gemeentelijke huishouding geen financiële risico's meer aanwezig zijn. Evenals iedere andere organisatie heeft ook de gemeente bij de uitvoering van haar taken te maken met onzekerheden die het risico van financiële nadelen met zich meebrengen.

In de weerstandsvermogenparagraaf dient ten minste te worden opgenomen:

- het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's;
- een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- een inventarisatie van de risico's.

De algemene lijn is dat structurele tegenvallers moeten worden gedekt uit structurele dekkingsmiddelen.

De weerstandscapaciteit bestaat uit een tweetal elementen:

weerstandscapaciteit in de exploitatiesfeer

- onvoorzien incidenteel en structureel
- onbenutte belastingcapaciteit.

weerstandscapaciteit in de vermogenssfeer

- algemene reserve calamiteiten;
- algemene reserve OBT
- algemene reserve grote investeringen

Beleid omtrent weerstandsvermogen : weerstandscapaciteit en de risico's

De raad heeft op 25 januari 2011 de nota en de beleidskaders voor het weerstandsvermogen vastgesteld. De paragraaf bij deze jaarrekening is een actualisatie van het inzicht dat bij de jaarrekening 2010 (februari 2011) is opgenomen,

Uitkomst van de actualisatie is een verhouding tussen de geïnventariseerde risico's en de beschikbare weerstandscapaciteit, zoals verwacht voor 2012. Dat is gebeurd op basis van de inzichten die bij het opstellen van de begroting beschikbaar zijn. Beleid is dat als de deze verhouding, uitgedrukt in een ratio, "onvoldoende" is voorstellen voor herstel worden aangeboden.

Weerstandscapaciteit (verwacht 31.12.2012)

Tabel Weerstandscapaciteit Tynaarlo (bedragen in duizenden euro's)

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten te dekken.

Weerstandscapaciteit exploitatie		
Onvoorzien		
- onvoorzien incidenteel	€	75
Onbenutte belastingcapaciteit		
- OZB tot normtarief (artikel 12)		
Totaal onbenutte belastingcapaciteit	€	1.700
Weerstandscapaciteit exploitatie		€ 1.775

Weerstandscapaciteit vermogen

- Algemene reserve Grote Investerings	
Vrij besteedbaar deel , raming 31.12.2012	€ 1.051
- Algemene Reserve Calamiteiten, raming 31.12.2012	€ 9.404
- Algemene Reserve OBT,	
Vrij besteedbaar deel, raming 31.12.2012	€ 910
Weerstandscapaciteit vermogen	€ 11.365
Totale weerstandscapaciteit	€ 13.140

Beoordeling omvang van de risico's

Er wordt in de beoordeling en kwantificering van risico's een onderscheid gemaakt tussen de risico's die zich voordoen binnen grondbedrijf en andere risico's. De reden is dat voor grondexploitaties jaarlijks een actuele exploitatie wordt opgezet, die wordt voorzien van een risicoanalyse , zoals in de nota grondbeleid is bepaald. De informatie die uit deze risicoanalyse per grondexploitatie komt bevat specifieke informatie per complex, en past daardoor minder in de standaardmethode.

Actualisatie beoordeling risico's voor begroting 2012

Bij de begroting 2011 en bij de jaarrekening 2010 zijn de risico's geactualiseerd, op basis van besluiten over tegenmaatregelen en ontwikkelingen die plaats hebben gevonden.

Belangrijkste aandachtspunten of mutaties sinds voorgaande rapportage

Gevolgen van nieuwe wettelijke eisen en decentralisatie van taken

Er zijn risico's dat decentralisatie van taken of eisen die gesteld worden aan gemeenten leiden tot extra kosten. Uitgangspunt bij de berekening van de risico's is dat de belangenbehartiging door de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) adequaat plaatsvindt. De risico's zijn wel benoemd, maar wij vinden dat de rol en het optreden van de VNG voor de individuele gemeente een belangrijke beheersingsmaatregel is. Voor de berekening van het benodigde weerstandsvermogen betekent dit een verlaging van de ingeschatte effecten van ca € 400.000

Vertragingen in langlopende investeringen kunnen leiden tot aanvullende kosten

Het inzicht in aanvullende kosten die kunnen optreden voor extra werkzaamheden (groot) onderhoud voor wegen is verbeterd en dient als basis voor de calculatie van risico's. In de huidige begroting en in de planning van de komende begrotingen wordt een belangrijke beheersmaatregel genomen om financiële tegenvallers op te vangen. Daarnaast worden door een zo slim mogelijke planning en aanbesteding de kosten verder beheerst. Het risico dat wordt genomen bestaat grotendeels uit een aantal langere wegen die voor onderhoud in aanmerking kunnen komen de eerstvolgende jaren. Voor de berekening van het benodigde weerstandsvermogen betekent dit een verhoging van de ingeschatte effecten van ca € 1.200.000. Wij stellen voor om het weerstandsvermogen daarop te baseren, zodat in geval dit risico daadwerkelijk optreedt er mogelijkheden zijn dit op te vangen.

Algemene Uitkering

De Algemene Uitkering is een substantiële post in de baten van de gemeente. Schommelingen in de Algemene Uitkering hebben daarom snel een materieel effect. De beheersingsmaatregel is dat ieder jaar de actualisatie van de circulaires wordt berekend en wordt opgenomen in de tussenrapportages. Ieder jaar wordt de begroting op basis van deze gegevens actueel opgesteld, waarbij steeds uitgangspunt is dat er sprake is van een reëel sluitende begroting. Dat betekent dat nadelen in deze mutaties, die leiden tot een begrotingstekort, door middel van een dekkingsplan met structurele middelen worden opgelost. Met name omdat deze eis vanuit provincie sterk is wordt het effect van dit risico dus jaarlijks opgelost en zijn extra incidentele middelen om aan te houden minder nodig. Voor de berekening van het benodigde weerstandsvermogen betekent dit een verlaging van de ingeschatte effecten van ca € 1.000.000.

Werkgeverslasten

De toenemende onzekerheid op de financiële markten heeft effect op de dekkingsgraden van de pensioenfondsen en daarmee is er een risico dat premies worden verhoogd. Voor de berekening van het benodigde weerstandsvermogen betekent dit een verhoging van de ingeschatte effecten van ca € 225.000.

De berekening van de effecten voor risico's voor de reguliere werkzaamheden is door de bovenstaande ontwikkelingen en inzichten bijgesteld. Daarnaast zijn er in het kader van projectmatige werkzaamheden van de Multi functionele accommodaties en het grondbedrijf risico benoemd en uitgewerkt voor de berekening van het weerstandsvermogen.

Grondbedrijf

De risico's grondexploitaties zijn op basis van de grondexploitaties per 31.12.2010 geactualiseerd. In de berekeningmethode volgens de 'IFLO norm' worden de risico's van alle complexen betrokken. Dit is landelijk een geaccepteerde methode. Omdat niet alle risico's zich tegelijkertijd zullen voordoen wordt voor de risicoafdekking een percentage van 50 gehanteerd. Het weerstandsvermogen van de gemeente bestaat uit meer dan alleen de AR OBT. Het gehele weerstandsvermogen is voldoende om de risicoafdekking van 50% te realiseren. In de berekeningen van het weerstandsvermogen per 31.12.2010 is dat opgenomen.

Ten opzichte van de inzichten uit de laatst vastgestelde (verkennde) grondexploitaties bij de jaarrekening 2010 (april 2011) zijn er binnen een aantal grondexploitaties ontwikkelingen. Wij achten de kans groot dat zowel de risicoafdekking als de begroting voor 2012, voor wat betreft deze projecten, zullen gaan wijzigen. In de jaarrekening 2011 wordt hier aandacht aan besteed.

VNS de Bronnen

Er loopt een aanvullend onderzoek naar de woningbehoefte in onze gemeente. De eerste inzichten zijn dat het aantal woningen in De Bronnen mogelijk moet worden teruggebracht. Een teruggang zal een wezenlijke invloed hebben op het eindresultaat, dat nu nog geraamd staat op € 2.4 miljoen positief.

Ter Borch

Voor Ter Borch zal een mediation traject worden gestart inzake de deal met de gemeente Groningen voor Kranenburg-Zuid. Wij koersen op 2011 maar mogelijk wordt dit traject pas in 2012 afgerond. Daarnaast speelt dat het deelplan Rietwijk Noord mogelijk anders wordt ingevuld waardoor er m.n. sprake kan zijn procedurele afbreuk risico's. De mogelijke andere invulling van dit deelgebied wordt juist geïnitieerd vanuit de gedachte dat deze invulling juist kansen biedt, ook in financiële zin t.o.v. de huidige grex. Het afbreukrisico in financiële zin is dus gering.

Zuidoevers

Het project Zuidoevers bevindt zich in een herbezinningfase. Er wordt een denktank gestart inzake de toekomst van dit project. De resultaten hiervan zullen mogelijk aan het einde van dit jaar inzichtelijk zijn.

Overige grondexploitaties

De overige projecten (Groote Veen, Donderen, Vriezerbrug, Zuidlaarderveen, e.d.) behoeven o.i. geen aanpassing.

De huidige risicoafdekking en ramingen voor de begroting 2012 zijn gebaseerd op de huidige formele besluitvorming en eveneens op de huidige herziene grexen welke op 21 juni jl. zijn vastgesteld door de raad.

Afhankelijk van de (toekomstige) besluitvorming kan inzichtelijk worden gemaakt welke effecten dit daadwerkelijk zal hebben op zowel de risicoafdekking als op de begroting voor 2012.

Wij stellen daarom voor om voor de begroting 2012 vooralsnog uit te blijven gaan van het huidige vastgestelde beleid waarbij wel nadrukkelijk in de najaarsnota 2011 wordt aangegeven welke risico's er zijn, hoe hiermee wordt omgegaan en welke beheersmaatregelen en inmiddels genomen zijn en of nog genomen gaan worden. Wanneer er besluitvorming heeft plaatsgevonden en inzichtelijk kan worden gemaakt welke effecten dit heeft op de begroting, Zullen wij met een begrotingswijziging komen.

Omvang weerstandsvermogen

De omvang van het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een ratio

Ratio's kunnen beschouwd worden als waarschuwingssignalen. Ze geven in een getal een waardering weer. Ook voor het weerstandsvermogen bestaat er een ratio. Deze ratio wordt aldus berekend:

	Beschikbare weerstandscapaciteit	€ 13.140.000
Ratio van het weerstandsvermogen	<hr/>	<hr/>
	Benodigde weerstandscapaciteit	€ 10.680.000

De ratio van het weerstandsvermogen in 2012 wordt als volgt geraamd op 1,23 Deze ratio wordt beoordeeld als voldoende

Zoals in de nota weerstandsvermogen is aangegeven zal bij de begroting de ratio voor het komende jaar worden berekend. Op basis van de huidige inzichten blijft de ratio van het weerstandsvermogen "voldoende".

Bijlage: overzicht risico's en beoordeling omvang

Begroting 2012								
Risico's gerangschikt naar invalshoek		Kans	Risico-kans in %	Risicoomvang	som	beheersingsmaatregel	Correctie factor	risico na correctie
Juridisch								
De gevolgen van een lokale ramp		ongewoon en komt zelden voor	10%	2.500.000	250.000	<ul style="list-style-type: none"> Tijdig anticiperen op veranderende regelgeving. Uitvoering van wettelijke controles. 	0%	250.000
Nieuwe (wettelijke) eisen	*	voorstelbaar en waarschijnlijk komt dit voor	70%	250.000	175.000	Tijdig anticiperen op ontwikkelingen. VNG verdedigt belang gemeenten om bij ontwikkelingen ook uitvoeringsmogelijkheden zeker te stellen	40%	105.000
Ingediende schadeclaims		voorstelbaar en waarschijnlijk komt dit voor	70%	250.000	175.000	<ul style="list-style-type: none"> Goed onderhoud en beheer eigen activa (zoals gebouwen, wegen en riool). Afsluiten van verzekeringen. Risico bestaat dat niet alle objecten zijn verzekerd. Sinds 11 september 2001 is niet alles meer verzekeraar. 	80%	35.000
Ingediende planschades		voorstelbaar en waarschijnlijk komt dit voor	70%	100.000	70.000	Planschades maken deel uit van de begroting of van de projectplanning - exploitatie	80%	14.000
Organisatorisch								
Ontvangen projectsubsidies moeten worden terugbetaald, die als opbrengst zijn verantwoord		mogelijk en voorstelbaar	30%	250.000	75.000	<ul style="list-style-type: none"> Bewaking van de voortgang, met behulp van de adviseur. Opstellen overzicht actuele subsidies. Voldoen aan voorwaarden subsidieverstrekker 	80%	15.000
Voortkomend uit controles Belastingdienst / BTWcompensatiefonds		mogelijk en voorstelbaar dat dit voorkomt	30%	250.000	75.000	<ul style="list-style-type: none"> Inhuur van externe deskundigen bij complexe zaken. De huidige inrichting van de administratieve organisatie. Controles door accountants 	80%	15.000
Verhoogde werkgeverskosten	*	Mogelijk en voorstelbaar dat dit voorkomt	30%	250.000	225.000		0%	225.000
Kosten voortkomend uit werkgeversrisico's, als gevolg van werk en niet werkgerelateerd verzuim.		Komt voor	100%	250.000	250.000	<ul style="list-style-type: none"> Goed personeelsbeleid, zodat het ziekteverzuim laag blijft. Klein budget knelpunten is beschikbaar Bedreiging Gemeentepersoneel / protocollen agressie en fysieke beveiliging Volgen van wet en regelgeving. 	40%	150.000
Technisch								
Investerings die niet voldoen aan de daaraan gestelde eisen.		mogelijk en voorstelbaar dat dit voorkomt	10%	2.500.000	250.000	Aansprakelijkheidstelling uitvoerder; 2nd opinion op adviezen uit voeren (nog verder te implementeren)	40%	150.000
Vertragingen in langlopende (onderhouds)investeringen, met als gevolg dat nevenkosten optreden (kapitaalgoederen riolerings, wegen, huisvesting)	*	voorstelbaar en waarschijnlijk komt dit voor	70%	1.000.000	2.100.000	onderhoudswerkzaamheden tijdig inplannen en anticiperen Mogelijke combinaties met rioolvervanging. Extra middelen opnemen in begroting, zoals bij tussenbalans is aangegeven, en in B 2012 wordt opgenomen	40%	1.260.000
Aanvullend onderhoud (bovenop regulier onderhoud naar de beheerpakketten) als gevolg van weersinvloeden (opdooi, stormschaad)		Voorstelbaar en waarschijnlijk dat dit voorkomt	70%	500.000	350.000	Geen rekening meegehouden bij eigen onderhoudsplanning. Wel bij herstelwerkzaamheden zo uit te voeren dat aangesloten kan worden bij reguliere planning	40%	210.000

Risico's gerangschikt naar invalshoek		Kans	Risico-kans in %	Risicoomvang	som	beheersingsmaatregel	Correctie factor	risico na correctie
Ruimtelijk								
Archeologische onderzoeken leidend tot aanpassingen bij infrastructurele werkzaamheden		ongewoon en komt zelden voor	10%	500.000	50.000	Bij planvoorbereiding rekening houden met alle bestaande inzichten.	80%	10.000
Milieu (bodemverontreiniging)		ongewoon en komt zelden voor	10%	500.000	50.000	Bij planvoorbereiding rekening houden met alle bestaande inzichten.	80%	10.000
Afwaardering van verkoopbaar en of te verkopen onroerend goed zoals gebouwen en niet in exploitatie genomen gronden, waarbij door de crisis de boekwaarde boven de marktwaarde ligt.		komt voor	100%	500.000	500.000	Deze risico's zijn opgenomen in de risicoberekeningen van de grexten, en worden separaat opgenomen in de beoordeling van weerstandsvermogen. Dubbelingen opheffen.	100%	0
Lagere opbrengsten bouwleges door minder nieuwbouw en aanvragen verbouw		mogelijk en voorstelbaar dat dit voorkomt	30%	500.000	150.000	in MJB 2011 (besloten in 2010) is een structureel lagere raming leges doorgevoerd.	80%	30.000
Financieel								
Stijging rente tarieven	*	Voorstelbaar en waarschijnlijk dat dit voorkomt	70%	250.000	525.000	<ul style="list-style-type: none"> • Tijdig inzichtelijk hebben van de financieringsbehoefte • Periode financiering afstemmen op de behoefte (liquiditeiten overzicht) • Opstellen en bijhouden treasurystatuut en beleid 	40%	315.000
Bijstellingen (acressen, verdeelmaatstaven, uitkeringsfactoren) gemeentefonds in de reguliere circulaire	*	Voorstelbaar en waarschijnlijk dat dit voorkomt	70%	500.000	1.050.000	Circulaire tijdig en consequent bijhouden; tijdig bijstellen van ramingen na verwachtingen. Tijdig structureel bijstellen effecten van september 2010 en mei 2011. Betreft voor en nadelen in de afwijkingen. Daarom hier op 40% gesteld. Daarnaast wordt ieder jaar de actuele circulaire verwerkt en wordt een eventueel structureel tekort in principe structureel met dekkingsplan opgelost. Daarom opgehoogd van 40% naar 80%	80%	210.000
Financiële gevolgen voortkomend uit garanties en leningen aan derden		ongewoon en komt zelden voor	10%	2.500.000	250.000	<ul style="list-style-type: none"> • Met het afgeven van nieuwe garanties voor leningen wordt een terughoudend beleid gevoerd. Sinds april 2002 zijn er beleidsregels met betrekking tot het verstrekken van een lening door de gemeente op gunstige voorwaarden, dan wel het verstrekken van op • Daarnaast is bij raadsbesluit van 25 februari 2003 ingestemd met een regeling inzake financiering Stichting Eelder Woningbouw op basis van gemeentelijke kapitaalverstrekking. • Indien het meer als € x bedraagt een onderpand eisen 	80%	50.000
Aanvullende bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen*	*	voorstelbaar en waarschijnlijk komt dit voor	70%	250.000	525.000	In begroting 2011 (besloten 2010) is budget structureel opgehoogd om aan te sluiten bij realistische verwachtingen.	80%	105.000
Aanvullende bijdragen gesubsidieerde of gerelateerde instellingen*	*	Mogelijk en voorstelbaar dat dit voorkomt	30%	500.000	450.000	Beheer op afstand geeft minder mogelijkheden van tegenmaatregelen. Wel tijdige aandacht voor ontwikkelingen, tijdig tegenmaatregelen bespreken. Mogelijkheid is er in sommige gevallen van stoppen bijdragen.	40%	270.000

Risico's gerangschikt naar invalshoek	Kans	Risico-kans in %	Risicoomvang	som	beheersingsmaatregel	Correctie factor	risico na correctie
Decentralisatie rijkstaken met onvoldoende middelen voor uitvoering van de taken	voorstelbaar en waarschijnlijk komt dit voor *	70%	500.000	1.050.000	Tijdig anticiperen op ontwikkelingen. VNG verdedigt belang gemeenten om bij ontwikkelingen ook uitvoeringsmogelijkheden zeker te stellen	80%	210.000
Stijging kapitaallasten door (vervangings)investeringen (niet gebouwen)	mogelijk en voorstelbaar dat dit voorkomt *	30%	500.000	450.000	<ul style="list-style-type: none"> Bij nieuwe of uitbreidingsinvesteringen kapitaallasten dekken door middel van nieuw beleid. Jaarlijks alle activa die binnen 5 jaar worden afgeschreven op vervanging beoordelen (vervanging is geen automatisme). Daar waar nodig extra budget beschikbaar stellen in de daarop volgende jaren begroting. Voor vervangingsinvesteringen bij de brandweer en gemeentewerken / tractie zijn reserves aanwezig, echter met een uitsterf constructie. 	80%	90.000
Onderverzekerd of niet verzekerd zijn.	Ongewoon en komt zelden voor.	10%	250.000	25.000	Regelmatig doorlichten van alle verzekeringen van de gemeente.	80%	5.000
Maatschappelijk							
Hogere uitkeringen in het kader Wet Werk en Bijstand (open einde regeling)	mogelijk en voorstelbaar dat dit voorkomt	70%	250.000	175.000	In begroting 2011 (besloten 2010) is budget structureel opgehoogd om aan te sluiten bij realistische verwachtingen. Daarnaast is maximale tekort 10%	80%	35.000
Toenemende kosten WMO. (open einde regeling)	voorstelbaar en waarschijnlijk komt dit voor *	70%	100.000	210.000	<ul style="list-style-type: none"> Invoeren eigenbijdrage. Beperking hoeveelheid voorzieningen 	0%	210.000
Vernieuwing aanbestedingen voor uitvoering wettelijke taken (leerlingenvoer, taxivoer, thuiszorg etc.).	Mogelijk en voorstelbaar *	30%	500.000	450.000	gezaamenlijk aanbesteden met anderen gemeenten	40%	270.000
Verliezen op beleggingen bij verbonden partijen kan tot een hogere bijdrage leiden.	ongewoon en komt zelden voor	10%	100.000	10.000	Daar waar mogelijk richtlijnen opstellen, waaraan de organisatie zich moet houden	0%	10.000
Extra kosten door landelijke en regionale initiatieven waar deelname tot verplichtingen kan leiden	ongewoon en komt zelden voor	10%	500.000	50.000		0%	50.000
sub - Totaal (risico's reguliere operatie)			2.700.000	2.420.000			880.000

Risico's gerangschikt naar invalshoek	Kans	Risico-kans in %	Risicoomvang	som	beheersingsmaatregel	Correctie factor	risico na correctie
Ontwikkeling MFA's							
Hogere stichtings/bouwkosten dan geraamd	Voorstelbaar en waarschijnlijk komt dit voor	70%	2.500.000	1.750.000	- berekeningen beoordeeld door bouwkunde '- opnamen van onvoorzien in de ramingen (niet altijd expliciet, ca 5% in enkele ramingen) '- contract afspraken en taakstellende budgetten '- uitgangspunten m2, normen, BTW etc met advies van derden opgenomen '- (deels) op te vangen in reserve MFA met nadeel dat reserve eerder is uitgeput	80%	350.000
Lagere opbrengsten ontwikkeling bestaande lokaties nodig voor dekking van toekomstige kapitaallasten	Mogelijk en voorstelbaar	70%	1.000.000	700.000	- beoordeeld met OBT, actueel gemaakte ramingen zijn verwerkt. Actueel houden is belangrijke tegenmaatregel.	40%	420.000
Vertraging in nieuwbouw kan leiden tot noodzakelijke kosten (groot)onderhoud bestaande lokaties	Mogelijk en voorstelbaar	30%	2.500.000	750.000	- (deels) op te vangen in reserve MFA, effect is wel dat de reserve eerder is uitgeput	40%	450.000
Beheer en exploitatie behaalt tekorten die door gemeente moeten worden aangevuld	Mogelijk en voorstelbaar	30%	100.000	90.000	- EGE als basis onder goede afspraken.	40%	54.000
	*						
sub -Totaal (MFA)			6.100.000	3.290.000			1.274.000
Grondexploitaties. Per grondexploitatie in de vastgestelde grondexploitatie bij jaarrekening 2010 en op basis van uitgangspunten IFLO en 50% weging							5.097.000
Aanvullende risico's op basis van inzichten grondexploitaties Ter Borch, Zuidoevers en de Bronnen.							pm
sub-Totaal (grondexploitaties)							5.097.000
TOTAAL							10.680.000

* De risico's gemerkt met een "*" hebben een structureel karakter. Hierbij is het uitgangspunt, dat deze risico's maximaal drie jaar gedekt worden uit het weerstandsvermogen. De

8.3.3 Consequenties voortvloeiende uit het beleidskader

De aanleg van riolering in het buitengebied is inmiddels afgerond. We voldoen sinds 2008 aan de basisinspanning. Eelde-Paterswolde wordt in de komende jaren voorzien van een rioleringssysteem dat voldoet aan het waterkwaliteitsspoor (90% reductie)

In het kader van de Kader Richtlijn Water moet voor 2015 minimaal 20% van het stedelijk water zijn afgekoppeld.

Jaar	Investeringsplan (GRP)	Krediet (aangevraagd)	Bijdragen	Saldo	Geïnvesteerd	Restant
2008	5.967.000	1.815.000	0	1.815.000	1.685.000	130.000
2009	6.466.500	6.642.000	0	6.642.000	4.009.000	2.633.000
2010	2.752.000	1.000.000	0	1.000.000	900.000	100.000
2011	1.100.000	610.000	583.000	1.193.000	1.100.000	93.000
2012	4.122.000			4.122.000		4.122.000
2013	4.015.000			4.015.000		4.015.000

8.4 Wegbeheer

8.4.1 Basisgegevens/uitgangspunten

De lengte van het gemeentelijk wegennet bedraagt ca 470 km.

Het aantal km fietspad bedraagt 113 km.

Aan zandwegen is 44 km in onderhoud.

De lengte van de te onderhouden voetpaden bedraagt 150 km.

Daarnaast zijn er nog 29 bruggen en 1 tunnel.

In 2009 zijn we overgestapt van een aantal wegen database naar een wegenkaart, hierdoor zijn een aantal lengten naar beneden bijgesteld.

8.4.2 Beleidskader

Voor het onderhoud wordt jaarlijks een onderhoudsprogramma opgesteld. Door de raad is in februari 2002 besloten om voor het wegenbestand uit te gaan van een basis kwaliteitsniveau, inhoudende sober en doelmatig onderhoud.

8.4.3 Consequenties voortvloeiende uit het beleidskader

	Totaal budget *)
2005	2.977.739
2006	3.191.903
2007	2.850.944
2008	2.764.269
2009	2.974.262
2010	3.379.171
2011	2.783.400
2012	3.004.699

*) Betreft totaal budget van programma wegen.

8.4.4.wijziging op beleidskader

Bij de voorjaarsnota 2004 is in verband met de verslechterende begrotingspositie een omvangrijke bezuinigingsoperatie in gang gezet waarbij besloten is om het kwaliteitsniveau van wegen naar een lager niveau te brengen en de betreffende budgetten structureel naar beneden toe bij te stellen.

Gelijktijdig is besloten om voorlopig voor een periode van 3 jaar incidentele middelen aan de budgetten toe te voegen ter grootte van 3 keer de jaarlijkse ombuiging.

In 2006/2007 is een extra onderhoudsimpuls uitgevoerd ten bedrage van € 1.000.000, waarvan de lasten de komende 25 jaar ten laste van het onderhoudsbudget worden gebracht. Mede door deze onderhoudsimpuls kon de afgelopen jaren het afgesproken BOR niveau worden gehaald.

In de begroting 2008 is bij de invulling van het nieuw beleid het budget voor wegenbeheer structureel opgehoogd met € 330.000.

In 2012 zal structureel € 200.000 aan de begroting worden toegevoegd. Dit bedrag loopt in de komende jaren op tot een toevoeging van € 500.000 in 2015. In totaal is dan structureel € 1.050.000 beschikbaar voor wegenonderhoud.

8.5 Groenbeheer

8.5.1 Basisgegevens/uitgangspunten

Het totaal te beheren areaal groen is 593 ha, waarbij de volgende onderverdeling van toepassing is:

	Ha	Aantal
• Groen in bebouwde kom	278	
• Landschappelijk groen	116	
• Bermen en singels langs wegen	146	
• Begraafplaatsen	20	
• Sportvelden	33	
• Speelplaatsen		95
• Speeltoestellen		400
• Zandbakken		45

In deze paragraaf komen achtereenvolgens aan de orde:

- Beleidskader
- Consequenties voortvloeiende uit het beleidskader
- Bezuinigingsoperatie
- BOR na 2011
- Speelvoorzieningen

8.5.2 Beleidskader

In 2003 is begonnen het openbaar groen aan de hand van het kwaliteitsniveau 'Sober en Degelijk' te onderhouden. Het totale groenareaal van bijna 600 ha. (inclusief bermen en sportvelden) zou in 4 jaar tijd (2007) op het afgesproken kwaliteitsniveau gebracht zijn. Belangrijk instrument hiervoor is het Beheerprogramma GBI Groen. Het beheerprogramma GBI Groen stelt ons in staat om de planning ten aanzien van groenonderhoud te optimaliseren en dat er efficiënter kan worden gewerkt.

Hierbij valt te denken aan de uitvoeringsplannen, maar ook het schouwen met betrekking tot de kwaliteitsniveaus. Tevens kunnen voor andere beleidsvelden de kosten voor groenonderhoud worden berekend.

8.5.3 Consequenties voortvloeiende uit het beleidskader

Tynaarlo ligt met 182 m2 groen per inwoner ruim boven het landelijk gemiddelde van 47 m2. Hierdoor zijn de kosten van onderhoud openbaar groen relatief hoog.

8.5.4 Intensivering

In de meerjarenbegroting 2008-2011 is bij de invulling van het nieuw beleid het budget voor groen gedurende de jaren 2008-2011 incidenteel opgehoogd met een bedrag van € 368.000 om het huidig onderhoudsniveau voor deze periode in stand te houden.

In deze nieuwe begroting zijn deze middelen structureel geworden, met als kanttekening dat de onderhoudskosten voor de nieuwe uitbreidingen niet in de begroting zijn meegenomen.

8.5.5 BOR na 2011

Ook na 2011 zijn er nog voldoende middelen om het openbaar groen te onderhouden op het kwaliteitsniveau 'Sober en Degelijk'.

In de periode van 2011 tot en met 2013 is de verwachting dat ook het te beheren areaal uitbreidt. Dit komt door het opleveren van grotere delen van de woonwijk Ter Borch, de woonwijk Oude Tolweg en delen van de woonwijk Groote Veen.

8.5.6 Speelvoorzieningen

Op 16 februari 2010 is het Speelruimteplan Gemeente Tynaarlo vastgesteld. Hieruit komt naar voren dat de oppervlakte van de speelplaatsen 357 are beslaat en dat de economische waarde van de speelvoorzieningen € 1.162.500 bedraagt.

De eenvoudige speelvoorzieningen als trapveldjes, basketbalveldjes en skatevoorzieningen beslaan een oppervlakte van 208 are de economische waarde van deze voorzieningen bedraagt € 67.600.

8.6 Gebouwenbeheer

8.6.1 Basisgegevens/uitgangspunten

Het gebouwenbestand van deze gemeente omvat in 2012:

- 18 sportaccommodaties,
- 10 welzijnsaccommodaties,
- 5 gebouwen van de gemeentelijke organisatie,
- 1 Multifunctionele accommodatie
- 25 overige gebouwen en woningen.

8.6.2 Beleidskader

Het GBI Bouwwerken stelt ons in staat het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen op een doeltreffende wijze te beheersen. Jaarlijks stellen wij een uitvoeringsprogramma op van de in de begroting geraamde activiteiten.

Doel is het in stand houden van de gebouwen en de zorg dat een ongestoorde en veilige functievervulling kan plaatsvinden.

Het niveau van de instandhouding is vastgesteld op sober en doelmatig

8.6.3 Consequenties voortvloeiende uit het beleidskader

Omdat de jaarlijkse onderhoudsbehoefte sterk verschilt is in 2000 de voorziening “onderhoud gebouwen” gestart om te komen tot een gelijkmatige budgettering van het te plegen onderhoud.

Gemiddeld wordt er per jaar een bedrag ter grootte van € 1.672.016 besteed aan onderhoud.

Op basis van de werkelijke uitgaven rekenen wij elk jaar deze voorziening door en maken een prognose van de benodigde structurele middelen op langere termijn.

Onderwerp	Benodigd budget 2012	Beschikbaar budget 2012	Ten bate van de voorziening 2012
Onderhoud gebouwen	1.416.423	1.562.519	146.096

9. Financieringsparagraaf

Inleiding

Deze paragraaf behandelt onderwerpen die behoren tot het treasurybeleid van onze gemeente. Treasury kan worden omschreven als het inzichtelijk hebben van de in- en uitgaande geldstromen en de beheersing van de hieraan verbonden risico's en het rapporteren hierover.

De uitvoering van de treasuryfunctie dient op een prudente wijze de publieke taak en vindt plaats binnen de wettelijke kaders, zoals die in de wet FIDO (Financiering Decentrale Overheden) zijn vastgelegd.

In deze wet staan transparantie en risicobeheersing centraal.

Algemene ontwikkelingen

Liquiditeitenplanning

Maandelijks wordt er een liquiditeitenplanning opgesteld van de exploitatie en de investeringen.

Deze planning geeft maandelijks een prognose van de geldstromen in de komende maanden.

Met behulp van deze planning kan een beter inzicht worden verkregen in de geldstromen.

Dit inzicht is nodig om de financieringsbehoefte zo goed mogelijk te kunnen bepalen.

Renteverwachtingen

Op grond van eigen waarneming en informatie vanuit de bankwereld wordt gepoogd om de renteverwachting te bepalen.

Dit blijft moeilijk te voorspellen door economische en internationale ontwikkelingen.

Het vertrouwen in de economie van zowel producenten als consumenten is herstellende.

De geld- en kapitaalmarkt zijn in de afgelopen periode redelijk stabiel.

De verwachting is dat de tarieven op de beide markten zich in de komende tijd verder zullen stabiliseren.

Op grond hiervan is bij de opstelling van de begroting 2012 rekening gehouden met een kort geld rente van 2% en van 3,5% voor lang geld rente.

De verwachting is dat binnen deze percentages de benodigde financieringsmiddelen kunnen worden aangetrokken.

Treasurybeheer

Algemeen

De treasuryfunctie zal nog verder moeten worden uitgebouwd tot een meer volwaardige functie.

Ter ondersteuning zal er op het gebied van automatisering nader bezien moeten worden welk hulpmiddel daartoe een verdere bijdrage kan leveren.

Renterisicobeheer

In de wet Fido is een kasgeldlimiet en een renterisiconorm gegeven om de invloed van (externe) rentewijzigingen op de financiële resultaten van de gemeente te beperken.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is opgenomen om een grens te stellen aan de korte financiering. Dit is financiering met een looptijd van één jaar en korter.

De kasgeldlimiet wordt berekend als een percentage (8,5%) van het totaal van de jaarbegroting van de gemeente bij aanvang van het jaar.

Voor 2012 zijn de jaarlasten, voor mutaties met reserves, begroot op 84,8 miljoen.

De rentepercentages van korte financieringsmiddelen zijn doorgaans lager dan de rentepercentages van lange financieringsmiddelen.

Om optimaal van de ruimte onder de kasgeldlimiet te kunnen profiteren is een adequate liquiditeitsprognose van de geldstromen van groot belang.

Berekening kasgeldlimiet Begroting 2012

Begrotingstotaal	€ 84.800.000
Vastgesteld %	8,5%
Kasgeldlimiet	€ 7.208.000

We verwachten in 2012 binnen de kasgeldlimiet te blijven.

Indien de kasgeldlimiet gedurende 3 kwartalen wordt overschreden, zal er een langlopende lening moeten worden aangetrokken.

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft tot doel het beheersen van de renterisico's op de vast schuld (schuld met een rentetypische looptijd van één jaar of langer) door o.a. het aanbrengen van spreiding in de looptijden in de leningenportefeuille.

De gemeente loopt risico als er nieuwe leningen worden aangetrokken, of als er een renteherziening van toepassing is. De norm wordt berekend door een in de Uitvoeringsregeling Fido vastgesteld rentepercentage van 20% te vermenigvuldigen met het begrotingstotaal.

In de volgende tabel wordt het renterisico voor de komende vier jaren bepaald, terwijl de renterisiconorm betrekking heeft op het jaar 2012

Renterisico	2012	2013	2014	2015
Renteherziening	0	0	0	0
Betaalde aflossingen	5.800.000	5.800.000	11.000.000	5.700.000
Renterisico	5.800.000	5.800.000	11.000.000	5.700.000
Renterisiconorm:				
Begrotingstotaal per 1-1	84.800.000			
Door ministerie vastgesteld percentage	20%			
Renterisiconorm	16.960.000			
Onderschrijding	11.160.000			

Uit bovenstaande tabel blijkt dat onze gemeente ruimschoots binnen de risiconorm blijft.

Kredietrisicobeheer

De kredietrisico's doen zich voor bij de verstrekte geldleningen.

In onderstaande tabel is aangegeven aan welke risicogroep leningen zijn verstrekt en welke zekerheden zijn overeengekomen.

Risicogroep	Met/zonder hypothecaire zekerheid	Restantschuld X € 1.000,--	%
Stichting Eelder Woningbouw	Zonder	21.537	99,2
Sportverenigingen	Zonder	96	0,4
Jeugdverenigingen	Zonder	7	0,0
Buurt-wijkcentra	Zonder	33	0,2
Ambtelijk personeel	Met	47	0,2
Totaal		21.720	100,0

Gemeentefinanciering

Financiering

De financiering van gemeentelijke activiteiten is gebaseerd op integrale financiering.

De totale financieringsbehoefte van de gemeente is de graadmeter.

Bij de thans geldende renteontwikkeling wordt eerst de ruimte die de kasgeldlimiet geeft optimaal benut om kort geld aan te trekken voor o.a. voorfinanciering van investeringen.

Het moment van consolidatie van kort geld naar lang geld hangt onder meer af van de renteontwikkelingen op de korte en lange termijn en de ruimte binnen de kasgeldlimiet.

De looptijd van de geldlening wordt bepaald door de aard van de te financieren investeringen, de resterende looptijd van de bestaande leningen en de te betalen rentepercentages bij de verschillende termijnen van de leningen.

Voor de financiering van grondaankopen worden veelal fixe-leningen afgesloten, waarbij de looptijd wordt gekoppeld aan de looptijd van het bestemmingsplan.

Bij het aantrekken van geldleningen wordt bij tenminste 2 financiële instellingen offerte gevraagd.

Relatiebeheer

Het totale betalingsverkeer vindt plaats via een viertal banken, zijnde Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), ING, Rabobank en ABN AMRO Bank.

Het betalingsverkeer tussen het rijk en de gemeente en de betalingen aan derden vindt nagenoeg geheel plaats via de BNG.

De rekeningen bij de overige banken worden met name gebruikt als service naar de klanten voor het doen van betalingen aan de gemeente.

Met de bankrelaties wordt regelmatig overleg gevoerd.

Saldi- en Kasbeheer

Elke dag worden de saldi van bankrekeningen geraadpleegd en indien nodig worden de saldi van de overige rekeningen afgeroomd ten gunste van de BNG rekening.

Daarnaast wordt debet-saldi bij de BNG weggewerkt middels het aantrekken van kasgeld en worden zomogelijk creditsaldi omgezet in deposito's.

Uitgangspunt daarbij is het minimaliseren van de rentekosten en het maximaliseren van de renteopbrengsten.

Geldkassen worden aangetroffen bij de zwembaden, de milieustraat in Tynaarlo en bij de afdeling Publiekszaken.

De gemeente voert een actief debiteuren- en crediteurenbeheer, gericht op het snel incasseren van vorderingen en een correct betalingsgedrag door het betalen op de uiterste vervaldag.

Informatievoorziening

In de jaarrekening wordt verslag gedaan van de treasuryfunctie.

De in deze Financieringsparagraaf aangehouden indeling zal hierbij worden aangehouden.

Bestaande opgenomen geldleningen

Hieronder is een overzicht opgenomen van de leningen die bij het opstellen van de begroting 2012 al waren opgenomen. Naar verwachting bestaat er voor 2012 een financieringsbehoefte van 25 miljoen. Voor dit bedrag zullen nieuwe leningen moeten worden opgenomen.

Opgenomen geldleningen per 1 januari 2012

Oorspronkelijk bedrag van de geldlening	Datum raadsbesluit	Lening nummer	Jaar van laatste aflossing	Rente percentage	Restantbedrag van de geldlening per 1/1/2012	Datum rente- herziening
FINANCIERING ALGEMEEN						
794.115	27-07-93	BNG 80897	2033	4.480	622.994	2-8-2013
1.588.231	12-01-99	Landb. 111794	2014	4.130	317.664	n.v.t.
340.335	26-08-86	NWB10021513	2012	6.800	13.613	n.v.t.
15.000.000	B&W25-02-03	BNG 96734	2053	4.860	14.397.021	15-2-2034
4.000.000	B&W29-11-05	BNG101002	2030	3.820	3.040.000	n.v.t.
21.722.681	Totaal				18.391.292	
FINANCIERING WONINGBOUW						
12.000.000	B&W16-12-03	NWB10022982	2029	5.355	12.000.000	n.v.t.
11.560.187	B&W25-07-06	BNG 102047	2036	5.110	9.537.154	n.v.t.
23.560.187	Totaal				21.537.154	
FINANCIERING GRONDEXPLOITATIE						
5.000.000	B&W10-01-06	NWB10024217	2014	3.434	5.000.000	n.v.t.
6.000.000		bng 40104858	2014	2.960	6.000.000	n.v.t.
5.000.000		bng 40106271	2015	2.850	5.000.000	n.v.t.
5.000.000		bng 40106269	2012	1.750	5.000.000	n.v.t.
5.000.000		bng 40106270	2013	2.120	5.000.000	n.v.t.
26.000.000	Totaal				26.000.000	
71.282.869	ALGHEEL TOTAAL				65.928.446	

10. Bedrijfsvoering

10.1. Inleiding

Deze paragraaf is gericht op de interne dienstverlening die nodig is om de verschillende programma's uit te voeren. We gaan in op actuele ontwikkelingen die om aandacht vragen. Zo is dat vastgelegd in de financiële verordening (2010). Ook rapporteren wij in deze paragraaf over de voortgang van de onderzoeken die in het interne controleplan zijn opgenomen.

10.2. Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

De begroting past binnen de ambities en hoofdlijnen van beleid die in het collegemanifest zijn verwoord. De accenten hieruit worden vertaald naar concrete doelen voor de bedrijfsvoering. Jaarlijks worden de doelen vertaald in een MT plan. Dit gebeurt nadat de begroting is opgesteld. Op basis van het MT plan worden afdelingsplannen en individuele werkplannen vastgesteld. Zo ontstaat er een interne sturingscyclus.

De volgende accenten komen voort uit het manifest:

Snelle, zekere dienstverlening en een persoonlijke, klantgerichte benadering

Goede dienstverlening aan burgers, bedrijven, instellingen en zorg voor burgers en ondernemers vinden wij belangrijk. Onze huidige dienstverlening wordt op dit moment gewaardeerd met een 7,9. Wij willen op het huidige niveau blijven presteren.

Om dit te realiseren is goede bereikbaarheid en betrouwbare informatie belangrijk. Voor de bedrijfsvoering staan de doelen benoemd in het informatiebeleid. We geven in 2012 gefaseerd invulling aan de omvorming van een productgerichte organisatie naar een procesgerichte organisatie. Die wordt ingericht op basis van burgerlogica.

Een flexibele ambtelijke organisatie

De flexibele ambtelijke organisatie heeft als doel op ontwikkelingen en behoeften in te kunnen spelen (pro-actief en omgevingsgericht). Wij willen daarmee een aantrekkelijke werkgever zijn. In 2011 is de organisatievisie ontwikkeld, die zich richt op de thema's: energiek leiderschap, creatieve doorzetters, aantrekkelijke werkgever, goede spullen, flexibel, in de geest van de regel en het zijn van een opleidingsgemeente. In het MT plan 2012 zullen deze onderdelen verder worden uitgewerkt en in 2012 presenteren wij een HR beleid dat voortvloeit uit de organisatievisie.

Een flexibele organisatie vraagt ook om een goede strategische personeelsplanning. Dat is van belang om inzicht te krijgen in de vraag welk personeel wij op termijn graag willen inzetten. De bezuinigingen, de vergrijzing van de arbeidsmarkt en de krapte op de arbeidsmarkt vormen belangrijke indicatoren om hiermee tijdig aan de slag te gaan. Investeren in goed opgeleid en gekwalificeerd personeel is een kritische succesfactor in de strijd om behoud en het aantrekken van kundig personeel. Met het opleidingsplan 2012 investeren wij in kennis en vaardigheden. In de begroting zijn hiervoor middelen opgenomen. De ontwikkeling van brede managementvaardigheden, leiderschap en cultuur is een doel in 2012.

Transparant en aanspreekbaar

De gemeente heeft verschillende rollen. Dat betekent dat de gemeente ten opzichte van de burger niet altijd hetzelfde gezicht toont. Regels handhaven is nu eenmaal iets anders dan samen met de buurt een verkeersaanpassing doorvoeren. Voor de bedrijfsvoering betekent het altijd dat we op een duidelijke manier aangeven wat verwacht mag worden. Daarvoor hanteren wij een burgerparticipatiemodel en we maken gebruik van servicenormen. In 2011 wordt het burgerparticipatiemodel nog geëvalueerd, en wij zullen op basis daarvan in de plannen van 2012 de werkwijze ook in de interne plannen opnemen.

We vergelijken ons met andere gemeenten door de waardering op de verschillende rollen te onderzoeken. Wij streven ernaar om dat jaarlijks te doen door deelname aan de benchmark waarstaatjegemeente.nl. De resultaten van het onderzoek van 2012 zijn opgenomen in de beschrijving van de doelen van de clusters in deze begroting.

Duurzame economische ontwikkeling

Het accent voor duurzame en economische ontwikkeling wordt ook in de bedrijfsvoering opgepakt. Dit zal in 2012 leiden tot het afstemmen van het inkoopbeleid om bij te dragen aan deze doelen. Bij alle inkopen en aanbestedingen wordt, als dat mogelijk is, rekening gehouden met duurzaamheid. Dit geldt voor de inkoop van allerlei diensten, werken en producten. Denk hierbij aan papier, catering, (brandweer)auto's en kantoormeubilair, maar ook aan de inrichting van de eigen gebouwen en de aanleg en het onderhoud van wegen. In 2012 wordt een nieuw inkoopbeleid opgesteld waarbij we de evaluatie van 2011 betrekken. We willen nog gericht gaan sturen op de te behalen doelen.

In de bedrijfsvoering zullen we in 2012 doorgaan met een duurzame werkwijze:

- Terugdringen van energiegebruik (verlichting, uitzetten pc's, e.d.) en het opwekken van duurzame energie (gebruik zonnepanelen).
- Wij maken gebruik van Fair trade producten, een prijs die in verhouding staat tot de werkelijke productiekosten, en niet een prijs die wordt bepaald door de verhoudingen op de internationale markt
- De gemeenteraad, college en MT van Tynaarlo begint in 2012 met papierloos vergaderen.
- Wij maken gebruik van de diensten van Alescon, ondermeer voor catering en schoonmaak.

Financiële beheersing

Het doel is meer dan de basis op orde hebben. We willen bereiken dat verkregen inzichten gebruikt worden om de effectiviteit van de inzet van onze middelen verder te verbeteren. Daarnaast worden de taakstellingen in de bedrijfsvoering in 2012 gerealiseerd. In de begroting 2012 is € 650.000 als structurele taakstelling opgenomen, waarvan bij het opstellen van deze begroting nog ca € 100.000 moet worden gerealiseerd.

Ook stellen wij onszelf als doel te voorkomen dat de personeelskosten voor projectleden die wij, na beëindiging van projecten, geen passende werkzaamheden kunnen bieden, ten laste van de algemene dienst komen. Door een goede sturing op tijdelijk, extern en vast personeel op tijdelijke klussen willen wij bereiken dat inzet van extern personeel verminderd, ten gunste van inzet van flexibel en gekwalificeerd eigen personeel.

10.3 Voortgang onderzoeken

Op 1 februari 2011 hebben wij het interne controleplan 2011 vastgesteld waarin alle geplande onderzoeken en audits zijn opgenomen.

De onderzoeken worden onderscheiden in 4 categorieën:

1. Financiële audits en rechtmatigheid
2. Aandachtspunten gemeenteraad voor onderzoek door accountant
3. Onderzoeken naar realisatie begroting en doelen (middelen en plannen)
4. Doeltreffendheidsonderzoeken

De onderzoeken zijn allemaal al uitgevoerd of ingepland. De resultaten van de onderzoeken 1 en 2 zijn ook beoordeeld door de accountant. De bevindingen en adviezen worden opgenomen in onze processen binnen de bedrijfsvoering. De reguliere onderzoeken die onder 3 zijn genoemd leidden in 2011 tot beknoptere samenvattingen van afwijkingen en voorgestelde bijstellingen in de voorjaars- en najaarsbrief. Voor 2011 zijn 3 doeltreffendheidsonderzoeken gepland (evaluatie afvalstoffenbeleid, evaluatie grondbeleid en burgerparticipatie). Planning is dat deze in 2011 worden afgerond. Voor 2012 stellen wij een nieuw onderzoeksplan op.

11. Verbonden partijen

11.1 Inleiding

Vanwege bestuurlijke, beleidsmatige en/of financiële belangen en mogelijk dito risico's is het gewenst dat in de begroting en jaarstukken meer aandacht wordt besteed aan derde rechtspersonen, waarmee de gemeente een bestuurlijke en financiële band heeft.

In het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten 2004 (BBV) (gebaseerd op artikel 186 van de Gemeentewet) is in artikel 9, lid 2 onder f bepaald dat in de begroting in een afzonderlijke paragraaf de beleidslijnen worden vastgelegd met betrekking tot verbonden partijen.

Verbonden partijen zijn gedefinieerd als die partijen waarin de gemeente zowel een bestuurlijk als financieel belang heeft. Aan beide voorwaarden moet tegelijkertijd worden voldaan.

Volgens artikel 15 BBV bevat de paragraaf verbonden partijen tenminste:

- a. de visie op verbonden partijen in relatie tot de uitvoering van de doelstellingen die zijn opgenomen in de begroting;
- b. de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen.

Algemeen kan gesteld worden dat de relaties tussen verbonden partijen en het publieke belang, zoals geconcretiseerd in de programma's in hoofdlijnen worden aangegeven.

11.2 Algemeen beleidskader

Op 11 september 2007 heeft de raad de nota verbonden partijen vastgesteld. In deze nota zijn kaders opgenomen en wordt voorgesteld de bestaande verbonden partijen in een bepaalde prioriteitsvolgorde te voorzien van een risicoanalyse en een toezichtarrangement.

11.3 Indeling van verbonden partijen

Verbonden partijen kunnen als volgt worden ingedeeld:

- a. Publiekrechtelijke samenwerking;
- b. Privaatrechtelijke samenwerking.

Ad a. Publiekrechtelijke samenwerking

Afhankelijk van de aard van samenwerking kan wel of geen rechtspersoon worden gecreëerd. Wordt er geen rechtspersoon gecreëerd dan bestaat de samenwerking vooral uit overleg. Wordt er wel een rechtspersoon in het leven geroepen, dan hebben we te maken met de zwaardere vorm van verlengd lokaal bestuur. In dat geval zullen bevoegdheden en verantwoordelijkheden worden overgedragen en zullen hogere eisen moeten worden gesteld aan de democratische controle. De Wet Gemeenschappelijke Regelingen is hiervoor het geschikte kader.

Ad b. Privaatrechtelijke samenwerking

Bij een privaatrechtelijke samenwerking is eerder sprake van vermenging van publieke en particuliere belangen. Daarnaast zijn de mogelijkheden van borging van publieke belangen en democratische controle beperkter dan bij publiekrechtelijke samenwerking. De volgende vormen van privaatrechtelijke samenwerking zijn te onderkennen:

- Privaat Publiekrechtelijke Samenwerking (PPS)
PPS-constructies ontstaan met name bij grote (infrastructurele) projecten. Hier wil de overheid samen met ondernemers een concreet project realiseren en wordt de samenwerking veelal door middel van het participeren in commanditaire, besloten of naamloze vennootschappen gerealiseerd. Op die manier wordt zowel de verdeling van zeggenschap als van risico's vastgelegd.
- Stichtingen en verenigingen
Bij een privaatrechtelijke samenwerking in stichtingen en verenigingen participeert de gemeente soms in besturen met daaronder functionerende directies en werkapparaten.
- Deelnemingen in vennootschappen

Hierbij gaat het meestal om door de overheid genomen initiatieven die moeten gedijen in een marktomgeving. Zoals eigenlijk altijd, gaat het om initiatieven waar in eerste instantie de markt geen brood in ziet. Het kan van belang zijn dat de gemeente de eerste tijd door middel van een commissaris wordt vertegenwoordigd. Indien het gaat om zaken die van strategisch belang zijn, past daarbij een politieke vertegenwoordiging.

11.4 Overzicht verbonden partijen gemeente Tynaarlo

In het navolgende overzicht zijn alle verbonden partijen waarin de gemeente Tynaarlo momenteel participeert opgenomen.

Publiekrechtelijke samenwerking:

GR Garantievoorziening voormalige bestuursacademie Noord-Nederland (in liquidatie)

GR Centrum voor automatisering Noord Nederland CEVAN (in liquidatie)

GR Veiligheidsregio Drenthe

GR Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe.

GR Instituut Creatieve Ontwikkeling (in liquidatie) – 2011 laatste jaar; in 2012 laatste jaarrekening over 2011

GR Meerschapp Paterswolde

GR Recreatieschap Drenthe

GR Alescon

GR Intergemeentelijk Samenwerkingsverband Noord- en Midden Drenthe (in liquidatie)

GR Samenwerking Zuidlaardermeer gemeenten

GR Intergemeentelijke sociale dienst (ISD AAT)

Privaatrechtelijke samenwerking: PPS-constructies:

Op dit moment is de gemeente Tynaarlo niet in een PPS-constructie betrokken.

Privaatrechtelijke samenwerking: stichtingen en verenigingen:

Regionaal Platform Arbeidsmarktbeleid Groningen Drenthe

Commissie Milieuhygiëne Luchtvaartterrein Eelde

Regio Groningen Assen 2030

Vereniging Drentse Gemeenten

Stichting Drents Plateau

Convenant met de Stichting Drentse Bedrijfslocaties

Stichting STIVAM (afval) (beheer werkkapitaal Attero)

Zorgplein Noord Arbeidsmarktbeleid

Privaatrechtelijke samenwerking: deelnemingen in vennootschappen:

NV Bank Nederlandse Gemeenten

Enexis, Publiek Belang Electriciteitsproductie BV en andere BV's (voormalig Essent)

NV Groningen Airport Eelde

NV Waterleidingmaatschappij Drenthe

11.5 Belangrijke verbonden partijen.

In het navolgende worden voorlopig zeven belangrijke verbonden partijen genoemd met daarbij een toelichting. In de komende jaren zal dit verder worden uitgebreid.

Wij zullen in overleg met de gemeenteraad met een voorstel komen hoe wij meer inzicht geven in verbonden partijen en hoe wij op een zorgvuldige manier tot de verdere analyses van risico-inventarisatie en toezichtarrangementen komen voor alle verbonden partijen

In de toelichting komen de volgende elementen steeds terug:

- doel / openbaar belang
 - wijze van deelneming
 - betrokkenen
 - bestuurlijk belang/bevoegdheid
 - financieel belang
 - ontwikkelingen
-

Veiligheidsregio Drenthe, N.V. Groningen Airport Eelde, G.R. gemeentelijke gezondheidsdienst Drenthe (G.G.D.), Meerschap Paterswolde en Recreatieschap Drenthe zijn onderstaand nader uitgewerkt.

a. Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Drenthe.

1. Doel/openbaar belang.
De gemeenschappelijke belangen van de gemeenten te behartigen op het gebied van veiligheid, de brandweezorg en de rampenbestrijding. Het gaat in het bijzonder om de taken genoemd in artikelen 3 en 10 van de Wet op de Veiligheidsregio's 2010.
Voorts behoort tot de taak:
 - de alarmering van de hulpdiensten bij brand, hulpverlening, crisis en rampenbestrijding;
 - de ondersteuning van het bestuur en het samenwerkingsverband door het ontwikkelen van voldoende deskundigheid op verschillende terreinen;
 - de beleidsontwikkeling, coördinatie, planvorming, communicatie, specialistische functies en de kwaliteitsfunctie van de brandweezorg die gemeenten in samenwerking uitvoeren, de voorbereiding en bestrijding van grote ongevallen en rampen in nauwe afstemming met de andere hulpverlenende disciplines, zoals de politie, de geneeskundige hulpverlening, waterschappen, defensie en de gemeenten.
2. Wijze van deelneming.
De gemeente neemt deel in het algemeen bestuur.
3. Betrokkenen.
De 12 gemeenten in Drenthe.
4. Bestuurlijk belang/bevoegdheid.
De burgemeester is lid van het Algemeen Bestuur en heeft één stem.
5. Financieel belang.
De gemeente draagt jaarlijks bij in de kosten op basis van het aantal inwoners.
De bijdrage voor 2011 bedraagt € 260.356.
6. Ontwikkelingen.
In 2011 zal de organisatie van de HVD verder uitgebouwd worden en zijn meer definitievere vorm krijgen. Naar aanleiding van de RADAR-toets zal een vernieuwde crisismanagementstructuur worden getest en indien mogelijke geïmplementeerd. De verandering van de gemeentelijke processen binnen die structuur zullen daar een belangrijke rol in spelen. De brandweersamenwerking binnen het district Noord & Midden zal in 2011 nader vorm krijgen. Over verregaande regionalisering van de brandweer in Drenthe zal naar verwachting pas na 2011 een besluit genomen worden.

b. N.V. Groningen Airport Eelde N.V.

1. Doel/openbaar belang.
De uitoefening van het luchthavenbedrijf, waaronder de aanleg, het onderhoud, de ontwikkeling en de exploitatie van het als zodanig aangewezen luchtvaartterrein.
2. Wijze van deelneming.
De gemeente bezit 4% van de aandelen en heeft zitting in de algemene vergadering van aandeelhouders.
3. Aandeelhouders.
De provincie Groningen, de provincie Drenthe, de gemeente Groningen, de gemeente Assen en de gemeente Tynaarlo.
4. Bestuurlijk belang /bevoegdheid.
De wethouder economische zaken heeft zitting in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Elk aandeel geeft recht op één stem.
5. Financieel belang.
Op basis van de tussen het Rijk, de regionale aandeelhouders, en de luchthaven gesloten overeenkomsten én het businessplan is door de huidige aandeelhouders afgesproken voor een periode van tien jaar, ingaande in 2003, een vaste exploitatiebijdrage aan de luchthaven te leveren. Tynaarlo draagt op basis van deze afspraken tot en met 2012 jaarlijks € 35.207 bij aan de exploitatie.
6. Ontwikkelingen.
In het businessplan werd net voor 2012 het break-evenpoint voorzien in de exploitatie van de luchthaven uitgaande van de aanleg van de verlengde baan in 2011. Die aanleg is weer vertraagd.

De Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State behandelt de beroepen tegen het Aanwijzingsbesluit op grond van de Luchtvaartwet/Wet op de Ruimtelijke Ordening op 3 november 2011. De werkzaamheden kunnen – bij een positieve uitspraak – op zijn vroegst begin 2012 plaatsvinden.

c. Gemeenschappelijke Regeling Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe.

1. Doel/openbaar belang.
De gezondheidsdienst heeft tot taak de belangen van de deelnemende gemeenten te behartigen op het gebied van de volksgezondheid in brede zin.
In het bijzonder betreft dit:
 - a. het medewerken aan de uitvoering van wetten, regelingen en voorschriften op het terrein van de gezondheidszorg voor zover de uitvoering is opgedragen aan de gemeenten;
 - b. het voorlichten van de bevolking over al hetgeen de algemene gezondheidstoestand kan verbeteren, waar voorgeschreven of wenselijk in samenwerking met andere op het terrein van de gezondheidszorg werkzame instellingen en/of personen;
 - c. het bevorderen van de samenwerking tussen lichamen, welke werkzaam zijn op het terrein van de gezondheidszorg binnen het gebied van de gezondheidsdienst;
 - d. alle overige werkzaamheden, welke naar aard of karakter tot de taak van een gezondheidsdienst behoren.
2. Wijze van deelneming.
De gemeente neemt deel in het algemeen bestuur.
3. Betrokkene.
De 12 gemeenten in Drenthe.
4. Bestuurlijk belang /bevoegdheid.
De wethouder volksgezondheid heeft zitting in het algemeen bestuur en heeft één stem.
5. Financieel belang.
De gemeente draagt jaarlijks bij in de kosten op basis van het aantal inwoners:

- totaal aantal inwoners 32.408 kosten algemene gezondheidszorg	€ 250.566
- aantal inwoners 4-19 jaar 6.142 jeugdgezondheidszorg	€ 348.568
totaal basispakket 2012	€ 599.134
6. Ontwikkelingen.
De GGD sluit zich aan bij de 0-lijn voor 2012. Zij onderzoeken bezuinigingsmogelijkheden voor 2013. Gedacht wordt aan een integrale JGZ en samenwerking op Noord-Nederlands niveau.

d. Intergemeentelijke Sociale Dienst.

1. Doel/openbaar belang.
Het behartigen en uitvoeren van de taken van de gemeenten op het terrein van werk en inkomen.
2. Wijze van deelneming.
De gemeente neemt deel in het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur.
3. Betrokkenen.
De gemeenten Aa&Hunze, Assen en Tynaarlo.
4. Bestuurlijk belang/bevoegdheid.
De portefeuillehouder arbeidsmarktbeleid en inkomen is lid van het algemeen Bestuur en het dagelijks bestuur en heeft één stem.
5. Financieel belang.
De gemeente draagt jaarlijks als volgt bij in de kosten:
 1. uitgaven WWB, IOAW, IOAZ, BBZ, WIK op basis van cliëntenaantallen.
 2. uitgaven minimabeleid en bijzondere bijstand op basis van werkelijke kosten per gemeente.
 3. uitvoeringskosten op basis van het aantal cliënten (gewogen gemiddelde).
6. Ontwikkelingen.
'Werk boven inkomen'. Werken voorkomt armoede en sociale uitsluiting. Het hebben van een baan biedt mensen economische zelfstandigheid, de kans hun talenten te ontplooiën, sociaal contact en zelfvertrouwen. Een betaalde baan is de beste sociale voorziening. Voor alle bijstandsgerechtigden stelt de Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD) een op hun situatie afgestemd re-integratieplan op voor het oplossen van de problemen die het aanvaarden van een baan in de weg staan. Ook zet de ISD instrumenten en activiteiten in om mensen aan het werk te houden via herplaatsingen, mobiliteit, scholing en detachering.

e. Alescon.

1. Doel/openbaar belang.
Het bevorderen en uitvoeren van activiteiten, welke gericht zijn op het creëren, bevorderen of Instandhouden van werkgelegenheid voor natuurlijke personen, die een afstand hebben tot de reguliere arbeidsmarkt.
2. Wijze van deelneming.
De gemeente neemt deel in het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur.
3. Betrokkenen.
De gemeenten Aa&Hunze, Assen, De Wolden, Hoogeveen, Midden-Drenthe en Tynaarlo.
4. Bestuurlijk belang/bevoegdheid.
De portefeuillehouder arbeidsmarktbeleid en inkomen en een raadslid zijn lid van het algemeen Bestuur. De portefeuillehouder is lid van het dagelijks bestuur.
5. Financieel belang.
De gemeente verplicht zich tot een financiële bijdrage ter dekking van de kosten, welke niet door netto opbrengsten uit bedrijfsuitoefening en rijkssubsidie worden gedekt.
De gemeentelijke bijdrage voor 2012 is begroot op € 157.268.
6. Ontwikkelingen.
De beleidsbegroting van de GR Alescon 2012, inclusief de meerjarenraming tot en met 2014, is gebaseerd op de uitgangspunten zoals deze vermeld staan in de gemeentelijke beleidsnotitie over de modernisering WSW uit 2008. Deze notitie vormt voor Alescon de basis voor de uitvoering van de Wsw. Het beleid is verder gebaseerd op het tweede strategisch plan voor Alescon voor de jaren 2010 tot en met 2013, dat in juli 2009 door het DB is vastgesteld.

f. Meerschop Paterswolde.

1. Doel/openbaar belang.
Het doel van het lichaam heeft binnen de grenzen van zijn gebied tot doel het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemers op het terrein van de openluchtrecreatie, zulks met de bescherming van de natuur en het landschap.
2. Wijze van deelneming.
De gemeente neemt deel in het algemeen bestuur.
3. Betrokkenen.
De gemeenten Groningen, Haren en Tynaarlo.
4. Bestuurlijk belang/bevoegdheid.
Het bestuur bestaat uit 10 leden, waarvan één lid uit het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Tynaarlo en twee leden uit de raad van de gemeente Tynaarlo
5. Financieel belang.
De gemeente verplicht zich tot een financiële bijdrage ter dekking van de kosten, welke niet door netto opbrengsten uit bedrijfsuitoefening en rijkssubsidie worden gedekt.
De bijdrage bedraagt 14,5% van het nadelig saldo. Voor 2012 wordt de gemeentelijke bijdrage geraamd op € 104.488.
6. Ontwikkelingen.
De komende jaren staan mede in het teken van de uitvoering van het project "opwaardering toeristisch-recreatieve infrastructuur Paterswoldsemeer". Tevens wordt samen met de gemeenten Haren en Groningen gekeken naar de wijze waarop de GR Meerschop Paterswoldsemeer nu is georganiseerd en de mogelijkheden van aanpassing/optimalisatie hiervan.

g. Recreatieschap Drenthe.

1. Doel/openbaar belang.
Het doel van de gemeenschappelijke regeling is om de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten te behartigen op het gebied van recreatie en toerisme.
2. Wijze van deelneming.
De gemeente neemt deel in het Algemene Bestuur.
3. Betrokkenen.
De 12 gemeenten in Drenthe en gemeente Ooststellingwerf.
4. Bestuurlijk belang/bevoegdheid.
Elke deelnemende gemeente heeft een afgevaardigde in het Algemeen Bestuur. Het Algemeen Bestuur kent een Dagelijks Bestuur van drie personen. Besluitvorming binnen het bestuur vindt plaats bij meerderheid van stemmen. Namens de gemeente Tynaarlo neemt de portefeuillehouder Toerisme en Recreatie deel in het algemeen bestuur.

5. Financieel belang.

De gemeente draagt jaarlijks bij in de kosten op basis van een vaste verdeelsleutel.

De bijdrage voor 2012 bedraagt € 34.712. De bijdrage is gebaseerd op 6,25% van de totale exploitatiekosten.

6. Ontwikkelingen.

Het komend jaar wordt verder gewerkt aan een samenhangend beleid op het gebied van recreatie en toerisme bij de deelnemende gemeenten. Dit beleid moet worden afgestemd met de gemeenten in de aangrenzende provincies en in Duitsland. Verwacht wordt dat recreatie en toerisme in onze regio een steeds grotere bijdrage gaat leveren aan de economie en werkgelegenheid. Investerings in de kwaliteit en verbreding van de sector zijn daarom van groot belang. Eind 2010 is in dit kader het Ecorys-onderzoek naar de stand van recreatie en toerisme gepresenteerd.

11.6 Toetsing bestaande verbonden partijen

De toelichting op de verbonden partijen gaat minder ver dan een analyse per verbonden partij waaruit op basis van een risico analyse een toezichtarrangement wordt voorgesteld.

Per verbonden partij zal eerst een risicoanalyse en daarna een toezichtarrangement worden opgesteld. Dit zal gefaseerd gebeuren.

12. Grondbeleid

12.1 Beleidsuitgangspunten

Om te kunnen voldoen aan de vraag naar bouwterreinen voor woningbouw en bedrijven en invloed uit te oefenen op de op te richten bebouwing, voert de gemeente actief grondbeleid. Dit betekent dat de gemeente actief de verwerving van de gronden oppakt zodat de plan-ontwikkeling en realisatie zoveel mogelijk door en onder regie van de gemeente wordt uitgevoerd.

Veel gemeentelijke beleidsdoelen spelen een rol bij, en kunnen mede verwezenlijkt worden door, de bouwterrein-ontwikkeling. Volkshuisvesting bij woningbouw, en Economische Zaken bij bedrijfsterreinen zijn daarbij de meest in het oog springende.

De met de planontwikkeling en –realisatie gemoeide investeringsbedragen zijn relatief hoog. De kost gaat daarbij voor de baat uit.

Het voeren van een actief grondbeleid om zelf locatieontwikkeling te initiëren brengt kansen en bedreigingen met zich mee. Actief grondbeleid biedt de kans de regie te voeren op de ontwikkeling zodat ook andere gemeentelijke doelstellingen dan alleen kostenverhaal en een nadere woningbouw-categorieonderverdeling op de locatie kunnen worden gerealiseerd. Deze liggen met name die op het gebied van woonkwaliteit en leefomgeving kunnen worden gerealiseerd. Ook kan dan een integrale ontwikkelplanning binnen de gemeente en regio worden bereikt.

Om deze reden kiezen wij nog steeds voor de grotere ontwikkellocaties voor actieve grondpolitiek. Actieve grondpolitiek betekent ook dat relatief forse investeringen worden gepleegd met daarbij het risico dat door onvoorziene, wijzigende omstandigheden het financieel verloop anders is dan gepland. Vooral de marktsituatie (economische omstandigheden) en het effect op de uitgifteplanning, fluctuaties in de bouw- en grondprijzen, en renteschommeling hebben gedurende het project invloed op dit financieel verloop.

Daarom is het van belang dat een strakke regie op de uitvoering wordt gevoerd en tijdig wordt ingespeeld op wijzigende omstandigheden welke van invloed zijn op de planontwikkeling (en doelstellingen) en de daarbij behorende grondexploitatie.

De belangrijkste afspraken voor uitvoering zijn vastgelegd in de gemeentelijke Financiële Verordening en de Nota Grondbeleid. Daarnaast zijn er AO-werkprocessen voor de afdeling OBT beschreven. Tenslotte wordt momenteel de methode van projectmatig werken geactualiseerd.

Het OBT voert de regie over de locatieontwikkelingen en bij de gemeentelijke ontwikkellocaties ook over de daarbij behorende grondexploitaties.

De aandacht richt zich naast begeleiding van particuliere initiatieven, het voorbereiden en faciliteren van centrumplannen, vooral op realisatie van de op de woningbouwmonitor opgenomen ontwikkellocaties.

12.2 Risico's

De marktomstandigheden zijn in de afgelopen jaren sterk gewijzigd. Concreet betekent dit dat wij ons momenteel moeten beraden over de planning van nieuw te ontwikkelen woningbouwlocaties. Dit geldt met name voor locatie De Bronnen in Vries.

Daarnaast is gebleken dat de locatie Zuidoevers niet binnen de gestelde doelen en financiële kaders kan worden uitgevoerd. Tenslotte speelt er momenteel een discussie met de gemeente Groningen omtrent de afname door Groningen van de bedrijvenlocatie Kranenburg zuid in het plan Ter Borch.

Bovenstaande heeft tot gevolg gehad dat de reservepositie van de gemeente behoorlijk onder druk is komen te staan.

Het is verstandig om ons systeem van risico-beheersing en afdrachten uit woningbouwontwikkelingen kritisch te bezien.

Zonder de overige speerpunten geweld aan te willen doen zien wij het op verantwoorde wijze omgaan met planontwikkeling en –realisatie in combinatie met robuuste risico-beheersing en afdekking als het belangrijkste speerpunt van grondbeleid.

Overige speerpunten vanuit het grondbeleid zijn :

- het bewaken en tijdig bijstellen van grondexploitaties waarbij het sturen op het bereiken van de voor de onderscheiden locatie-ontwikkelingen vastgestelde beleidsdoelen en het beoogde en/of vastgestelde financiële eindresultaat daarvan;
- het herijken van het beleid ten aanzien van risico-beheersing en afdekking. Waarbij die afdekking in principe plaatsvindt via de Algemene Reserve OBT. Doelstelling daarbij is de AR-OBT voldoende omvang te laten hebben om de risico's van de daarbij benoemde gemeentelijke grondexploitaties op te vangen, alsmede een afdracht (tot en met 2014 is deze vastgesteld op € 500.000,- per jaar) aan de Algemene Dienst te kunnen plegen;
- voortgang in de planvorming en –realisatie voor nieuwbouw en herontwikkeling incl. het daarbij onderzoeken van de best passende manier van gronduitgifte (bijv. particuliere verkoop, projectmatig, erfpacht, etc.);
- inrichten en bewaken van projectenadministratie voor lopende en nieuwe gemeentelijke grondexploitaties;
- invoeren verplichtingenadministraties bij alle nieuwe en lopende projectadministraties
- intake en begeleiding van niet gemeentelijke bouwplaninitiatieven
- budgetbewaking voor alle grondexploitaties en initiatieven;
- verdere uitvoering van de in 2008 vastgestelde Nota Grondinventarisatie door overbodige grondposities binnen de diverse complexen van het grondbedrijf af te stoten;
- evaluatie en verloop van de initiatieven en de financiering van de uitvoerings- en begeleidingskosten daarvan.
- Permanent is er aandacht voor het behouden, en eventueel innemen van nieuwe, strategische grondposities.

Het actualiseren van de inzichten omtrent gemeentelijke grondposities zal worden opgepakt als belangrijk uitwerkingpunt parallel aan het te starten proces van actualisatie c.q. opstellen van een nieuwe Structuurvisie. Deze nieuwe visie gaat aansluiten op het huidige Structuurplan dat een looptijd heeft tot 2016.

12.3 Opbrengsten

Marktconformiteit is het uniforme uitgangspunt bij het bepalen van (grond)prijzen. Alleen voor zogenoemd “snippergroen” en voor kavels binnen een ontwikkellocatie bestemd voor realisatie van gemeentelijk maatschappelijk vastgoed wordt een uitzondering op dit principe gemaakt. Voor snippergroen geldt, bijzondere omstandigheden daargelaten, een vaste verkoopprijs van € 50,- per m². Voor grond voor maatschappelijk vastgoed binnen een grondexploitatie wordt de kostprijs, momenteel € 110,- per m² excl. BTW, gehanteerd.

Voor overige grond-overdrachten zijn enkele specifieke regels en uitgangspunten vastgelegd in de Nota Grondbeleid.

De marktconforme prijs wordt veelal op basis van de residuele rekenmethode inzichtelijk gemaakt. Het uitgangspunt van marktconformiteit levert bij kavels voor sociale huurwoningen spanning op. Vanwege de taakstelling en speciale financierings-regelgeving zijn woningcorporaties zelden bereid om een residueel berekende grondprijs te betalen voor een kavel bestemd voor een sociale huurwoning.

Naast mogelijkheden om bijvoorbeeld door ook andere woningbouwcategorieën in de verkoopbesprekingen te betrekken wordt nader onderzoek verricht naar andere uitgiftemethoden (zoals erfpacht) en of deze tot een meer werkbare oplossing zouden kunnen leiden. Omdat in onze grondexploitatieramingen vanzelfsprekend ook wordt uitgegaan van realistische marktconforme verkoopopbrengsten ligt hier wel een te overwinnen spanningsveld.

12.4 Centrumplannen

Zoals bekend willen wij de winkelgebieden van Vries en Eelde verbeteren. Voor beide centra zijn plannen in ontwikkeling. Dit doen wij in nauw overleg met de direct betrokken ondernemers en omwonenden. Bij beide centrumontwikkelingen zijn ontwikkelaars betrokken die het later te realiseren vastgoed risicodragend willen ontwikkelen. Tevens willen zij bijdragen in de kosten voor de nieuw aan te leggen openbare ruimte. Echter in dit soort herstructureringsprojecten is sprake van meer kosten dan opbrengsten.

De grote diversiteit aan belanghebbenden en eigenaren waarmee afspraken moeten worden gemaakt, en het vraagstuk van de financiering van de plannen leidt tot aanzienlijke planvormingskosten, in de aanloop van een evt. te sluiten overeenkomst omtrent kostenverhaal. Deze planvormingskosten zijn niet of nauwelijks verhaalbaar. Dit betekent dat wij scherp sturen op de voortgang en beheersing van de kosten.

12.5 Financiële stand.

De financiële vertaling van een locatieontwikkelproject in exploitatie vindt plaats in een grondexploitatie. Deze worden jaarlijks herzien en vastgesteld middels de jaarrekening. In de nog niet in exploitatie genomen complexen wordt de financiële stand uitgedrukt in de boekwaarden.

Uitgangspunt is steeds om in de financiële vertaling van de actuele doelen en beleidskaders voor de locatieontwikkeling te streven naar minimalisatie van de kosten en maximalisatie van de opbrengsten. De verwachtingen omtrent onder andere de voorziene resultaten worden meegenomen in de Jaarrekening en de berekening van de Algemene reserve OBT (AR-OBT) als onderdeel van het weerstandsvermogen van de gemeente.

Door bij de analyse van de AR-OBT rekening te houden met de voorziene resultaten, wordt inzicht verkregen in hoeverre het OBT kan voldoen aan de jaarlijkse afdracht van € 500.000,-. De uitkomst van deze analyse is dat het saldo van de AR-OBT toereikend is om te kunnen voldoen aan de afgesproken jaarlijkse afdrachtverplichting tot en met 2014.

De risico's van de projecten, met uitzondering van het project Ter Borch (via ARCA), afgedekt in de AR-OBT. Vanwege de problematiek van het project Zuidoevers is bij de jaarrekening van 2010 ervoor gekozen om het voorziene verlies en een deel van de boekwaarde direct ten laste van de AR-OBT te brengen. Hierdoor is de omvang van de AR-OBT in relatie tot het in de Nota Grondbeleid vastgestelde percentage van 50% aan risicoafdekking onvoldoende. Rekening houdend met de afdracht van € 500.000,-, ten gunste van de Algemene Dienst, bedraagt de risicoafdekking van alleen de AR-OBT door de verliesneming Zuidoevers en afboeking Broekveldt 17%. Echter, het weerstandvermogen van de gemeente als geheel bestaat uit meer dan alleen de AR-OBT. Het gehele weerstandvermogen is voldoende om de vastgestelde risicoafdekking van 50% te realiseren.

De tekortafdekking van het project Zuidoevers heeft ertoe geleid om het risicomanagement ten aanzien van de grondexploitaties te bezien op de gewenste minimaal benodigde omvang van de AR-OBT. Tevens is het de aanleiding geweest om nader te onderzoeken welke mogelijkheden er bestaan om de AR-OBT weer zo snel mogelijk op tenminste deze gewenste omvang te krijgen. Inmiddels is dit onderzoek in volle gang en de verwachting is dat de uitkomsten hiervan aan het einde van 2011 inzichtelijk kunnen zijn.

Hieronder een overzicht van de nog te maken kosten en de nog te realiseren opbrengsten. De nog te maken kosten en nog te realiseren opbrengsten zijn gebaseerd op de herziene en vastgestelde grondexploitaties per 1 januari 2011. Hierop zijn de reeds gemaakte kosten en gerealiseerde opbrengsten per 1 september 2011 in mindering gebracht.

	Boekwaarde 31-12-2010	Nog te maken kosten t/m einde looptijd exploitatie- opzet vanaf 1/9/2011	Nog te realiseren opbrengsten t/m einde looptijd exploitatieopzet vanaf 1/9/2011
	€	€	€
Oude Tolweg	449.980	2.132.103	2.165.834
Zuidlaarderveen	-151.803	347.866	381.374
Donderen	-218.969	592.813	925.821
Ter Borch	-31.136.590	42.372.234	82.295.485
Zuidoevers	-1.819.117	2.211.001	6.427.706
Vriezerbrug	-2.617.011	1.629.302	4.117.974
Inloop	-551.980	54.562	833.120
Groote Veen	-7.977.989	8.404.006	18.907.487
Totalen	-44.023.479	57.743.887	116.054.801

12.6 IJkmomenten.

Voor de momenten van informatie verstrekking omtrent de complexen wordt aangehaakt bij de Planning- en Controlcyclus van de Begroting.

Deze momenten zijn :

- **Jaarrekening**
Bij de jaarrekening wordt van alle lopende complexen jaarlijks een nieuwe dan wel bijgestelde exploitatie ter vaststelling aangeboden. Voorts wordt de gewenste / benodigde omvang van de Algemene Reserve OBT bepaald. Deze reserve is een buffer voor de risico's grondexploitaties alsmede voor de jaarlijkse afdracht aan de Algemene Dienst.
- **Voorjaarsnota**
Bij de voorjaarsnota, kort op de jaarrekening, wordt de inhoudelijke voortgang toegelicht en nader ingegaan op de toekomstverwachting.
- **Najaarsnota**
Bij de najaarsnota wordt een geactualiseerde exploitatieopzet van de situatie halverwege het jaar aangeboden.

13. Reserves en voorzieningen

13.1 Inleiding

In deze paragraaf wordt een geactualiseerd beeld van de reserves en voorzieningen gegeven naar de stand van 1 januari 2012.

Ook wordt het wettelijke en daarop gebaseerde gemeentelijk kader beschreven.

13.2. Wettelijk kader

Het wettelijk kader is neergelegd in het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording).

Het gemeentelijk kader is bepaald in de vastgestelde nota's Cijfers in Letters, reserves en voorzieningen 2008, 2009, 2010, 2011 en de Financiële verordening gemeente Tynaarlo 2011.

1. Reserves

Reserves zijn de vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken.

Bedrijfseconomisch gezien zijn reserves vrij te bestemmen.

De raad kan bepaalde delen of reserves nader bestemmen.

De reserves zijn daardoor te onderscheiden in algemene en bestemmingsreserves.

a. algemene reserves

Dit betreft zoals hiervoor aangegeven alle reserves met uitzondering van de bestemmingsreserves. Voor wat betreft de aanwending kunnen er beperkingen zijn indien de renteopbrengst als algemeen dekkingsmiddel in de exploitatie is geraamd. In onze gemeente is dit de algemene reserve calamiteiten.

b. bestemmingsreserves

Dit betreft de reserves waaraan door de raad een bepaalde bestemming is gegeven. Het kenmerk is dat de bestemming kan worden gewijzigd.

In de nota reserves en voorzieningen 2010 is de navolgende categorisering aangebracht in de bestemmingsreserves, te weten:

- a. Bestemmingsreserves zonder verplichtingen.
- b. Bestemmingsreserves met een egalisatiefunctie.
- c. Bestemmingsreserves met een inkomensfunctie.
- d. Bestemmingsreserves t.b.v. afdekking kapitaallasten.
- e. Bestemmingsreserves t.b.v. afdekking gevoteerde kredieten.

2. Voorzieningen

Voorzieningen behoren tot het vreemde vermogen.

Het gaat bij voorzieningen om min of meer onzekere verplichtingen die te zijner tijd tot schulden kunnen worden. Ook kunnen voorzieningen betrekking hebben op verplichtingen, samenhangend met het in de tijd onregelmatig gespreid zijn van bepaalde kosten. Voorzieningen dienen naar beste schatting dekkend te zijn voor de achterliggende verplichtingen en risico's.

Onder voorzieningen worden wettelijk verstaan:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten;
- op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
- kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in het voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.

13.3. Omvang reserves en voorzieningen

De reservepositie per 1-1-2012 wordt als volgt gecompriemd weergegeven:

Reserves en voorzieningen	Stand per 1 januari 2012
Arca	9.404.818
Argi	*) 2.612.653
Bestemmingsreserves (totaal)	38.829.895
Totaal reserves	50.847.366
Voorzieningen (totaal)	7.727.940
Totaal Reserves en voorzieningen	58.575.306

*) exclusief effecten najaarsbrief 2011.

* Algemene Reserve Calamiteiten

Het saldo is beschikbaar als weerstandscapaciteit voor de opvang van tegenvallers. Daarbij moet de tegenvaller als een "calamiteit" worden beschouwd. B.v. een ramp of een economische crisis. In de nieuwe nota weerstandsvermogen 2011 (raad 25 januari 2011) is dit beleid uitgebreid verwoord. De ondergrens van de reserve is gesteld op € 6.000.000

* Algemene Reserve Grote Investeringen (Argi)

De Argi heeft momenteel een breder doel, te weten:

1. Buffer voor opvang van risico's. Dit betekent onderdeel van het weerstandsvermogen.
2. Buffer voor de opvang van tegenvallers in de lopende exploitatie.(voor- en najaarsnota en jaarrekening)
3. Basis voor het genereren van renteopbrengsten t.b.v. dekking incidenteel nieuw beleid.
4. Goed rentmeesterschap t.b.v. de toekomst/ nieuw bestuur in 2014.
5. Budget voor noodzakelijke wensen.
6. Budget voor het gemeentelijk aandeel in co-financiering.

De Argi is de reserve die wordt gebruikt in directe relatie met de exploitatie.

Incidentele meevallers die gedurende het jaar kunnen ontstaan worden toegevoegd aan deze reserve en

Incidentele tegenvallers worden aan de Argi onttrokken. Per 1 januari 2012 is de stand van de Argi € 2.612.653.

De financiële ruimte in de Argi bepaalt ook de ruimte die beschikbaar is voor de invulling van incidenteel nieuw beleid.

Jaarlijks wordt een bedrag van ongeveer 1 miljoen aan rente (uit bestemmingsreserves en uit de Arca) toegevoegd aan de Argi als structurele voeding.

Incidenteel wordt hieraan nog toegevoegd eventuele overschotten uit bestemmingsreserves of uit het BTW compensatiefonds. Daarnaast worden de jaarlijkse exploitatieresultaten van de jaarrekening verrekend met de Argi.

De Argi wordt gebruikt voor intensiveringen van beleid of voor incidenteel nieuw beleid.

De ontwikkeling van deze reserve in 2012 is als volgt gecijferd:

Saldo per 1 januari 2012	2.612.653
Totaal van de toevoegingen in 2012 (rente)	1.408.830
tussentelling	4.021.483
Af: middelen t.g.v. de exploitatie 2012 (incidentele tegenvallers + incidentele compensatie budget Bor t.b.v. € 110.000)	915.677
Af: middelen t.b.v. dekking nieuw beleid incidenteel 2012	2.435.747
Af: Dekking exploitatie 2012	526.734
Saldo per 1 januari 2013	143.325

14. Begroting cluster 0 t/m 9

- 0 Algemeen bestuur
- 1 Openbare orde en veiligheid
- 2 Verkeer en mobiliteit
- 3 Economische Zaken en Arbeidsmarktbeleid
- 4 Onderwijs
- 5 Sociale samenhang en leefbaarheid
- 6 Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening
- 7 Gezonde leefomgeving
- 8 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting.
- 9 Financiering

Cluster 0: Algemeen Bestuur

Programma's

Programma 1 Algemeen Bestuur
Programma 5 Communicatie
Programma 6 Publiekszaken

Beleidsdoelen

Welke doelen wil de raad met zijn beleid bereiken

Uitgangspunt voor deze beleidsdoelen zijn de burger als *klant* en de burger als *partner* van de gemeente. De gemeente zorgt ervoor dat burgers, bedrijven en instellingen hun zaken snel en zeker kunnen regelen. Bij ontwikkelen van beleid willen we in een zo vroeg mogelijk stadium een interactieve rol van bewoners en ondernemers. Wij willen oplossingsgericht werken. De persoonlijke en klantgerichte benadering staan voorop.

Zij wil dit doen door:

1. Goede dienstverlening

- a. de goede dienstverlening aan burgers en bedrijven te continueren en waar mogelijk verbeteren
- b. door te gaan met de vermindering van administratieve lasten voor burgers en bedrijven
- c. tijdige afhandeling van brieven, klachten en bezwaren
- d. tijdige en adequate informatievoorziening aan burgers via meerdere kanalen

2. Interactief!

- a. interactieve voorbereiding van beleid
- b. afstand tussen burgers en bestuur verder verkleinen

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten moeten worden gerealiseerd en wat gaat de burger er concreet van merken?

Ad 1a: De goede en efficiënte dienstverlening aan inwoners, bedrijven en instellingen continueren. (burger als klant)

- onze dienstverlening is voor iedereen toegankelijk en bereikbaar via het kanaal dat men zelf kiest. (een loketgedachte)
- Kanaalsturing: we gaan het digitale kanaal zo goed mogelijk benutten en het werken op afspraak verder stimuleren. Het percentage gemaakte afspraken bedraagt minimaal 18 %.
(bron: Benchmark Publiekszaken, 2011)
- de waardering voor de diensten aan het loket is een 7.8 of hoger
(bron: Benchmark Publiekszaken, 2011)
- de waardering voor de telefonische bereikbaarheid is een 7.5 of hoger
(bron: Benchmark Publiekszaken, 2011)
- Burgers krijgen waar mogelijk online inzicht in de gegevens die de overheid van hen heeft.

Ad 1b: doorgaan met vermindering van administratieve lasten voor burgers en bedrijven

- De organisatie is ingericht voor de omgevingsvergunning
- De administratieve lastendruk voor klanten neemt af
- Regelgeving alleen waar dit noodzakelijk is

Ad 1c: Tijdige afhandeling van brieven, bezwaren en klachten

- Van de klachten en bezwaren wordt 95% binnen de termijnen afgehandeld (bron: burgerpeiling, Kwaliteits Instituut Nederlandse Gemeenten –KING -, 2009)
- De gemeente hanteert de vastgestelde richtlijnen voor het beantwoorden van brieven, telefoons en e-mails. 99% wordt binnen de termijnen van 8 weken afgehandeld (bron: burgerpeiling, Kwaliteits Instituut Nederlandse Gemeenten –KING -, 2009)

Ad 1d: Informatievoorziening aan burgers.

- Per januari 2015 voldoet "Tynaarlo geeft antwoord ®" aan de doelstellingen van de centrale overheid
- Actuele en vraaggestuurde informatievoorziening via een toegankelijke en overzichtelijke website; de waardering van de website wordt steeds beter, en wordt in 2012 gewaardeerd met het cijfer 7.1 of hoger (bron: burgerpeiling, Kwaliteits Instituut Nederlandse Gemeenten –KING -, 2009)
- Burgers en raadsleden waarderen de verbeterde raadsvoorstellen en brieven met het cijfer 7.5 of hoger (bron: burgerpeiling, Kwaliteits Instituut Nederlandse Gemeenten –KING -, 2009)
- Antwoorden op de meest gestelde vragen van klanten (FAQ's) worden opgenomen in gemeentebrede communicatiemiddelen; de website is uiteindelijk voor 99% actueel
- De gemeente handelt op een klantvriendelijke wijze, toegankelijk, betrouwbaar en proactief.

Ad 2 a: grotere betrokkenheid van inwoners bij beleidsontwikkeling in de gemeente

- Op alle mogelijke beleidsterreinen worden burgers in een vroeg stadium betrokken bij nieuw beleid/ nieuwe ontwikkelingen.

Ad 2 b: afstand tussen burgers en bestuur verder verkleinen

- Burgers kunnen periodiek kennismaken met het gemeentebestuur als "gast van de raad" en tijdens "bijeenkomsten van de nieuwe inwoners"
- De jeugd wordt actief bij het besturen van de gemeente betrokken
- Belangstellenden kunnen kennismaken met de gemeente via rondleidingen
- De gemeentelijke website is ook voor doven en slechthorenden goed toegankelijk
- Voldaan wordt aan de vastgestelde servicenormen (aansprekend en aanspreekbaar in ons gedrag)
- Burgers worden interactief periodiek op de hoogte gesteld van evenementen in de Gemeente Tynaarlo
- De regio maakt via diverse promotiemiddelen kennis met de gemeente Tynaarlo Het imago van Tynaarlo wordt positiever ervaren door gerichte promotie en Marketing

**Thema's,
doelen en
kengetallen**

Wat zijn de belangrijkste thema's en maatschappelijke effecten die voor het bestuur relevant lijken om te volgen.

	Thema	Doelen	Kengetallen / indicatoren			
			2010 W	2011 W	2012 R	2013 R
	<i>Bestuur en burgercontact</i>					
1	Goede dienstverlening aan burgers en bedrijven	Het percentage gemaakte afspraken bedraagt minimaal 18%.	17	18	18	18
2.	Goede dienstverlening aan burgers en bedrijven	De waardering voor de diensten aan het loket is een 7.8	8.0	7.8	7.8	7.8
3.	Goede dienstverlening aan burgers en bedrijven	De waardering voor de telefonische bereikbaarheid is een 7.5	7.5	7.5	7.5	7.5
4.	Informatievoorziening aan burgers.	Waardering duidelijkheid, toegankelijkheid en informatie via de kranten	7.2	7.3	7.2	7.2
5.	Informatievoorziening aan burgers mbt de Website.	Waardering en oordeel burgers van de website met een 7.1	7.1	7.1	7.1	7.1
6.	De burger als kiezer	Waardering invloed, vertegenwoordiging, vertrouwen en beloften mbt gemeentebestuur	6.0	5.9	6.0	6.0
7.	Oordeel burger over de regels	Waardering duidelijkheid, ontbreken en tegenstrijdigheid regels	6.3	6.3	6.3	6.3
8.	Grotere betrokkenheid van inwoners bij de ontwikkeling van nieuw beleid/ontwikkelingen (burger als partner)	De gemeente betreft de burgers in voldoende mate bij de totstandkoming en bij de uitvoering van beleid.	5.8	5.8	5.8	5.8

Bron : Benchmark Publiekszaken 2011

Bron: Onderzoek 'Waar staat je gemeente' 2011

**Wat gaan we
daarvoor
doen**

Het verder realiseren en uitbouwen van werken op afspraak (via internet).

Om openheid, transparantie in combinatie met kanaalsturing te kunnen realiseren staat 2012 in het teken van zaakgericht werken. Het zaakgericht werken stelt ons in staat om alle contacten met een klant of alle handelingen rondom een product in kaart te brengen. Het zaakgericht werken bevordert daarmee de integraliteit en een goede dienstverlening.

Er moet een besluit worden genomen over het digitaliseren van de besluitvormingsprocedure, hoe gaan we dit doen en met welk systeem. Dit vormt een cruciaal onderdeel van het toekomstig zaakgericht werken.

Verder staat 2012 in het teken van het implementeren van een nieuwe website, inclusief een kennisbank. Deze site zorgt ervoor dat informatie actueel, toegankelijk en makkelijk vindbaar is. Om actuele teksten te garanderen gaan afdelingen zelf de inhoud op de site bijhouden, de verantwoordelijkheid voor de tekst ligt bij de afdeling communicatie.

De combinatie nieuwe website, kennisbank en toekomstig zaakgericht werken zorgt er voor dat in dit jaar burgers de status van hun producten kunnen volgen. Te beginnen met

generieke processen, zoals een brief of een melding . In 2012 wordt verder onderzocht voor welke producten en diensten het lucratief is om digitaal aan te bieden.

Om de administratieve lasten te verlichten maken in 2012 de leden van de gemeenteraad en het college voor de vergaderingen gebruik van een I-pad. De gehele besluitvormingsprocedure kan digitaal worden afgehandeld.

Realiseren van Wifi-aansluitingen door het hele gemeentehuis, zodat er draadloos gewerkt kan worden. Deze verbetering van de dienstverlening is er ook voor burgers en raadsleden.

Verbetering van de dienstverlening komt tot stand door de voorbereiding en verdere implementatie van het stelsel van basisregistraties.

Het realiseren van een nieuwe telefooncentrale waarbij gebruik wordt gemaakt van de nieuwe technieken en werkwijzen.. Hierdoor kan de klant beter en sneller te woord worden gestaan. Tevens kan met behulp van managementinformatie gekeken worden op welk gebied de telefonische dienstverlening verder verbeterd moet worden.

Besluit- vorming in 2012

Overzicht van de relevante (beleids)stukken of rapportages binnen dit cluster die in 2012 aan de gemeenteraad worden verstrekt voor informatie of besluitvorming.

Bestuurlijk stuk, korte toelichting	Planning gereed voor gemeenteraad
Herijking krediet Informatiebeleid. Vanwege voortschrijdend inzicht en veranderend rijksbeleid is het nodig om bestaande prioriteiten (informatiebeleid ihkv Egem) te heroverwegen en nieuwe keuzes voor te leggen. Doel is om dit voor de perspectievennota 2012 e.v. te agenderen	April 2012.

Gegevens financiële begroting Cluster 0:

In het volgende overzicht wordt aangegeven welke baten en lasten er geraamd zijn in de meerjarenbegroting 2012.

Lasten	Rekening	Actuele Begroting 2011	Begroting 2012	Meerjaren		
				Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
Programma	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1. Algemeen bestuur	1.980.892	1.912.642	2.039.089	2.054.251	2.080.042	2.096.547
5. communicatie	439.408	370.834	343.669	345.693	350.159	354.277
6. Publiekszaken	2.506.661	2.213.188	2.141.921	2.156.304	2.182.584	2.205.792
Totaal lasten	4.926.961	4.496.664	4.524.679	4.556.248	4.612.785	4.656.616

Baten	Rekening	Actuele Begroting 2011	Begroting 2012	Meerjaren		
				Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
Programma	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1. Algemeen bestuur	6.360					
5. communicatie	1.873					
6. Publiekszaken	535.244	603.421	603.422	603.422	611.406	620.124
Totaal baten	543.477	603.421	603.422	603.422	611.406	620.124

Resultaat voor bestemming	4.383.484	3.893.243	3.921.257	3.952.826	4.001.379	4.036.492
----------------------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

Resultaatbestemming	Rekening	Actuele Begroting 2011	Begroting 2012	Meerjaren		
				Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Toevoeging aan de reserve	469.023					
Onttrekking aan de reserve	388.253	12.560	84.051	83.742	83.432	83.123
Mutatie reserves	80.770	-12.560	-84.051	-83.742	-83.432	-83.123

Resultaat na bestemming	4.464.254	3.880.683	3.837.206	3.869.084	3.917.947	3.953.369
--------------------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

Cluster 1: Openbare orde en veiligheid

Programma's

Programma 3: Brandweer en rampenbestrijding
Programma 4: Openbare orde en veiligheid

Beleidsdoelen

Welke doelen wil de raad met zijn beleid bereiken

1. *Realiseren van een veilige leef-, woon- en werkomgeving,*
 - 1a. voorkomen en beperken van voorzienbare gevaren en de mogelijke gevolgen daarvan, in het kader van fysieke en externe veiligheid;
 - 1b. voorkomen en beperken van voorzienbare overlast.
2. *Optimaliseren van brandweezorg, rampenbestrijding en crisismanagement.*

Geldende Beleidsstukken

In de volgende beleidsstukken staat het geldende beleid beschreven voor dit programma. We geven hier de belangrijkste doelen en beleidsstukken aan:

- *Beleidsplan brandweer (Raad 2000)*
- *Projectplan veiligheidsbewustzijn brandweerpersoneel RBD, 2007)*
- *Samenwerkingsovereenkomst brandweren Aa en Hunze & Tynaarlo (B&W2009)*
- *Bouwplan 1 voor 15, Vorming District Brandweer Noord en Midden Drenthe (februari 2011)*
- *Preventie Activiteitenplan (PREVAP) (Raad, 2002)*
- *Regionaal oefenbeleidsplan brandweer (RBD 2006)*
- *Materieel vervangingsplan brandweer Tynaarlo (Raad, 2004)*
- *Rampenplan gemeente Tynaarlo (B&W 2010)*
- *Regionaal beheersplan rampenbestrijding (Algemeen Bestuur GR, 2004)*
- *Standplaatsen- en ventbeleid (B&W, 2003)*
- *Evenementenbeleid (B&W, 2004)*
- *Horeca convenant/Drank & Horeca beleid (B&W, 2006)*
- *Beleidslijn wet BIBOB (B&W, 2006)*
- *Integraal Veiligheidsplan (B&W 2009)*
- *Incident en rampenbestrijdingsplan Groningen Airport Eelde 2009*
- *Kadernota integrale veiligheid 2010-2014 (raad 2010)*

Algemeen: er ligt een relatie tussen sociale veiligheid en fysieke veiligheid.

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten moeten worden gerealiseerd en wat gaat de burger er concreet van merken?

Ad 1a. Realiseren van een veilige leef- en woonomgeving door voorkomen en beperken van voorzienbare gevaren, in het kader van fysieke en externe veiligheid

- Voor alle risico opleverende objecten zijn trekkende veiligheidsmaatregelen aanwezig: de gevaarlijke plekken staan vermeld op de Drentse Risicokaart (zwembaden, luchthaven, LPG stations en gaswinninglocaties)
- De risico lopende objecten zijn in beeld en vermeld op de Drentse Risicokaart en er zijn passende noodplannen aanwezig.
- De subjectieve veiligheidsbeleving van inwoners wordt gewaardeerd met een 7,1 of hoger (metingen gebaseerd op waar staat je gemeente.nl. niveau 2010 is norm)

- Jongeren hebben les gehad in brandveiligheid en EHBO, doordat op alle basisscholen in Tynaarlo dit in het lesprogramma is opgenomen voor de hoogste groepen.

Ad 1b. Realiseren van een veilige leef- en woonomgeving door voorkomen en beperken van voorzienbare overlast

- Evenementen vinden plaats binnen de normen voor overlast: In alle evenementenvergunningen zijn voorwaarden opgenomen, zoals eindtijden ten aanzien van geluid/muziek, erop toezien dat evenemententerreinen schoon en opgeruimd achtergelaten worden en dat de inrichting van evenemententerrein hulpverleningsdiensten ongehinderd evenemententerrein en omwonenden kunnen bereiken.
- Vergunningen die worden afgegeven worden gecontroleerd conform risicomatrix en het uitvoeringsprogramma.
- Verzoeken van burgers om handhavend optreden worden 100% in behandeling genomen;
- Vandalisme verminderd aan en rond schoolgebouwen in de gemeente.

Ad 2. Optimaliseren van brandweezorg, rampenbestrijding en crisismanagement.

- De brandweerorganisatie is paraat; waarbij binnen 18 minuten de brandweer bij brand en calamiteiten ter plaatse is (wettelijk bepaald). Maar in Drenthe is de bestuurlijke afspraak gemaakt dat in 80% van alle gevallen dit binnen de Drentse normering van 15 minuten valt .
- 90% van de belangrijkste bereikbaarheidskaarten zijn opgesteld.
- De brandweer rukt minder uit voor loze meldingen;

**Thema's,
doelen en
kengetallen**

Wat zijn de belangrijkste thema's en maatschappelijke effecten die voor het bestuur relevant lijken om te volgen.

Bron : Benchmark 'Waar staat je gemeente'.

	Thema	Doelen	Kengetallen / indicatoren			
			2010 W	2011 W	2012 R	2013 R
1 a	Fysieke en externe veiligheid 1)	Waardering inwoners over veiligheid in de buurt	7.1	7.2	7.1	7.1
2	Optimaliseren van brandweezorg	Opkomsttijd van de brandweer in minuten (norm is 15 minuten)	15	15	15	15

**Wat gaan we
daarvoor
doen**

Openbare Orde en Veiligheid.

In 2012 wordt de daadwerkelijke handhaving in het publieke domein door BOA's structureel. Dit draagt bij aan het beperken van voorzienbare overlast, de waardering van handhaving en het gevoel van veiligheid. Door intensieve samenwerking met de wijkagenten wordt de lokale veiligheidszorg versterkt.

Crisisbeheersing.

Op 1 oktober 2011 gaat de nieuwe en verbeterde gemeentelijke rampbestrijdingsorganisatie (de oranje kolom) van start. Deze organisatie is met minder mensen en herijkte rollen die voldoende geëquipeerd zijn om hun taken en rollen uit te voeren in tijden van een crisis of ramp. 2012 zal in het teken staan van het opleiden en oefenen van de gemeentelijke sleutelfunctionarissen die een rol hebben in de 'verbeterde gemeentelijke rampbestrijdingsorganisatie'.

Brandweer:

Het verder uitbouwen van de districtsbrandweer, waarbij tevens gekeken wordt naar de verplichte regionalisering van de brandweer welke op 1 januari 2014 moet zijn afgerond. In 2012 zullen daarvoor een aantal bestuurlijke besluiten moeten worden genomen, zoals het "besluit tot opheffen van de gemeentelijke brandweer" en het vaststellen van de projectplannen "Regionalisering brandweer Drenthe" en "Ondersteuningsorganisatie Regionale brandweer".

Voorlichting

Het uitbouwen van voorlichting en ondersteuning aan burgers en bedrijven om met name de voorkant van de veiligheidsketen (veilig werken, snelle detectie en goed interne bedrijfshulpverlening) te verbeteren. Dit zal mede op districts- en regionaal niveau worden aangepakt.

**Besluit-
vorming in
2012**

Overzicht van de relevante (beleids)stukken of rapportages binnen dit cluster die in 2012 aan de gemeenteraad worden verstrekt voor informatie of besluitvorming.

Bestuurlijk stuk, korte toelichting	Planning gereed voor gemeenteraad
Veiligheidsplan 2012	Januari 2012
Rekening 2011 HVD Drenthe	Juli 2012
Begroting 2013 HVD Drenthe	April 2012
Incident Rampbestrijdingsplan Groningen Airport Eelde	Januari 2012
Gemeentelijke brandweezorg i.s.m. Wet Veiligheidsregio's	1 ^e kwartaal 2012
Projectplannen vorming Veiligheidsregio's	2 ^e kwartaal 2012

Gegevens financiële begroting Cluster 1:

In het volgende overzicht wordt aangegeven welke baten en lasten er geraamd zijn in de meerjarenbegroting 2012.

Lasten Programma	Rekening 2010	Actuele Begroting 2011	Begroting 2012	Meerjaren		
				Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
3. Brandweer en rampenbestrijding	1.766.450	1.480.169	1.574.740	1.577.807	1.596.647	1.602.182
4. Openbare orde en veiligheid.	232.301	361.741	229.866	363.673	366.208	368.694
Totaal lasten	1.998.751	1.841.910	1.804.606	1.941.480	1.962.855	1.970.876

Baten Programma	Rekening 2010	Actuele Begroting 2011	Begroting 2012	Meerjaren		
				Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
3. Brandweer en rampenbestrijding	26.033	10.820	10.820	10.820	10.832	10.994
4. Openbare orde en veiligheid.	15.020	61.348	23.348	23.348	23.668	24.023
Totaal baten	41.053	72.168	34.168	34.168	34.500	35.017

Resultaat voor bestemming	1.957.698	1.769.742	1.770.438	1.907.312	1.928.355	1.935.859
----------------------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

Resultaatbestemming	Rekening 2010	Actuele Begroting 2011	Begroting 2012	Meerjaren		
				Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
Toevoeging aan de reserve	164.742	0				
Onttrekking aan de reserve	323.930	147.591	140.065	137.012	133.958	130.904
Mutatie reserves	-159.188	-147.591	-140.065	-137.012	-133.958	-130.904

Resultaat na bestemming	1.798.510	1.622.151	1.630.373	1.770.300	1.794.397	1.804.955
--------------------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

Cluster 2: Verkeer en Mobiliteit

Programma's	<ul style="list-style-type: none">- programma 8 : Wegen- programma 13 : Verkeer en Vervoer
Doelen	<p>Welke doelen wil de raad met zijn beleid bereiken.</p> <p><i>Realiseren en behouden van een veilige en optimale mobiliteit tegen maatschappelijk laagste kosten:</i></p> <ul style="list-style-type: none">a. Wegen schoon, heel, veilig en duurzaam in stand houden, tegen aanvaardbare kostenb. Verkeer en vervoer op een duurzaam veilige wijze uitvoeren en het garanderen van een optimale mobiliteit in al haar facetten.
Geldende Beleidsstukken	<p>In de volgende beleidsstukken staat het geldende beleid beschreven voor dit programma. We geven hier de belangrijkste beleidsstukken aan:</p> <ul style="list-style-type: none">- Gladheidsbestrijding (B. en W. 2006)- Beleidsplan Openbare verlichting (Raad 2003)- Inspectie bruggen (B. en W. 2006)- Convenant Duurzaam Veilig (B. en W. 2006)- Fietsbeleidsplan (Raad 2006)- Gemeentelijk Verkeer en Vervoers Plan (GVVP) (Raad 2008)
Maatschappelijke effecten	<p>Welke doelen moeten worden gerealiseerd en wat gaat de burger er concreet van merken?</p> <p><i>Ad a. Wegen schoon, heel, veilig en duurzaam in stand houden, tegen aanvaardbare kosten</i></p> <ul style="list-style-type: none">- sobere en degelijke kwaliteit van de inrichting en het beheer op een BOR niveau 6. Let op : Het jaarlijkse onderhoudsbudget is de laatste jaren minder dan het benodigde budget. Dit heeft tot gevolg dat het BOR niveau in 2012 onder de 6 gaat dalen. Met name een aantal doorgaande wegen in onze gemeente hebben binnen afzienbare tijd groot onderhoud nodig. Dit zijn de volgende wegen: Groningerstraat Vries – gemeentegrens Haren Groningerweg Paterswolde – Eelderwolde Bovendiepen – Borgwallinge Zuidlaren Groningerstraat Midlaren Asserstraat Vries Hoofdweg Eelde Nieuwe Rijksweg Vries B. Legroweg Eelde Esweg Eelde Problematiek teerhoudend asfalt (stortkosten) <p>Het huidig budget voor groot onderhoud wegen is ongeveer € 550.000. Dit wordt de komende jaren verhoogd naar € 1.000.000.</p>

- een sobere en degelijke kwaliteit van het straat- en parkmeubilair
- bevorderen van een duurzaam beheer van de openbare ruimte bevorderen van burgerparticipatie en het uitbreiden van de inwonerschouw
- terugdringen van de energielasten
- verbeteren van de oeverbescherming langs onze waterpartijen
- bermverbetering in het buitengebied

Ad b. Verkeer en vervoer op een duurzaam veilige wijze uitvoeren en het garanderen van een optimale mobiliteit in al haar facetten.

- Een goede en veilige bereikbaarheid van alle dorpen, wijken en kernen
- Een optimale bereikbaarheid voor alle verkeersdeelnemers
- Bevorderen van duurzame mobiliteitsoplossingen.
- verbeteren van de economie door een optimale mobiliteit
- verkeersveiligheid op alle terreinen verbeteren
- Goede parkeermogelijkheden in wijken

Thema's, doelen en kengetallen

Wat zijn de belangrijkste thema's en maatschappelijke effecten die voor het bestuur relevant lijken om te volgen.

	Thema	Doelen	Kengetallen / indicatoren			
			2010 W	2011 W	2012 R	2013 R
1	Wegen	Openbare wegen schoon, heel, veilig en duurzaam in stand houden, tegen aanvaardbare kosten (BOR)	6	< 6	> 5	> 5
	* bron : gegevens gemeente (schouw)					
2	Bereikbaarheid	Bereikbaarheid buurt met de auto	8.1	8.1	8.1	8.1
3	Verkeersveiligheid	Verkeersveiligheid buurt en gemeente	6.4	6.7	6.4	6.4
4	Onderhoud	Onderhoud wegen en fietspaden	6.4	6.3	6.4	6.4
5	Openbaar vervoer	Openbaar vervoer in de wijk	7.0	7.1	7.0	7.0
6	Openbaar vervoer	Openbaar vervoer in de gemeente	6.7	7.0	6.7	6.7
7	Parkeren	Parkeermogelijkheden in de buurt	7.2	7.2	7.2	7.2
8	Parkeren	Parkeermogelijkheden in de gemeente	6.8	7.0	6.8	6.8

Bron : Benchmark 'Waar staat je gemeente' en eigen gegevens BOR (schouw)

Wat gaan we daarvoor doen

- Aanleg rotonde Groningerstraat – Meerweg te Paterswolde, verbeteren doorstroming en verkeersveiligheid. Oplossen 'black spot'. Gereed eind 2012
- Verbetering fietsroute Paterswolde – De Punt, (busknooppunt) verkeersveiligheid verbeteren, fietsgebruik bevorderen
- Aanleg Rotonde Legroweg / Hoofdweg / Bahler Boermalaan. Verbeteren doorstroming en verkeersveiligheid. Oplossen 'black spot' (gevaarlijke situatie). Gereed eind 2012 / voorjaar 2013.

Voor de doorgaande wegen die onder het BOR niveau 6 dreigen te zakken zal begin 2012 een onderzoek worden uitgevoerd naar de exacte toestand, de mogelijke maatregelen, jaar van uitvoering, eventuele alternatieven en de hieraan gekoppelde kosten. Grootschalig onderhoud en volledige wegvervangingen (incl. fundering) is op een aantal locaties noodzakelijk.

Besluit- vorming in 2012

Overzicht van de relevante (beleids)stukken of rapportages binnen dit cluster die in 2012 aan de gemeenteraad worden verstrekt voor informatie of besluitvorming.

Bestuurlijk stuk, korte toelichting	Planning gereed voor gemeenteraad
Uitvoeringsprogramma wegonderhoud	Ter inzage leggen
G.V.V.P.	December 2012

Gegevens financiële begroting Cluster 2:

In het volgende overzicht wordt aangegeven welke baten en lasten er geraamd zijn in de meerjarenbegroting 2012.

Lasten	Rekening	Actuele Begroting 2011	Begroting 2012	Meerjaren		
				Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
Programma	2010	2011	2012	2013	2014	2015
8. Wegen	3.031.408	2.873.260	2.914.699	2.901.523	3.007.130	3.122.500
13. Verkeer en Vervoer	588.224	427.523	516.917	519.953	525.961	529.504
Totaal lasten	3.619.632	3.300.783	3.431.616	3.421.476	3.533.091	3.652.004

Baten	Rekening	Actuele Begroting 2011	Begroting 2012	Meerjaren		
				Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
Programma	2010	2011	2012	2013	2014	2015
8. Wegen	10.119	352.698	42.894	42.894	43.178	43.825
13. Verkeer en Vervoer	1.035	23.565	23.565	23.565	23.918	24.277
Totaal baten	11.154	376.263	66.459	66.459	67.096	68.102

Resultaat voor bestemming	3.608.478	2.924.520	3.365.157	3.355.017	3.465.995	3.583.902
----------------------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

Resultaatbestemming	Rekening	Actuele Begroting 2011	Begroting 2012	Meerjaren		
				Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
Toevoeging aan de reserve	619.918	90.000	90.000	90.000	90.000	90.000
Onttrekking aan de reserve	75.000					
Mutatie reserves	544.918	90.000	90.000	90.000	90.000	90.000

Resultaat na bestemming	4.153.396	3.014.520	3.455.157	3.445.017	3.555.995	3.673.902
--------------------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

Cluster 3 : Economische Zaken, Recreatie en Arbeidsmarktbeleid

Programma's | Programma 18: Recreatie en toerisme
Programma 19: Economische Zaken
Programma 30: Arbeidsmarktbeleid

Beleidsdoelen | *Het cluster Economie, Recreatie en Arbeidsmarkt gaat over het faciliteren en versterken van de lokale economie door bedrijvigheid, ondernemerschap, werkgelegenheid en evenementen. Ook zorgen we ervoor dat werkzoekenden goed geëquipeerd de arbeidsmarkt betreden door onderwijs, leerbanen, re-integratie en bemiddeling.*

Belangrijk voor het cluster is verder dat de gemeente aandeelhouder is van de nutsbedrijven: Enexis, Attero, Watermaatschappij Drenthe en Groningen Airport Eelde.

De volgende doelen gelden voor dit cluster:

1. Een gezond lokaal ondernemingsklimaat, door: ruimte voor bedrijven, bereikbaarheid, een aantrekkelijke arbeidsmarkt en fantastisch woonklimaat.
 - Innovatief vermogen van bedrijven stimuleren & benutten van kansen in groeisectoren.
 - Toegankelijkheid van de overheid vergroten door bedrijfsbezoeken, digitalisering en deregulering.
2. Kwalitatief uitstekende bedrijvenlocaties, versterken winkelgebieden en instandhouden weekmarkten
3. Faciliteren van evenementen, zoals de Zuidlaardermarkt en het Bloemencorso.
4. Samenhangend beleid op de terreinen economie, arbeid en onderwijs. Inzet op duurzame werkgelegenheid, re-integratie van werkzoekenden en in standhouden sociale werkvoorziening voor mensen die daarop zijn aangewezen.
5. *De gemeente Tynaarlo is aantrekkelijk voor dag- en verblijfstoeristen en recreanten*
 - Benutten van de toeristisch-recreatieve potenties die de gemeente heeft door het aanwezige groen en landschap en de ligging tussen de twee steden Groningen en Assen
 - Opwaardering en toename dag- en verblijfsrecreatieve voorzieningen
 - Optimaliseren fijnmazig routenetwerk voor langzaam verkeer

Geldende Beleidsstukken | In de volgende beleidsstukken staat het geldende beleid beschreven voor dit programma. We geven hier de belangrijkste doelen en beleidsstukken aan:

- Notitie Arbeidsmarktbeleid (Raad, 2009)
- Structuurplan (Raad, 2006)
- Economisch beleidsplan (College, 2003)
- Uitgiftecriteria Vriezerbrug (Raad, 2002)
- Revitalisering Vriezerbrug (Raad, 2002)
- Notitie landgoederen (2002)
- Fietsbeleidsplan (2005)

Ad 1. Een gezond lokaal ondernemingsklimaat, door: ruimte voor bedrijven, bereikbaarheid, een aantrekkelijke arbeidsmarkt en fantastisch woonklimaat.

- Hogere economische groei in de regio dan gemiddeld in Noord Nederland
- Uitvoering geven aan afspraken Regiovisie
- Faciliteren groei Groningen Airport Eelde en bedrijventerrein luchthaven, uitgaande van de ruimere kaders van de provinciale omgevingsvisie
- Gemeentelijke starterssubsidie voor jongeren met steun van Rabobank Noord-Drenthe van maximaal 10.000,-
- Ruimte voor zorginstellingen en recreatie&toerisme
- Bedrijvencontactfunctionaris
- Bedrijfsbezoeken College van B&W

Ad 2. Kwalitatief uitstekende bedrijvenlocaties, versterken winkelgebieden en instandhouden weekmarkten

- Uitgifte van kavels op Vriezerbrug en Bedrijventerrein GAE
- Continuering parkmanagement Vriezerbrug/Tynaarlo
- Opwaardering centra Zuidlaren, Eelde-Paterswolde en Vries (samenhang cluster 8)
- Weinig tot geen leegstand van bedrijfspanden en winkelruimte
- Ruimte voor weekmarkten

Ad 3. Faciliteren van evenementen, zoals de Zuidlaardermarkt en het Bloemencorso.

- Inzet van gemeentelijke organisatie
- Subsidie Bloemencorso

Ad 4. Samenhangend beleid op de terreinen economie, arbeid en onderwijs, rekening houdend met het feit dat we in regionaal verband op diverse niveaus met partners samenwerken. Inzet op duurzame werkgelegenheid, re-integratie van werkzoekenden en in standhouden sociale werkvoorziening.

- Laagste werkloosheid van Drenthe
- Voldoende leerbanen en stageplekken
- Werkgeversbenadering door Werkplein Baanzicht (Mien Werk)
- Volledig benutten van rijksbudgetten voor re-integratie en sociale werkvoorziening. Inspelen op landelijke ontwikkelingen.

Ad 5. De gemeente Tynaarlo is aantrekkelijk voor dag- en verblijftoeristen en recreanten

- Toename van bezoekers en toeristen en goede bekendheid over evenementen, natuurgebieden, bezienswaardigheden en activiteiten
- Toename van arbeidsplaatsen binnen de sector toerisme en recreatie;
- Opwaardering van de kwaliteit van verblijfsrecreatieve voorzieningen
- Optimalisatie routenetwerk voor fietsers, wandelaars en ruiters
- Deelname in gebiedsgerichte ontwikkelingen en samenwerkingsverbanden

**Thema's,
doelen en
kengetallen**

Wat zijn de belangrijkste thema's en maatschappelijke effecten die voor het bestuur relevant lijken om te volgen.

	Thema	Doelen	Kengetallen / indicatoren			
			2010 W	2011 W	2012 R	2013 R
	Economie: Tevreden ondernemers, goed ondernemersklimaat 1)	Goede score op : tevredenheid, imago, communicatie en beleid mbt MKB en prijs / kwaliteit	6.1	6.1	> 6.1	> 6.1
	De burger als wijkbewoner 2)	Oordeel burgers winkels in de buurt	7.9	7.8	7.9	7.9
	Aantrekkelijke gemeente voor toeristen en bedrijven	Toename aantal bezoekers -- Toeristenbelasting (in € * 1000)	247			
	Werkgelegenheid 3)	Laagste werkloosheid van Drenthe (cijfers UWV/CBS)	3%	2,75%	2,75%	2,75%
		Werkklanten naar werk	90%	95%	95%	99%
		Arbeidsplaatsen bij Alescon	80%	80%	80%	85%
		Wachtlijsten Alescon	109	92	110	110
		Meten effect re-integratie	5%	3%	3%	0 %

1) Bron: jaarlijks onderzoek MKB – vriendelijkste gemeente van Nederland

2) Bron : Benchmark 'Waar staat je gemeente'.

3) Bron : UWV, CBS en WSW in percentages

Bedrijvenlocaties

Creëren van kwalitatief goede vestigingslocaties voor ondernemers (bedrijventerreinen en winkelcentra) door centrumplannen Zuidlaren, Eelde, Paterswolde en Vries en onderzoek themapark energie Vriezerbrug Zuid. De centrumplannen vormen de stedenbouwkundige kaders op basis waarvan initiatieven nader tot uitvoering gebracht kunnen worden.

Faciliteren bedrijfsleven

Stimuleren van gezond lokaal ondernemingsklimaat door bedrijvencontacten en bedrijfsbezoeken.

Optimaliseren dienstverlening aan bedrijven.

Verbreden van de economische basis

Inzet op verbreding van de economische basis door inzet op groeisectoren toerisme, zorg en dienstverlening door in 2012 een actieplan zorg.

Toerisme

Aantrekkelijke gemeente voor dag- en verblijfsrecreatie door:

- Opwaardering en toename dag- en verblijfsrecreatieve voorzieningen; initiatieven die zich aandienen worden vanuit dit perspectief beoordeeld
- Benutten van potenties op het vlak van landschap, groen en water,
- Onderzoek herziening/ optimalisatie structuur Meerschop Paterswolde
- Actualisatie beleidsplan Paterswoldsemeer
- Actualiseren bed&breakfast notitie
- Participatie in een aantal gebiedsgerichte projecten met specifiek toeristische doelen (NW Drenthe, GEOPARK de Hondsrug en herinrichting Eelderdiep/Peizermaden)
- Evaluatie en toekomstvisie Toeristische Informatiepunten in de gemeente Tynaarlo
- Uitvoeren actieplan toerisme
- Verkennen kansen gezamenlijke profilering Zuidlaardermeergebied

Arbeidsmarktbeleid

Laagste werkloosheid van de provincie Drenthe door in eerste instantie het terugdringen van de jeugdwerkloosheid en later het aanbod van stageplaatsen te laten groeien en een kwaliteitsimpuls te geven aan ons aanbod van re-integratietrajecten.

Implementeren Wet werken naar vermogen (nieuwe bijstandswet die op 1 januari 2013 in werking zal treden)

Informatievoorziening werkgevers verbeteren door bedrijfsbezoeken door werkgeversteam Mien Werk vanuit Baanzicht en plan van aanpak bezoeken nieuw gevestigde bedrijven actualiseren.

Duurzame arbeidsparticipatie door bedrijven te (laten) voorzien van voldoende gekwalificeerd personeel en stimuleren van de werkgelegenheid door het aanbieden van banen via leerwerktrajecten en loonkostencompensatie.

**Besluit-
vorming in
2012**

Overzicht van de relevante (beleids)stukken of rapportages binnen dit cluster die in 2012 aan de gemeenteraad worden verstrekt voor informatie of besluitvorming.

Bestuurlijk stuk, korte toelichting	Planning gereed voor gemeenteraad
Actieplan zorg	Eind 2012
Verordening Wet werken naar vermogen	Eind 2012
Bestemmingsplan bedrijventerreinen	2012
Plan van aanpak Parkmanagement Tynaarlo	Begin 2012
Bed & breakfast notitie	Eind 2011/begin 2012

Gegevens financiële begroting Cluster 3:

In het volgende overzicht wordt aangegeven welke baten en lasten er geraamd zijn in de meerjarenbegroting 2012.

Lasten	Rekening 2010	Actuele Begroting 2011	Begroting 2012	Meerjaren		
				Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
Programma						
18. Recreatie en toerisme	569.501	294.995	236.208	236.699	239.871	243.212
19. Economische Zaken	779.278	708.180	632.585	599.130	603.791	608.150
30. Arbeidsmarktbeleid	4.086.347	3.953.551	3.504.299	3.504.770	3.557.140	3.610.256
Totaal lasten	5.435.126	4.956.726	4.373.092	4.340.599	4.400.802	4.461.618

Baten	Rekening 2010	Actuele Begroting 2011	Begroting 2012	Meerjaren		
				Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
Programma						
18. Recreatie en toerisme						
19. Economische Zaken	309.532	210.689	210.689	210.689	213.399	216.150
30. Arbeidsmarktbeleid	3.875.382	3.661.697	3.270.000	3.270.000	3.319.050	3.368.836
Totaal baten	4.184.914	3.872.386	3.480.689	3.480.689	3.532.449	3.584.986

Resultaat voor bestemming	1.250.212	1.084.340	892.403	859.910	868.353	876.632
----------------------------------	------------------	------------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Resultaatbestemming	Rekening 2010	Actuele Begroting 2011	Begroting 2012	Meerjaren		
				Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
Toevoeging aan de reserve	17.000					
Onttrekking aan de reserve	184.303	41.300	35.207			
Mutatie reserves	-167.303	-41.300	-35.207	0	0	0

Resultaat na bestemming	1.082.909	1.043.040	857.196	859.910	868.353	876.632
--------------------------------	------------------	------------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Cluster 4 : Onderwijs

Programma's | Programma 25: lokaal onderwijs

Beleids- doelen

Het cluster omvat huisvesting onderwijs, lokaal onderwijsbeleid, de leerplicht en het leerlingenvervoer.

Om de doelen te bereiken wordt er steeds meer samengewerkt met de clusters

Maatschappelijke dienstverlening en cultuur en recreatie.

De volgende doelen gelden voor dit cluster:

1. *Integraal accommodatiebeleid – Multi functionele accommodaties*
We willen activiteiten stimuleren die gericht zijn op het versterken van de sociale samenhang en leefbaarheid in een dorp of buurt.
We willen dat de partner in een MFA elkaar versterken.
We willen een efficiencyverbetering in het gebruik van onze gebouwen.
We willen de organisatie rondom beheer en ontwikkeling van accommodaties verbeteren.
2. *De onderwijshuisvesting moet voldoen aan de technische en functionele voorwaarden die worden gesteld aan een goed onderwijsproces.*
We willen de scholen toerusten op de huidige en de toekomstige tijd omdat goede huisvesting een voorwaarde is om tot goede resultaten te komen.
3. *In samenwerking met het onderwijs dagarrangementen aanbieden en op deze manier een bijdrage leveren aan het 7-7 beleid → Doel: iedereen in Tynaarlo kan arbeid en zorg combineren.*
We stimuleren organisatorische en inhoudelijke samenwerking tussen instellingen (wijkschoolontwikkeling). Tynaarlo heeft een impuls gekregen in de vorm van een subsidie 'dagarrangementen en combinatiefuncties';
4. *We willen leerlingen - die op grond van hun psychische of lichamelijke vermogens of om reden van levensbeschouwelijke aard – in staat stellen onderwijs te volgen op een school die voor hen het meest geschikt is. Dit doen we zo adequaat mogelijk en tegen de laagste kosten.*
5. *Het ongeoorloofd schoolverzuim tot een minimum te beperken. Jongeren verlaten het onderwijs met een startkwalificatie.*
6. *Ieder kind in staat stellen zich zo optimaal mogelijk te ontplooien.*
We willen in samenwerking met het onderwijs en ouders een bijdrage leveren aan de zorgstructuur in en rondom de scholen.

Geldende Beleids- stukken

In de volgende beleidsstukken staat het geldende beleid beschreven voor dit programma. We geven hier de belangrijkste doelen en beleidsstukken aan:

- Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs (raad 2006)
- IAB beleid:
 - Eelde-Paterswolde: 2005
 - Zuidlaren: 2007
 - Yde: 2007
 - Zeijen: 2008
 - Vries: 2008
 - De Groeve, Zuidlaarderveen en Oudemolen: 2009
 - Tynaarlo: nog niet vastgesteld.
- Beleidsplan lokale onderwijsvoorzieningen (raad 2000)
- Verordening leerlingenvervoer (raad 2005)
- Beleid sbo leerlingen (college 2005)

Maatschap- pelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten moeten worden gerealiseerd en wat gaat de burger er concreet van merken?

1. *MFA's realiseren; onderwijs, welzijn en sportactiviteiten onder 1 dak; heldere Tarieven, goed beheer en optimaal gebruik van de ruimten*
2. *De onderwijshuisvesting moet voldoen aan de technische en functionele voorwaarden die worden gesteld aan een goed onderwijsproces.*
 - Alle scholen voldoen aan de technische en functionele eisen
 - Waardering voor huisvesting is 6,5 of hoger
3. *In samenwerking met het onderwijs dagarrangementen aanbieden en op deze manier een bijdrage leveren aan het 7-7 beleid.*
 - Alle ouders in staat stellen arbeid en zorg voor kinderen te combineren
 - Meer aansluiting c.q. afstemming tussen schooltijden, opvangtijden en recreatietijden
 - Toename aantal dagarrangementen 2009: 0; 2010: 5, 2011: 6, 2012: >6
4. *We willen leerlingen - die op grond van hun psychische of lichamelijke vermogens of om reden van levensbeschouwelijke aard - naar een andere school vervoerd moeten worden, zo adequaat mogelijk vervoeren en tegen de laagste kosten.*
 - Waardering leerlingenvervoer 7 of hoger
Bron: jaarlijks onderzoek onder ouders
5. *Het ongeoorloofd schoolverzuim tot een minimum te beperken. Jongeren verlaten het onderwijs met een startkwalificatie.*
 - Alle jongeren verlaten de school met een startkwalificatie en zijn hierdoor beter toegerust voor de arbeidsmarkt
 - Absoluut verzuim moet naar 0
 - Relatief verzuim verlagen met 5%
 - Voortijdig schoolverlaten verlagen met 5%
(bron: leerplichtadministratie)
6. *In samenwerking met het onderwijs een bijdrage leveren aan de zorgstructuur in de scholen*
 - Sluitende zorgstructuur (niemand valt buiten de boot) waarbij scholen, de overige partners, gemeente en ouders samenwerken vanuit ieders eigen verantwoordelijkheid om de kinderen op de juiste manier te ondersteunen

- Optimale ontwikkelingskansen bieden aan jongeren
De ontwikkeling van kinderen zowel lichamelijk als geestelijk ondersteunen en kinderen goed voorbereiden op de toekomst (het maximale eruit halen)

Thema's, doelen en kengetallen

Wat zijn de belangrijkste thema's en maatschappelijke effecten die voor het bestuur relevant lijken om te volgen.

	Thema	Doelen	Kengetallen / indicatoren			
			2010 W	2011 W	2012 R	2013 R
1	Leerlingenvervoer	Tevredenheid over vervoer	7,3	7,3	7.3	7.3
2	De burger als wijkbewoner	Oordeel burger basisonderwijs	7.9	8.1	7.9	7.9
3	De burger als wijkbewoner	Oordeel burger onderwijs	7.3	7.5	7.3	7.3
4	Behalen startkwalificatie 1)	Afname voortijdig schoolverlaten	60	55	55	55

Bron : Benchmark 'Waar staat je gemeente' en eigen gegevens

1) Bron : Leerplichtadministratie (absolute getallen)

Wat gaan we daarvoor doen

Actiepunten uit onderzoek tijdenbeleid uitwerken met als doel optimaliseren van het combineren van zorg en Werk.

Openbaar onderwijs:
Ontwikkelingen rond het openbaar onderwijs volgen en hier zo nodig actie op ondernemen.

Leerlingenvervoer

Kinderen die voor leerlingenvervoer in aanmerking komen adequaat en tegen zo laag mogelijke kosten vervoeren

Tevredenheidonderzoek uitvoeren naar de prestaties van het aangepast vervoer

In het kader van een sluitende aanpak Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG):

* in beeld krijgen van alle jongeren die horen tot de doelgroep voortijdig schoolverlaters, waarbij de leerplichtadministratie een belangrijke taak heeft

* samenwerkingsafspraken maken met alle organisatie die met deze jongeren werken waar bij de gemeente de regievoerder is.

* continueren van de preventieve spreekuren en deelname ZAT (zorgadvies team) zorgstructuur onderwijs door de leerplichtambtenaren.

* continueren deelname kernteam+ CJG door de leerplichtambtenaar

* integratie landelijke aanpak ziekteverzuim, CJG, scholen, leerplicht, gemeente en GGD

Ieder kind in staat stellen zich zo optimaal mogelijk te ontplooiën.

In 2012 ligt het accent op:

- In het kader van de wet *zorg in en rondom scholen* (in voorbereiding) gezamenlijk met scholen (waar nodig) de zorgstructuur versterken en de verbinding met het CJG verstevigen.
- Oriëntatie op verbindingen, samenwerking tussen onderwijs en gemeente gericht op toekomstige ontwikkelingen/ visie rond decentralisatie jeugdzorg en de zorgstructuur onderwijs/ passend onderwijs.

- Borgen van een aantal projecten gericht op preventie en ontplooiing. O.a. “samen kijken, geeft verrijken” en de inzet van jongerenwerk op het voortgezet onderwijs.

Huisvesting

- * jaarlijks opstellen huisvestingsprogramma in nauwe relatie met ontwikkeling de mfa's
 - * Investeren in bestaande scholen op basis van minimaal maar noodzakelijk;
- uitgangspunt is dat scholen wel voldoende zijn toegerust op goed onderwijs te geven

Besluit- vorming in 2012

Overzicht van de relevante (beleids)stukken of rapportages binnen dit cluster die in 2012 aan de gemeenteraad worden verstrekt voor informatie of besluitvorming.

Bestuurlijk stuk, korte toelichting	Planning gereed voor gemeenteraad
Verordening financiële materiële gelijkstelling	2012
Begroting en jaarrekening St. Baasis	2 ^e resp. 4 ^e kwartaal
Informatievoorziening wet inburgering	Eind 2011/begin 2012
Voortgang huisvesting statushouders	

Gegevens financiële begroting Cluster 4:

In het volgende overzicht wordt aangegeven welke baten en lasten er geraamd zijn in de meerjarenbegroting 2012.

Lasten Programma	Rekening 2010	Actuele Begroting 2011	Begroting 2012	Meerjaren		
				Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
25. Lokaal onderwijs	4.068.135	3.405.042	3.438.417	3.433.090	3.386.049	3.420.696
Totaal lasten	4.068.135	3.405.042	3.438.417	3.433.090	3.386.049	3.420.696

Baten Programma	Rekening 2010	Actuele Begroting 2011	Begroting 2012	Meerjaren		
				Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
25. Lokaal onderwijs	341.790	372.099	301.859	301.859	306.270	310.864
Totaal baten	341.790	372.099	301.859	301.859	306.270	310.864

Resultaat voor bestemming	3.726.345	3.032.943	3.136.558	3.131.231	3.079.779	3.109.832
----------------------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

Resultaatbestemming	Rekening 2010	Actuele Begroting 2011	Begroting 2012	Meerjaren		
				Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
Toevoeging aan de reserve	46.199		23.417	23.417	23.417	23.417
Onttrekking aan de reserve	920.526	433.943	254.879	219.756	219.756	219.756
Mutatie reserves	-874.327	-433.943	-231.462	-196.339	-196.339	-196.339

Resultaat na bestemming	2.852.018	2.599.000	2.905.096	2.934.892	2.883.440	2.913.493
--------------------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

Cluster 5: Sociale samenhang en leefbaarheid

Programma's	Programma 21: Welzijn (w.o. jeugd, jeugd en gezin), Internationale samenwerking en Accommodatiebeleid / MFA's Programma 22 Kunst en cultuur Programma 26: Sport
Beleidsdoelen	<p><i>Het cluster omvat welzijns (accommodaties), internationale samenwerking, kunst en cultuur en sport.</i></p> <p><i>Het gaat hierbij om het realiseren en in stand houden van welzijns-, culturele-, sport- en vrijetijdsactiviteiten. Daarnaast omvat het cluster het anticiperen op de mate waarin gebruik wordt gemaakt van deze activiteiten.</i></p> <p>Om de doelen te bereiken wordt er steeds meer samengewerkt, zal het profijtbeginnsel worden toegepast en wordt ingezet op efficiënte huisvesting bij voorkeur in de (multifunctionele) accommodaties en moet de verenigingsstructuur op orde zijn.</p> <p><i>De volgende doelen gelden voor dit cluster:</i></p> <ol style="list-style-type: none"><i>1. Sociale samenhang, goed leefklimaat in wijk en buurt</i><ol style="list-style-type: none">a. aandacht voor elkaarb. blijvende inzetbaarheid van vrijwilligersc. investeren in MFA's, zodat de diverse partners in een MFA elkaar kunnen versterken.<i>2. Optimale ontwikkelingskansen voor jeugd en jongeren</i><ol style="list-style-type: none">a. het vergroten van deze kansen door middel van een integraal aanbod zowel fysiek als inhoudelijk (via mfa's en combinatiefunctionarissen sport en cultuur)b. sluitende keten, minder uitval; meer samenhang in preventieactiviteiten<i>3. Een gezonde, betrokken en actieve leefomgeving voor inwoners van de gemeente Tynaarlo</i><ol style="list-style-type: none">a. minder bewegingsarmoede en overgewicht en minder overlast;b. iedereen in de gemeente moet in staat zijn gesteld mee te doen aan activiteiten van welzijn, cultuur, sport en bewegen<i>4. Inwoners bewust maken van en betrekken bij de noden elders</i><ol style="list-style-type: none">a. ondersteunen vrijwilligersorganisatiesb. ontwikkelingsbeleid en internationale samenwerking voortzetten<i>5. Voorwaarden scheppen voor een kwalitatief goed aanbod van evenementen en vrijetijdsvoorzieningen voor inwoners van de gemeente Tynaarlo</i><ol style="list-style-type: none">a. goede en efficiënte huisvesting van sport- en welzijns-, kunst – en cultuuractiviteiten en speelvoorzieningen (bij voorkeur in een MFA)b. kwalitatief goede verenigingsstructuur op de gebieden welzijn, sport, kunst en cultuurc. goede samenwerking tussen alle voorzieningen en activiteiten op gebieden van welzijn, kunst, cultuur en sport door inzet combinatiefunctionarissen

Geldende Beleids- stukken

In de volgende beleidsstukken staat het geldende beleid beschreven voor dit programma. We geven hier de belangrijkste doelen en beleidsstukken aan:

- Welzijn en welzijnsaccommodaties
IAB beleid
Ontmoetingscentra, centra voor jong en oud evaluatie 2006
Kansrijk Leven raad 2008
- Tynaarlo en de wereld om ons heen (raad, 2005)
- Tynaarlo als millenniumgemeente (raad, 2008)
- Cultuurnota (Raad, 2010)
- Beleidsnotitie Sport Tynaarlo sportief naar 2010 (Raad, 2000)
en evaluatie beleidsnota Sport (2004)
- Tynaarlo (s)terk in beweging (Raad, 2006)
- Speelvoorzieningenbeleid (Raad 2009)
- Algemene subsidieverordening gemeente Tynaarlo (raad, 12-10-2010)
- Kadernota subsidiesystematiek (raad, 12-10-2010)
- Uitvoeringsregelingen sport, maatschappelijke activiteiten en Kunst en cultuur (college 21-12-2010)
- Uitvoeringsregeling financiën subsidies gemeente Tynaarlo (college 26-4-2011)
- Ontwikkelingsplan CJG Tynaarlo (Raad 2010)

Maatschap- pelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten moeten worden gerealiseerd en wat gaat de burger er concreet van merken?

Ad 1a Inwoners zijn zelf de motor voor de initiatieven; gemeente faciliteert in sociale leefomgeving en accommodaties

Ad 1b Ondersteuning voor vrijwilligers en mantelzorgers (voorkomen overbelasting)

* 5% meer vrijwilligers inzetten bij activiteiten die leefbaarheid bevorderen

* 5% meer ondersteuning mantelzorgers

Ad 1c Passende (multifunctionele) accommodaties

* Waardering voor huisvesting is 6,5 of hoger

Ad 2a Vergroten van ontwikkelingskansen van jeugd en jongeren

- Een positief effect op de ontwikkelingskansen van jongeren op het gebied van gezondheid, sport en bewegen en kunst en cultuur door middel van het stimuleren en ondersteunen van activiteiten.
- Met behulp van combinatiefunctionarissen insteken op het realiseren van dagarrangementen in het kader van het 7-7 beleid
- Een bundeling van genoemde activiteiten in en rond MFA's

Ad 2b Uitval snel signaleren en oppakken

- continueren inzet schoolmaatschappelijk werk
- samenhang in de zorg en hulpstructuren (CJG)

Ad 3a Minder bewegingsarmoede en overgewicht en minder overlast

- Steeds meer jeugdigen met een achterstand nemen deel aan activiteiten, in 2010 zijn dat 275 jeugdigen;
- % jongeren dat niet voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB) daalt, en is in 2010 10%
- % jongeren dat minder dan 3 keer per week buiten schooltijd sport beoefent daalt, en is in 2010 10%
- Er is een vermindering van 10% van overlastmeldingen door jeugdigen (volgens de politiemonitor)
- Realiseren van ontmoetingsplekken

- Ad 3b Iedereen in de gemeente moet in staat zijn gesteld mee te doen aan activiteiten van cultuur, sport en bewegen, het profijtbeginnsel zal wel worden toegepast (gebruikers zullen een redelijke bijdrage moeten betalen)
- Op scholen worden alle kinderen geïnformeerd over mogelijkheden op gebieden van cultuur, sport en kunst
 - Steeds meer inwoners doen mee aan een culturele activiteit. Minimaal 90% van de jeugd (tot 12 jaar) neemt deel aan een actieve sportbeoefening
 - Minimaal 25 % van de volwassenen (19-55 jaar) en ouderen (55+) neemt deel aan een actieve sportbeoefening
 - Er is een toename in kunstbeoefening door amateurs

Ad 4a Bewustwording bij organisaties

* toename van en netwerk van betrokken organisaties

Ad 4b Bewustwording van de bevolking van Tynaarlo

* groter publiek betrekken bij activiteiten en terugkoppeling van de activiteiten

5a. goede en efficiënte huisvesting van sport- en welzijnsactiviteiten en speelvoorzieningen (bij voorkeur in een MFA)

- Alle accommodaties en speelvoorzieningen voldoen aan de normen voor veiligheid
- De waardering voor de accommodaties is 7 of hoger
- De waardering voor speelvoorzieningen is 7 of hoger
- De gebruiksintensiteit van de accommodaties verder verstevigen, mogelijk door te clusteren met andere voorzieningen
- Instellen normbedragen voor het gebruik van de accommodaties

5b. Kwalitatief goede verenigingsstructuur op de gebieden sport, kunst en cultuur

- Alle verenigingen die een beroep doen op ondersteuning worden ondersteund
- Meer dan 75% van de ondersteunde verenigingen zijn tevreden over het aangeboden ondersteuningstraject

5c. Goede samenwerking tussen alle voorzieningen en activiteiten op gebieden van kunst, cultuur en sport

- De jeugd van 4 t/m 18 jaar ervaart dat er een herkenbare lijn is tussen de activiteiten op gebieden sport, cultuur, buurtactiviteiten, zowel onder schooltijd als daarbuiten;
- meer dagarrangementen; inzet combinatiefunctionarissen

**Thema's,
doelen en
kengetallen**

Wat zijn de belangrijkste thema's en maatschappelijke effecten die voor het bestuur relevant lijken om te volgen.

	Thema	Doelen	Kengetallen / indicatoren			
			2010 W	2011 W	2012 R	2013 R
1	Accommodaties	Goede en efficiënte huisvesting Transparantie in kosten Waardering accommodaties	6.5	6.5	6.7	7
2	De burger als wijkbewoner	Oordeel burger uitgangsmogelijkheden en horeca	6.5	6.7	6.5	6.5
3	De burger als wijkbewoner	Oordeel burger cultuur	6	6.3	6	6
4	De burger als wijkbewoner	Oordeel burger verenigingen en clubs	7.5	7.5	7.5	7.5
5	De burger als wijkbewoner	Oordeel burger sportvoorzieningen	7.5	7.7	7.5	7.5
6	De burger als wijkbewoner	Oordeel burger welzijnsvoorzieningen	5.8	6.0	5.8	5.8
7	De burger als wijkbewoner	Oordeel burger leefbaarheid buurt	7.4	7.5	7.4	7.4

Bron : Benchmark 'Waar staat je gemeente' en eigen gegevens.

8	Sport	Aantal volwassenen welke deelneemt aan actieve sportbeoefening	25%	25%
9	Sport	Aantal jongeren tot 12 jaar welke deelneemt aan actieve sportbeoefening	90%	90%
10	Sport	Overgewicht 11-16 jarigen % overgewicht	6%	5%

Bron : GGD

**Wat gaan we
daarvoor
doen**

Goede en efficiënte huisvesting van activiteiten:

- Afhankelijk van uitkomsten haalbaarheidsonderzoek najaar 2011 verdere uitwerking huisvesting welzijn en cultuur Zuidlaren in samenwerking met Lentis;
- Invulling en uitwerking van de Sportkadernota met tevens een vertaling naar tarieven voor het gebruik van ruimten in MFA's voor welzijns- en cultuuractiviteiten;
- Vervanging kleedaccommodaties voetbalverenigingen (VAKO);
- Afhankelijk van IAB discussie Eelde-Paterswolde najaar 2011, doelmatige huisvesting realiseren voor welzijn onderwijs en sport, en plannen cultuurhuisvesting Menso Altingschool verder vormgeven met betrokken partijen;
- Naar aanleiding van uitkomsten haalbaarheidsonderzoek Aqualaren eind 2011 verder invulling geven aan het behoud van een zwemvoorziening in Zuidlaren;

Activiteiten gericht op sociale samenhang

- Vrijwilligerswerk: erkenning/waardering vrijwilligers door middel van het uitreiken van de vrijwilligersprijs
- uitvoeren activiteiten uit sociale alliantie met de provincie gericht op het thema "mijn dag"

Kunst en Cultuur:

- versterken doorgaande lijn binnen- en buitenschools cultuuraanbod, zodat alle inwoners in aanraking komen met kunst en cultuur.
- Ondersteunen initiatieven op het gebied van kunst en cultuur d.m.v. van subsidieverstrekking en organiseren exposities in het gemeentehuis.

Millenniumcampagne

Tynaarlo wil een bijdrage leveren aan de realisatie van de 8 millennium development goals (MDG's). We richten ons daarbij op drie –met elkaar verbonden- pijlers: duurzaamheid, internationale betrekkingen en ontwikkelingssamenwerking. Het gaat dan bijvoorbeeld om zorg voor duurzame ontwikkeling, bevorderen Europees burgerschap, solidariteit met minder bedeelden en het bevorderen van sociale cohesie

Optimale ontwikkelingskansen voor jeugd en jongeren; sluitende keten, minder uitval; meer samenhang in preventieactiviteiten

In 2012 ligt het accent op:

- Doorontwikkelen CJG Tynaarlo. Gericht op implementatie ontwikkelingsplan, verstevigen front en back-office en verbindingen leggen/ verstevigen met onderwijs, Oggz (Openbare Geestelijke Gezondheidszorg) en veiligheidshuis.
- Doorontwikkeling zorgstructuur in het kader van de decentralisatie - transitie jeugdzorgtaken richting gemeenten. Gericht op oriëntatie op ontwikkelingen en kansen/ aandachtspunten voor lokale zorgstructuur.
- In het verlengde hiervan participeren binnen de Drentse pilot jeugd waarin de provincie en de 12 Drentse gemeenten gezamenlijk kijken naar de ontwikkelingen rond de decentralisatie/ transitie jeugdzorg. Met als doel handvaten aanbieden aan (individuele) gemeenten en onderzoeken waar samenwerking op provinciaal/ regionaal niveau mogelijk/ gewenst is.

Sport/bewegen/minder bewegingsarmoede:

- Uitwerkingsplannen kadernota sport opstellen
- Uitvoering geven aan impulsregeling brede scholen, sport en cultuur (indien college en raad positief besluiten over de uitvoering van de impulsregeling vanaf 2012)
- Voortzetten implementatie JOGG-methodiek (Jongeren op Gezond Gewicht)

**Besluit-
vorming in
2012**

Overzicht van de relevante (beleids)stukken of rapportages binnen dit cluster die in 2012 aan de gemeenteraad worden verstrekt voor informatie of besluitvorming.

Bestuurlijk stuk, korte toelichting	Planning gereed voor gemeenteraad
Kadernota sport	Eind 2011
Evaluatie BOS-project	2 ^e kwartaal 2012
Evaluatie 1 ^e jaar CJG	Eind 2011/begin 2012
Voortgang Millennium	4 ^e kwartaal 2012
Voortgang Integraal Accommodatiebeleid	

Gegevens financiële begroting Cluster 5:

In het volgende overzicht wordt aangegeven welke baten en lasten er geraamd zijn in de meerjarenbegroting 2012.

Lasten Programma	Rekening 2010	Actuele Begroting 2011	Begroting 2012	Meerjaren		
				Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
21. Welzijn, Internationale samenwerking en Accommodatiebeleid / MFA's	2.786.682	3.260.360	2.496.398	2.198.239	2.216.662	2.234.011
22. Kunst en cultuur	1.330.999	1.203.083	1.143.689	1.124.433	1.071.006	1.067.291
26. Sport	3.947.207	3.075.437	3.192.924	3.147.436	3.157.704	3.172.766
Totaal lasten	8.064.888	7.538.880	6.833.011	6.470.108	6.445.372	6.474.068

Baten Programma	Rekening 2010	Actuele Begroting 2011	Begroting 2012	Meerjaren		
				Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
21. Welzijn, Internationale samenwerking en Accommodatiebeleid / MFA's	432.845	210.123	200.201	200.201	201.794	203.410
22. Kunst en cultuur	27.630	681	681	681	681	681
26. Sport	827.622	689.911	715.611	735.611	755.749	766.187
Totaal baten	1.288.097	900.715	916.493	936.493	958.224	970.278

Resultaat voor bestemming	6.776.791	6.638.165	5.916.518	5.533.615	5.487.148	5.503.790
----------------------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

Resultaatbestemming	Rekening 2010	Actuele Begroting 2011	Begroting 2012	Meerjaren		
				Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
Toevoeging aan de reserve	1.048.246	22.438	24.615	24.615	24.615	24.615
Onttrekking aan de reserve	187.750	341.256				
Mutatie reserves	860.496	-318.818	24.615	24.615	24.615	24.615

Resultaat na bestemming	7.637.287	6.319.347	5.941.133	5.558.230	5.511.763	5.528.405
--------------------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

Cluster 6 : Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening

Programma's	28. Wmo (meedoenbeleid) 27. Inkomensvoorzieningen 29. Minimabeleid 23. Volksgezondheid en maatschappelijke zorg
Beleidsdoelen	<p><i>Het cluster omvat het beleid maatschappelijke ondersteuning 'Kansrijk Leven' en als aanpalend onderdeel de individuele Wmo-voorzieningen, inkomensvoorzieningen, schuldhelpverlening, minimabeleid en het participatiebudget waarin volwasseneneducatie en inburgering is opgenomen. Als ander aanpalend onderdeel van de Wmo omvat dit cluster volksgezondheid en maatschappelijke zorg. Er ligt een belangrijke relatie met het cluster 5, voor wat betreft 'oog voor elkaar'.</i></p> <p><i>Doelen:</i></p> <ol style="list-style-type: none"><i>1. Iedereen doet mee.</i><ol style="list-style-type: none">a. Niemand valt buiten de boot;b. Er zijn geen belemmeringen tot participatie: zowel in fysieke zin (gezond zijn en blijven, beperkingen worden gecompenseerd) als in ontplooiing. Iedereen participeert (meedoenbeleid, participatiebeleid, re-integratiebeleid, minimabeleid, Wmo-beleid);c. Nieuwkomers huisvesten en laten inburgeren.d. Discriminatie tegengaan<i>2. Bevorderen van gezond gedrag, bevorderen van een sluitend en toegankelijk systeem van gezondheidsvoorzieningen voor alle doelgroepen.</i><i>3. Het opheffen van educatieve achterstanden die het maatschappelijke functioneren van individuen belemmeren en het stimuleren van een leven lang leren.</i>
Maatschappelijke effecten	<p><i>Welke maatschappelijke effecten moeten worden gerealiseerd en wat gaat de burger er concreet van merken?</i></p> <p><i>Ad 1. Iedereen doet mee</i></p> <ol style="list-style-type: none">a. Niemand valt buiten de boot: door goede informatie en ketensamenwerking ervoor zorgen dat niemand buiten de boot valt en iedereen meedoet aan het maatschappelijke leven.- 80 % van de inwoners weet wat het loket Wonen, Welzijn en Zorg doet en kan betekenen voor de inwoners. Door middel van een brede intake wordt bekeken welke beperking er is bij het meedoen en welke voorziening deze beperking kan compenseren zodat het geen belemmering is bij het meedoen. Waardering voor het loket moet een ruime voldoende zijn.- 100 % nieuwe klanten van het loket Wonen, Welzijn en Zorg worden thuis bezocht en daar wordt de brede intake gehouden.- Ketensamenwerking: 95% van de sociale partners die werkzaam zijn in onze gemeenten zijn aangesloten bij het convenant Cliëntondersteuning waarmee alle organisaties op de hoogte zijn van elkaars aanbod en mogelijkheden en de zogenaamde warme overdracht wordt georganiseerd tussen de verschillende organisaties: voor de klant maakt het niet uit waar hij of zij zich meldt met een hulpvraag, de hulpvraag komt bij de juist organisatie te liggen.- Het Centrum voor Jeugd en Gezin is volledig geïntegreerd in het Loket Wonen, Welzijn en Zorg. <p>Vanaf 2011 fungeert het Loket Wonen, Welzijn en Zorg tevens als fysiek inlooppunt van het Centrum voor jeugd en Gezin.</p>

- b. Er zijn geen belemmeringen tot participatie: zowel in fysieke zin (gezond zijn en blijven, beperkingen worden gecompenseerd) als in ontplooiing. Iedereen participeert en krijgt die ondersteuning die daarvoor nodig is (meedoen-premie, participatietraject, re-integratietraject, minimaregeling, Wmo voorziening, schuldhulpverleningstraject waaronder budgetcoaching, inburgeringstraject) waarbij de nadruk ligt op eigen verantwoordelijkheid en het preventieve beleid (ondersteuning zodat ergere situaties worden voorkomen en de inwoner weer zelf grip heeft en de eigen verantwoordelijkheid kan nemen).
We leveren maatwerk in ondersteuning.
- 90% van de beroepsbevolking werkt of doet vrijwilligerswerk.
 - collectieve voorzieningen voor individuele voorzieningen, verschuiving, maar de individuele voorzieningen altijd als vangnet. Toename van het gebruik van de collectieve voorzieningen elk jaar met 5 %.
 - financiële belemmeringen en lichamelijke of geestelijke beperkingen worden weggenomen zodat dit geen belemmeringen zijn om mee te doen: meedoenbeleid, schuldhulpverlening, participatiebeleid, minimabeleid, inburgering, re-integratiebeleid.
 - In 95 % van de dossiers waar een gemeentelijke voorzieningen nodig is ter ondersteuning (inkomensondersteuning, schuldhulpverlening) wordt deze voorziening aangevuld met voorzieningen die de afhankelijkheid van de ondersteuning uiteindelijk moet opheffen. Bijvoorbeeld: psychosociale hulpverlening naast schuldhulpverlening, inburgering, re-integratie – startkwalificatie halen – naast inkomensondersteuning.
 - Het meedoenbeleid wordt voor 80 % uitgevoerd in natura.
- c. Nieuwkomers huisvesten.

Ad 2. Bevorderen van gezond gedrag, bevorderen van een sluitend en toegankelijk systeem van gezondheidsvoorzieningen voor alle doelgroepen.

We hebben met ons lokale gezondheidsbeleid een driedelige doelstelling:

- kwaliteit van de fysieke en sociale leefomgeving voor alle groepen verhogen
- gezond gedrag bevorderen
- sluitend systeem van gezondheidsvoorzieningen voor alle doelgroepen realiseren

De gemiddelde gezondheidsbeleving groeit van 80 naar 85%.

Binnen het jeugdgezondheidsbeleid met name aandacht voor terugdringen overgewicht en terugdringen psychosociale problematiek bij middelbare scholieren.

Ad 3. Het opheffen van educatieve achterstanden die het maatschappelijke functioneren van individuen belemmeren.

- Meer mensen kunnen actief deelnemen aan de maatschappij
- d. Burgers zijn (langer) sociaal redzaam Wmo voorziening, schuldhulpverleningstraject waaronder budgetcoaching, inburgeringstraject) waarbij de nadruk ligt op eigen verantwoordelijkheid en het preventieve beleid (ondersteuning zodat ergere situaties worden voorkomen en de inwoner weer zelf grip heeft en de eigen verantwoordelijkheid kan nemen).
We leveren maatwerk in ondersteuning.
- 90% van de beroepsbevolking werkt of doet vrijwilligerswerk.
 - collectieve voorzieningen voor individuele voorzieningen, verschuiving, maar de individuele voorzieningen altijd als vangnet. Toename van het gebruik van de collectieve voorzieningen elk jaar met 5 %.
 - financiële belemmeringen en lichamelijke of geestelijke beperkingen worden weggenomen zodat dit geen belemmeringen zijn om mee te doen: meedoenbeleid, schuldhulpverlening, participatiebeleid, minimabeleid, inburgering, re-integratiebeleid.
 - In 95 % van de dossiers waar een gemeentelijke voorzieningen nodig is ter ondersteuning (inkomensondersteuning, schuldhulpverlening) wordt deze

- voorziening aangevuld met voorzieningen die de afhankelijkheid van de ondersteuning uiteindelijk moet opheffen. Bijvoorbeeld: psychosociale hulpverlening naast schuldhulpverlening, inburgering, re-integratie – startkwalificatie halen – naast inkomensondersteuning.
- Het meedoenbeleid wordt voor 80 % uitgevoerd in natura.
- e. Nieuwkomers huisvesten.

Ad 2. Bevorderen van gezond gedrag, bevorderen van een sluitend en toegankelijk systeem van gezondheidsvoorzieningen voor alle doelgroepen.

We hebben met ons lokale gezondheidsbeleid een driedelige doelstelling:

- kwaliteit van de fysieke en sociale leefomgeving voor alle groepen verhogen
- gezond gedrag bevorderen
- sluitend systeem van gezondheidsvoorzieningen voor alle doelgroepen realiseren

De gemiddelde gezondheidsbeleving groeit van 80 naar 85%. Binnen het jeugdgezondheidsbeleid met name aandacht voor terugdringen overgewicht en terugdringen psychosociale problematiek bij middelbare scholieren.

Ad 3. Het opheffen van educatieve achterstanden die het maatschappelijke functioneren van individuen belemmeren.

- Meer mensen kunnen actief deelnemen aan de maatschappij
- Burgers zijn (langer) sociaal redzaam

Thema's, doelen en kengetallen

Wat zijn de belangrijkste thema's en maatschappelijke effecten die voor het bestuur relevant lijken om te volgen.

	Thema	Doelen	Kengetallen / indicatoren			
			2010 W	2011 W	2012 R	2013 R
1	WMO voorzieningen	Waardering van de dienstverlening door loket wonen, welzijn en zorg	7,5	7,5	7,5	7,5
2	De burger als wijkbewoner	Oordeel burger gezondheidsvoorzieningen	7.4	7.3	7.4	7.4
3	Inkomens-ondersteuning	Waarderingscijfer ISD door klant	7.5	7.5	7.5	7.5

Bron : Benchmark 'Waar staat je gemeente' en de leerplichtadministratie.

4	Wmo-voorzieningen	Aantal uitstaande individuele voorzieningen	2700	<2700		
5	Inkomens-ondersteuning	Aantal inwoners afhankelijk van inkomensondersteuning	405	400		

**Wat gaan we
daarvoor
doen**

Met de grote organisatie/instellingen als GGD, Icare, Noordermaat productafspraken maken die bijdragen aan de gestelde doelen.

Activiteiten mantelzorgondersteuning: aan de hand van de vraag verder uitwerken – ter voorkoming van overbelasting

Invoering van de wet Werken naar Vermogen voorbereiden: voor de participatie is het uitgangspunt dat de afstand tot de arbeidsmarkt bepalend is en niet de oorzaak van die afstand.

Decentralisatie AWBZ vormgeven in het Wmo-beleid: begeleiding past bij de participatiedoelstelling van de Wmo. De Wmo Kanteling verder uitrollen en vormgeven door de Wmo-verordening te herschrijven.

Nieuwkomers:

- Huisvesten en wegwijs maken m.b.v. maatschappelijke begeleiding.
- Laten inburgeren om meedoen mogelijk te maken.
- Mogelijkheden voor betere participatie onderzoeken.

Educatie:

- Afspraken over VAVO (voortgezet algemeen volwassenenonderwijs) verder uitwerken en effectueren.
- Het aanbod educatie afstemmen op de participatiedoelstellingen.

Discriminatie

- Het antidiscriminatiebureau faciliteren.

Bevorderen gezonde leefstijl:

- Preventieprogramma's aanbieden – o.a. JOGG (Jongeren Op Gezond Gewicht)/gezonde slagkracht.
- Leefstijl ouderen: aanbieden en continueren van sportactiviteiten 55+.

**Besluit-
vorming in
2012**

Overzicht van de relevante (beleids)stukken of rapportages binnen dit cluster die in 2012 aan de gemeenteraad worden verstrekt voor informatie of besluitvorming.

Bestuurlijk stuk, korte toelichting	Planning gereed voor gemeenteraad
Nota lokaal gezondheidsbeleid	4 ^e kwartaal
Beleidsplannen inkomensondersteuning, participatie, re-integratie, minimabeleid	3 ^e kwartaal
Kadernota 'Kansrijk Leven' evalueren en vaststellen aanpassingen	4 ^e kwartaal
Beleidsplan en verordening Schuldhulpverlening	4 ^e kwartaal
Verordening Wet maatschappelijke ondersteuning	2 ^e kwartaal

Gegevens financiële begroting Cluster 6:

In het volgende overzicht wordt aangegeven welke baten en lasten er geraamd zijn in de meerjarenbegroting 2012.

Lasten Programma	Rekening 2010	Actuele Begroting 2011	Begroting 2012	Meerjaren		
				Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
23. Volksgezondheid en maatschappelijke zorg	1.628.849	1.491.626	1.631.209	1.631.927	1.647.332	1.662.816
27. Inkomensvoorziening	5.354.430	5.865.128	5.962.428	5.962.676	6.052.010	6.138.735
28. Wmo (meedoenbeleid)	5.647.633	5.003.550	4.829.622	4.835.189	4.905.303	4.975.930
29. Minimabeleid	648.610	673.981	633.014	633.014	640.259	647.613
Totaal lasten	13.279.522	13.034.285	13.056.273	13.062.806	13.244.904	13.425.094

Baten Programma	Rekening 2010	Actuele Begroting 2011	Begroting 2012	Meerjaren		
				Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
23. Volksgezondheid en maatschappelijke zorg	633.390	454.916				
27. Inkomensvoorziening	4.378.254	4.306.000	4.423.000	4.423.000	4.489.345	4.556.685
28. Wmo (meedoenbeleid)	729.609	300.063	300.063	300.063	304.564	309.132
29. Minimabeleid	31.026					
Totaal baten	5.772.279	5.060.979	4.723.063	4.723.063	4.793.909	4.865.817

Resultaat voor bestemming	7.507.243	7.973.306	8.333.210	8.339.743	8.450.995	8.559.277
----------------------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

Resultaatbestemming	Rekening 2010	Actuele Begroting 2011	Begroting 2012	Meerjaren		
				Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
Toevoeging aan de reserve	265.000					
Onttrekking aan de reserve	662.800	461.115				
Mutatie reserves	-397.800	-461.115	0	0	0	0

Resultaat na bestemming	7.109.443	7.512.191	8.333.210	8.339.743	8.450.995	8.559.277
--------------------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

Cluster 7: Gezonde leefomgeving

Programma's

- programma 9: Riolering en waterbeheersing
- programma 10: Openbaar Groen
- programma 11: Begraven
- programma 12: Reiniging
- programma 17: Monumentenzorg en archeologie
- programma 20: Milieu

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil de raad met zijn beleid bereiken.

Realiseren en behouden van een gezonde en duurzame leefomgeving:

- c. zorgdragen voor schoon oppervlaktewater en grondwater*
- d. openbaar groen en landschap schoon, heel, veilig en duurzaam in stand houden, tegen aanvaardbare kosten*
- e. goede en piëteitsvolle dienstverlening rondom begrafenissen en het schoon heel, veilig en duurzaam in stand houden van de begraafplaatsen*
- f. afvalstoffen op wettelijke basis en duurzame manier tegen aanvaardbare kosten verwerken*
- g. behouden en ontwikkelen van het cultuurhistorisch erfgoed*
- h. behouden en verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving, bevorderen van duurzame ontwikkeling en de aanpak van klimaatproblematiek*

Geldende Beleidsstukken

In de volgende beleidsstukken staat het geldende beleid beschreven voor dit programma. We geven hier de belangrijkste beleidsstukken aan:

- Verbreed GRP 2009-2013 (Raad, 2008)
- Waterplan (Raad, 2008)
- Verordening rioolrecht (Raad, 2009, jaarlijks)
- BOR (Raad, 2002, bij begroting 2005 besloten tot lager beheerniveau)
- Speelvoorzieningenbeleid (Raad, 1998)
- Bermen- en slotenbeleid (B&W, 2006)
- Bomenbeleid, basismodule (Raad, 2006)
- Evaluatie speelvoorzieningenbeleid (Raad, 2006)
- Bomenstructuurplan (Raad, 2008)
- Groene Dorpenplan (Raad, 2009)
- Verordening begraafplaatsen Tynaarlo (Raad, 2009)
- Vaststelling nadere regels gemeentelijke begraafplaatsen (Raad, 2009)
- Beleidsuitgangspunten begraafbeleid (Raad, 2009)
- Verordening op heffing en invordering van lijkbezorgingsrechten (Raad, 2004)
- Afvalstoffenverordening (Raad, 2007, herziening 2010)
- Tarifiering grof afval op milieustraat (Raad, 2008)
- Verordening afvalstoffenheffing (Raad, 2009, jaarlijks herzien)
- Verordening reinigingsrechten (Raad, 2009, jaarlijks herzien)
- Structuurplan (Raad, 2006)
- Monumentenverordening (Raad, 2004)
- Bomenbeleid, monumentale en waardevolle bomen (B&W, 2006)
- Milieubeleidsplan 2008-2011 (Raad, 2008)
- Beleidsplan duurzaam bouwen (Raad, 2008)
- Handhavingsbeleid milieu (Raad, 2005)

Welke beleidsdoelen moeten worden gerealiseerd en wat gaat de burger er concreet van merken?

Ad a. Zorgdragen voor schoon oppervlaktewater en grondwater door het doelmatig inzamelen van afvalwater (vuilwater, hemelwater en grondwater) tegen de maatschappelijk laagste kosten:

- Een afkoppelkansenkaart ontwikkelen passend bij onze gemeente en voor 2015 20% van het gemengde stelsel hebben afgekoppeld.
- Instellen van een waterloket, waar burgers hun vragen kwijt kunnen.
- Herberekeningen uitvoeren van alle kernen met een maximale looptijd van 10 jaar.
- Wateroverlast voorkomen.
- Landelijke klimaatscenario's toepassen in de berekeningen.
- Een lange termijnplanning opstellen voor de vervanging van riolering.
- Bevorderen van de toepassing van duurzame materialen o.a. bij rioolvervangingen.
- Baggeren van de diverse waterpartijen en watergangen.
- Verlagen van de energielasten.

Ad b. Openbaar groen en landschap schoon, heel, veilig en duurzaam in stand houden, tegen aanvaardbare kosten:

- Sobere en degelijke kwaliteit van de inrichting en het beheer van het openbare groen op een BOR niveau 6.
- Het landschap als kernkwaliteit van onze gemeente benaderen en het herstellen of versterken hiervan met aandacht voor biodiversiteit, uitvoering geven aan het Landschapsontwikkelingsplan (LOP).
- Goede kwaliteit van de speelvoorzieningen (cf. Veiligheid van Attractie- en Speeltoestellen).
- Uitvoering geven aan het speelruimteplan.
- Een sobere en degelijke kwaliteit van het straat- en parkmeubilair.
- Bevorderen van een duurzaam beheer van de openbare ruimte met het oog op het versterken van de biodiversiteit.
- Bevorderen van burgerparticipatie en het uitbreiden van de inwonerschouw.

Ad c. Goede en piëteitsvolle dienstverlening rondom begravenissen en het schoon heel, veilig en duurzaam in stand houden van de begraafplaatsen:

- Goede kwaliteit van het onderhoud op het afgesproken BOR-niveau 8.
- Duurzaam in stand houden van begraven in de Gemeente Tynaarlo.
- Zo landschappelijk mogelijk inpassen van de begraafplaatsen.
- Begraafplaatsen na de laatste uitbreidingen van de begraafplaatsen de Duinen en de Eswal slechts beperkt uitbreiden en een plan ontwikkelen voor het duurzaam begraven op de bestaande begraafplaatsen.

Ad d. Afvalstoffen op wettelijke basis en op duurzame manier tegen aanvaardbare kosten verwerken:

- Zo min mogelijk afval (preventie).
- Afval tegen lage kosten, maar ook zo duurzaam mogelijk, verwijderen.
- Scheiden als dit voordeel oplevert voor milieu en kosten.
- Afvalstoffen milieuverantwoord verwerken (afvalscheiding en speciale verwerking waar nodig).

Ad e. Behouden en ontwikkelen van het cultuurhistorisch erfgoed:

- Wettelijke taken uitvoeren op het gebied van monumentenzorg en archeologie binnen de gemeentelijke beleidskaders.
- Betrekken van cultuurhistorisch erfgoed (monumentenzorg, monumentale bomen, archeologie en cultuurhistorie) in ruimtelijke plannen en procedures.
- Alle eigenaren van cultuurhistorisch erfgoed krijgen advies bij ontwikkeling, inrichting, onderhoud en instandhouding.
- Advisering monumenten in gemeentelijk eigendom

Ad f. Behouden en verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving, bevorderen van duurzame ontwikkeling en de aanpak van klimaatproblematiek:

- Wettelijke taken milieuhandhaving en –vergunningverlening uitvoeren binnen de gemeentelijke beleidskaders en uitvoeringsprogramma's.
- Milieu en duurzaamheid vormen integraal onderdeel van ruimtelijke plannen en projecten.
- Vergroten milieudraagvlak en stimuleren milieubewust gedrag bij doelgroepen.
- Bijdragen aan de realisering van de landelijke klimaatdoelstellingen onder meer door uitvoering van het gemeentelijk SLOK-programma (SLOK=Stimuleringsregeling Lokale Klimaatinitiatieven) en het provinciaal klimaatcontract.
- Regionaal samenwerken op het gebied van opwekking van duurzame energie.
- Goed monitoren van de resultaten van gemeentelijk klimaatbeleid.

**Thema's,
doelen en
kengetallen**

Wat zijn de belangrijkste thema's en maatschappelijke effecten die voor het bestuur relevant lijken om te volgen.

	Thema	Doelen	Kengetallen / indicatoren			
			2010 W	2011 W	2012 R	2013 R
1	Openbaar Groen	BOR niveau basis/buitengebied	6	6	6	6
		BOR niveau hoofdcentra	8	8	8	8
		Waardering speelvoorzieningen	7	7	7	7
		Waardering straat en parkmeubilair	6	6	6	6
2	Begraven	BOR niveau groen	8	8	8	8
		BOR niveau gebouwen	6	6	6	6
3	De burger als wijkbewoner	Oordeel burger directe woonomgeving	7.5	7.6	7.5	7.5
4	De burger als wijkbewoner	Oordeel burger speelmogelijkheden	6	6.3	6	6
5	De burger als wijkbewoner	Oordeel burger straatverlichting	7.3	7.4	7.3	7.3
6	De burger als wijkbewoner	Oordeel burger wegen, paden en pleintjes	6.1	6.3	6.1	6.1
7	De burger als wijkbewoner	Oordeel burger onderhoud groenvoorziening in de wijk	6.3	6.6	6.3	6.3
8	De burger als wijkbewoner	Oordeel burger onderhoud wijk	6.5	6.5	6.5	6.5
9	De burger als wijkbewoner	Oordeel burger afvalinzameling	6.9	7.2	6.9	6.9

Bron : Benchmark 'Waar staat je gemeente' en eigen gegevens

Riolering en waterbeheersing

- Aanleg Helofytenveld gebied Spierveen Eelde West (*draagt bij aan de kwaliteit van de leefomgeving, is een verplichting vanuit het Verbreed GRP*);
- Baggeren Zuidlaardervaart (*draagt bij aan de kwaliteit van het milieu en de leefomgeving*);
- Ontwerpen, realiseren projecten afkoppelen hemelwater (*Draagt bij aan de kwaliteit van de leefomgeving en duurzaamheid. Betreft een verplichting vanuit het GRP en dorpsvernieuwing*);

Gebied Eelde / Paterswolde: Nieuwe Akkers, Centrumplan, Hoofdstraat, Zuideinde;

Gebied Westlaren: woongebied van de Schipborgerweg tot aan de Lijsterbeslaan;

Gebied Midlaren: Reductie overstort Midlaren in de Groningerstraat;

- Meetplan Drenthe (*Een duurzame ontwikkeling welke bijdraagt aan het verbeteren van de kwaliteit van leefomgeving, milieu, beheer en onderhoud*);
- Actualiseren Rioleringsplan Zuidlaren (*draagt bij aan de kwaliteit van het milieu en de leefomgeving*);
- Telemetrie rioolgemaal minigemaal (*draagt bij aan de kwaliteit van beheer en onderhoud*);
- Beheer en onderhoud riolering en watergangen (*draagt bij aan de kwaliteit van de leefomgeving*);

Milieu

- milieuhandhaving en –vergunningverlening (*draagt bij aan kwaliteit van de leefomgeving*)
- voorbereiding RUD (regionale uitvoeringsdienst) in Drenthe (*draagt bij aan kwaliteit van de leefomgeving*)
- de instrumenten GPR-gebouw en DPL (duurzaamheidsprofiel op locatie) worden ingezet bij planvoorbereiding en realisatie, zoals De Bronnen en Groote Veen (*daardoor milieu integraal onderdeel van ruimtelijke plannen*)
- duurzaam inkopen (*draagt bij aan duurzame ontwikkeling en voorbeeldgedrag*)
- uitvoeren activiteiten klimaatcontract en SLOK-programma (*draagt bij aan duurzame ontwikkeling en aanpak klimaatproblematiek*)
- uitvoeren milieucommunicatieactiviteiten, zoals ‘de week van de mobiliteit’ (*draagt bij aan milieudraagvlak en gedragsverandering*)

Cultuurhistorisch erfgoed: monumenten en archeologie

- Advisering over en uitvoeren van wettelijke taken (cultuurhistorie opnemen in bestemmingsplannen en vergunningen) op het gebied van monumentenzorg en archeologie;
- Uitwerken beleidsnotitie cultuurhistorie & archeologie in ruimtelijke plannen (mbv. cultuurhistorische- en archeologische waardenkaarten);
- Verder uitwerken en implementeren (van gebruik) van de digitale cultuurhistorische atlas;
- Advies geven aan alle eigenaren van cultuurhistorisch erfgoed bij de ontwikkeling, inrichting, onderhoud en instandhouding;
- Zorg dragen voor eigen monumenten;
- Faciliteren/coördineren Open Monumentendag;
- Aanvragen van onderhoudssubsidies (RCE-NRF).

Groen

- BOR – niveau 6 handhaven (duurzaam in stand houden van de groenvoorzieningen);
- aanpassen kapverordening (vereenvoudigen van de regelgeving);
- verhogen biodiversiteit (verbeteren van duurzaamheid en kwaliteit van de leefomgeving) ;
- uitvoeren Landschapsonwikkelingsplan (verbeteren van duurzaamheid en kwaliteit van de leefomgeving)

Begraven

- Uitbreiden begraafplaats de Duinen in Eelde/Paterswolde (mogelijkheid om te begraven in Eelde en Paterswolde in stand houden);
- BOR – niveau 8 handhaven (duurzaam in stand houden van de begraafplaatsen);
- Onderzoek doen naar gebruik en beheer aula's (beperking van kosten van de aula's);
- Duurzaam begraven (blijvend kunnen begraven zonder verder de begraafplaatsen uit te breiden);

Afval en reiniging

- Afvalstoffenverordening (wet en regelgeving);
- Oud papier en karton (gemeentebrede inzameling van oud papier en karton);
- Vervangen minicontainers (duurzame inzameling van huisvuil);

Besluit- vorming in 2012

Overzicht van de relevante (beleids)stukken of rapportages binnen dit cluster die in 2012 aan de gemeenteraad worden verstrekt voor informatie of besluitvorming.

Bestuurlijk stuk, korte toelichting	Planning gereed voor gemeenteraad
Milieujaarverslag 2011	juni
Milieuprogramma 2013	december
Kapverordening	juni
Gebruik aula's	december
Duurzaam begraven	maart
Afvalstoffenverordening	maart
Verbreed GRP	december

Gegevens financiële begroting Cluster 7:

In het volgende overzicht wordt aangegeven welke baten en lasten er geraamd zijn in de meerjarenbegroting 2012.

Lasten Programma	Rekening 2010	Actuele Begroting 2011	Begroting 2012	Meerjaren		
				Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
9. Riolering en waterbeheersing	2.418.542	2.572.476	3.007.036	2.968.420	2.938.431	2.895.178
10. Openbaar Groen	2.960.557	2.947.358	2.831.255	2.843.176	2.878.781	2.912.871
11. Begraven	520.796	437.175	443.663	454.193	453.622	448.156
12. Reiniging	3.262.728	2.755.471	3.010.801	3.015.918	3.052.258	3.088.174
17. Monumentenzorg en archeologie	242.002	175.845	92.689	93.207	94.560	95.817
20. Milieu	1.055.152	779.117	644.259	649.247	656.326	662.974
Totaal lasten	10.459.777	9.667.442	10.029.703	10.024.161	10.073.978	10.103.170

Baten Programma	Rekening 2010	Actuele Begroting 2011	Begroting 2012	Meerjaren		
				Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
9. Riolering en waterbeheersing	3.082.332	3.317.021	3.379.956	3.444.149	3.512.181	3.581.560
10. Openbaar Groen	81.115	15.859	15.859	15.859	16.037	16.278
11. Begraven	352.834	438.390	466.178	466.178	473.170	480.268
12. Reiniging	3.624.505	3.117.511	3.372.579	3.377.696	3.414.036	3.449.952
17. Monumentenzorg en archeologie	70.516	5.542	5.542	5.542	5.625	5.709
20. Milieu	4.057	33.560				
Totaal baten	7.215.359	6.927.883	7.240.114	7.309.424	7.421.049	7.533.767

Resultaat voor bestemming	3.244.418	2.739.559	2.789.589	2.714.737	2.652.929	2.569.403
----------------------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

Resultaatbestemming	Rekening 2010	Actuele Begroting 2011	Begroting 2012	Meerjaren		
				Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
Toevoeging aan de reserve	1.184.151	2.131.471	744.644	837.507	935.528	1.048.160
Onttrekking aan de reserve	180.914	1.055.268				
Mutatie reserves	1.003.237	1.076.203	744.644	837.507	935.528	1.048.160

Resultaat na bestemming	4.247.655	3.815.762	3.534.233	3.552.244	3.588.457	3.617.563
--------------------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

Cluster 8: Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting.

Programma's

Programma 14: Grondbedrijf
Programma 15: Ruimtelijke ordening
Programma 16: Volkshuisvesting en stedelijke vernieuwing

Beleidsdoelen

Het cluster omvat de gehele beleidscyclus op het vlak van ruimtelijke ordening en wonen. De activiteiten in dit cluster vallen uiteen in een drietal hoofdgroepen:

- * Het opstellen van beleid, visies en plannen ten aanzien van de fysieke leefomgeving. Voorbeelden hiervan zijn het Woonplan, Structuurplan en het Landschapsontwikkelingsplan*
- * Het onder andere op basis van de hiervoor genoemde plannen en visies, voeren van ontwikkelingsplanologie middels locatie-ontwikkelingen voor zowel gemeentelijke locaties via actieve grondpolitiek als voor particuliere bouwplaninitiatieven via het "grondexploitatiewet"-instrumentarium..*
- * Vergunningverlening, toezicht en handhaving.*

Om de doelen te bereiken is er een samenhang met het cluster Mobiliteit, het cluster Milieu & Leefomgeving en het cluster Economie. De volgende doelen gelden voor dit cluster:

1. Waarborgen van de ruimtelijke en landschappelijke kwaliteiten van de gemeente op de lange termijn
2. Toegankelijke en voor burgers en bedrijven rechtszekerheid biedende ruimtelijke plannen. Creëren van draagvlak bij burgers, bestuur en betrokken partijen (o.a. provincie Drenthe, Waterschappen, Corporaties, belangenorganisaties)
3. Het voeren van regie over locatieontwikkeling
 - a. Actief zorgdragen van de in het structuurplan vastgelegde en in de Regiovisie Groningen-Assen afgesproken woningbouwproductie
 - b. Regievoering bij overige locaties, waaronder particuliere bouwplaninitiatieven in het kader van de Wro
 - c. Locatieontwikkeling van IAB-locaties
 - d. Op concreet planniveau sturen op kwaliteit en overige geformuleerde doelen.
 - e. Toepassen ontwikkelplanologie bij particuliere bouwplaninitiatieven
4. Het afstemmen van het woningaanbod in de gemeente op de woonbehoeften, door
 - a. Bewaken en actualiseren van het volkshuisvestingsbeleid, gericht op een gedifferentieerd en duurzaam woningaanbod (voldoende woningen, duurzaam woningaanbod van hoge kwaliteit)
 - b. Aansluiten en inspelen op behoeften van op de behoeften van doelgroepen door te voorzien in de behoefte aan keuzemogelijkheden, inclusief vrije kavels
 - c. Het vergunnen van woningbouw en / verbouw, het toezicht daarop en de handhaving van de vigerende wet/ en regelgeving, gestelde voorwaarden en gemaakte afspraken.

5. Het via actieve grondpolitiek zorgdragen voor realisatie van woningbouwlocaties met als doel daarbij zodanige financiële resultaten te halen dat jaarlijks een afdracht aan de Algemene Dienst plaats kan vinden. Tot en met 2014 is een afdracht voorzien van € 500.000. Na 2014 wordt voorsnog een bedrag van € 300.000 per jaar aangehouden.
6. Een goede vergunningverlening, controle en handhaving

Geldende Beleids- stukken

In de volgende beleidsstukken staat het geldende beleid beschreven voor dit cluster. We geven hier de belangrijkste doelen en beleidsstukken aan:

- Nota Grondbeleid
- Nota Grondinventarisatie
- Vestiging Wet Voorkeursrecht
- Structuurplan
- Structuurvisie Landschapsontwikkelingsplan
- Werkplan Landschapsontwikkelingsplan 2010-2013
- Spel van daadkracht en draagvlak (beleid voor burgerparticipatie)
- Integraal Accommodatiebeleid (IAB)
- Quickscan 2005 (structurele financiële bijdrage aan de Algemene Dienst, momenteel vastgesteld op een jaarlijks bedrag van € 500.000 tot en met 2014)
- WelstandsnotaWoonplan
- Regio Groningen-Assen 2030
- Milieubeleidsplan
- Notitie landgoederen
- Centrumvisie Zuidlaren
- Beleidsnotitie Bed & breakfast
- Atlas van Tynaarlo
- Bouwverordening
- Reclamenota (nog vast te stellen)
- Kwaliteitshandboek
- Uitvoeringsprogramma handhaving
- Ontwikkelplan BMV
- Prestatieafspraken corporaties

Maatschappe- lijke effecten

Welke maatschappelijke effecten moeten worden gerealiseerd en wat gaat de burger er concreet van merken?

Ad 1: Waarborgen van de ruimtelijke en landschappelijke kwaliteiten van de gemeente op de lange termijn

- Uitvoering Landschapsontwikkelingsplan op basis van het werkboek LOP
- Implementatie concept Koningsas
- Aangeven van kaders bij nieuwe ontwikkelingen c.q. gebiedsontwikkeling van locaties
- Op concreet planniveau nadrukkelijk sturen op kwaliteit door het stellen en toetsen van stedenbouwkundige randvoorwaarden
- Behoud en versterken van cultuurhistorische elementen in de gemeente.

Ad 2: Voor burgers en bedrijven toegankelijke, actuele en gedragen ruimtelijke plannen

- Uitvoering geven aan plattelandsbeleid en werken met de plattelandsadviesraad
- Faciliteren dorpsomgevingsplannen
- Inbrengen gemeentelijk belang bij gebiedsontwikkelingen (Drentse Aa, Hunzedal, NW Drenthe, Tusschenwater, herinrichting Eelder en Peizermaden)
- Participatie in de regio Groningen Assen
- Beschikken over vastgestelde en actuele bestemmingsplannen die burgers en

- bedrijven rechtszekerheid bieden
- Ondersteunen provinciale projecten op het vlak van natuur en landschap
- Aanpak centra in de drie hoofdkernen

Ad 3 Het voeren van regie over locatieontwikkeling zodat tijdig dlocatie(bouwplan)ontwikkelingen worden gerealiseerd.

- Toepassen ontwikkelplanologie bij particuliere bouwplaninitiatieven
- Ontwikkelen locaties Ter Borch, Oude Tolweg Zuid, Donderen, Vries De Bronnen, Zwarte Lent, Groote Veen, Zuidoevers, en De Inloop;
- Voorbereiden centrumplannen en faciliteren ontwikkelingen in centra van de drie hoofdkernen
- Onderzoek naar de ontwikkelmogelijkheden voor een themapark voor duurzame energie op Vriezerbrug Zuid

Ad 4 Het afstemmen van het woningaanbod in de gemeente op de woningbehoefte

- Vraaggestuurde differentiatie in aanbod van nieuwe woningen
- Herijking en uitvoeren prestatieafspraken met de corporaties, zodat ook ouderen en starters voldoende kansen krijgen
- Actualisatie en uitvoering woonplan in samenspraak met corporaties, provincie en regio Groningen Assen, rekening houdend met de ontwikkelingen in de economie en woningmarkt
- Bediening van alle doelgroepen

Ad 5: De afdracht van een jaarlijkse bijdrage vanuit het grondbedrijf aan de Algemene Dienst

Raad en college hebben afspraken gemaakt over een jaarlijkse afdracht vanuit het grondbedrijf aan de Algemene Dienst ad € 500.000.- tot en met het jaar 2014. Na 2014 wordt vooralsnog een bedrag van € 300.000 per jaar aangehouden. Deze inkomsten worden als algemene inkomsten voor beleid ingezet.

Ad 6: Een goede vergunningverlening, controle en handhaving

- In het kader van de wettelijke overheidstaak worden binnen de normen vergunningen verleend, gecontroleerd en vindt er handhaving plaats
- Inrichten front office
- Toezicht met moderne middelen
- Integrale handhaving t.b.v. omgevingsvergunning

Wat zijn de belangrijkste thema's en maatschappelijke effecten die voor het bestuur relevant lijken om te volgen.

	Thema	Doelen	Kengetallen / indicatoren			
			2010 W	2011 W	2012 R	2013 R
1	Waarborgen landschappelijke en ruimtelijke kwaliteiten	Uitvoering LOP Beleid tav cultuurhistorie en archeologie	5	6 1	7	
2	Gedragen plannen en visies	Centrumplannen Participatie gebiedsontwikkelingen Onderzoek themapark duurzame energie Vriezerbrug Zuid	5	2 5		2
3	Actuele bestemmingsplannen	Actualisatie Bestemmingsplannen Nieuwe bestemmingsplannen en projectbesluiten bij initiatieven	80% 15	85% 15	90% 15	95% 15
4	Locatieontwikkeling	Totaal investeringsniveau in lopende complexen in miljoenen	2011 63,2	2012 53,0	2013 37,9	2014 22,7
5	Locatieontwikkeling	Aantal grondcomplexen Grondcomplexen in ontwikkeling	21 10	21 10	21 11	21 12
6	Locatieontwikkeling	Totale gronden complexen niet in ontwikkeling Waarvan aangemerkt als strategische grond	2011 138 ha 55,5 ha	2012 113 ha 52ha	2013 86 ha 52 ha	2014 86ha 52ha
7	Afstemmen woningaanbod en vraag (kwantitatief)	Gemiddeld aantal te realiseren woningen	145	145	145	145
8	Afstemmen woningaanbod en vraag (kwalitatief)	Actueel Woonplan en prestatieafspraken Aantal projecten met specifieke aandacht doelgroepen		1 2	3 4	
9	De afdracht van een bijdrage vanuit het grondbedrijf voorzien van 500.000 euro als bijdrage aan de Algemene Dienst tot en met het jaar 2014	Jaarlijkse afdracht uit grondbedrijf bedraagt € 500.000.-	2011 500K	2012 500K	2013 500K	2014 500K
10	Een goede vergunning-verlening, controle en handhaving rondom omgevingsvergunning	Het jaarprogramma handhaving wordt uitgevoerd	100%	100%	100%	100%
11	Een goede vergunning-verlening, controle en handhaving rondom omgevingsvergunning	Goede kwaliteit vergunningen; % bezwaarschriften die gegrond zijn moet zeer gering zijn	<1%	<1%	<1%	<1%

Uitvoering LOP

Conform het werkboek LOP worden in 2012 een aantal projecten uitgevoerd c.q. tot uitvoering gebracht. Vooral nog betreft het de volgende projecten.

1. Landgoederen Eelde-Paterswolde
2. Beekdalherstel bovenloop Eelderdiep
3. Herstel gemeentelijke landschapselementen
4. Herstel particuliere landschapselementen
5. Implementatie concept Koningsas
6. EVZ-25
7. Dorpsomgevingsplan Zeijen

Revitalisering dorpskernen

Voor Zuidlaren geldt dat er uitvoering wordt gegeven aan de diverse deelprojecten, zoals het brinkenplan, de voorzijde PBH en de voormalige garage Roelfsema. Voor Eelde is het de bedoeling dat in 2012 de bestemmingsplanprocedure wordt afgerond. Voor Paterswolde vindt tevens in 2012 de bestemmingsplanprocedure plaats. Voor Vries staat de start van de bestemmingsplanprocedure gepland voor halverwege 2012.

Bestemmingsplannen

In 2012 staat een aantal bestemmingsplannen in de planning. Het betreft hier vanuit het project actualisering:

- bestemmingsplan buitengebied (ontwerp)
- bestemmingsplan bedrijventerreinen
- bestemmingsplan kern Tynaarlo

Om aan de actualiseringsverplichting op 1 juli 2013 te voldoen, is het de bedoeling dat in 2012 voorts de volgende activiteiten plaatsvinden:

- verlengingsbesluiten voor bestemmingsplannen Dennenoord, GAE voorterrein
- nieuwe bestemmingsplannen voor Paterswoldsemeer, Dennenoord en GAE voorterrein

Daarnaast zijn een aantal nieuwe bestemmingsplannen benodigd om voorgestane ontwikkelingen mogelijk te maken, zoals een rotonde in Paterswolde, Tusschenwater en de brink Zuidlaren

Locatie-ontwikkeling

In 2012 wordt verder gewerkt aan de volgende locatieontwikkelingen (complexen in uitvoering):

- Ter Borch
- Groote Veen
- Oude Tolweg
- Donderen en
- Zuidlaarderveen
- De Inloop

Daarnaast wordt nadere studie verricht naar De Bronnen, Kranenburg Zuid en Zuidoevers. Dit naar aanleiding van de ontwikkelingen die zich in de loop van 2011 hebben voorgedaan.

De begeleiding van diverse particuliere bouwplaninitiatieven waaronder Tienelswolde, garage Roelfsema en het voorterrein van de PBH wordt gecontinueerd.

Tot slot zal nadere studie worden verricht naar de mogelijkheden van een Energiepark op Vriezerbrug-Zuid.

Centrumplannen

In het winkelgebied van Zuidlaren spelen diverse ontwikkelingen. Deze ontwikkelingen kunnen worden opgepakt als bouwplaninitiatieven omdat het doorontwikkelingen betreft vanuit de bestaande situatie. Voor de winkelgebieden van Vries en Eelde geldt echter dat wij deze in totaliteit willen verbeteren en daaraan nieuw programma willen toevoegen. Daarom is in dit soort herstructureringsprojecten sprake van meer kosten dan opbrengsten voor de planrealisatoren. Hierdoor kunnen niet alle door de gemeente ten behoeve van deze bouwplannen gemoeide kosten op de realisatoren van het bouwplan c.q. de eigenaren in het ontwikkelgebied worden verhaald. Ook is er sprake van gewenste en noodzakelijke investeringen in het openbaar gebied die niet volledig aan de

bouwplaninitiator kunnen worden toegerekend. Er wordt om die reden scherp gestuurd op de voortgang en beheersing van de kosten.

Beleidsactualisatie

Het geactualiseerde woonplan staat in 2012 aan de basis van nieuwe met de corporaties te maken prestatieafspraken. Andere thema's of gebieden waarover in 2012 beleid geformuleerd wordt zijn:

- nadere uitwerking van de Nota Grondbeleid. In de Nota Grondbeleid zijn de beleidsmatige en financieel economische uitgangspunten en principes omtrent het gemeentelijk grondbeleid vastgelegd. Gelet op de woningbouwmarkt verwachten wij in 2012 verdere beleidsactualisatie door ontwikkeling van gronduitgifte-instrumenten en –samenwerkingsverbanden ter stimulering van de woningbouwrealisatie en op het gebied van risicobeheersing en opvang binnen grondexploitaties.
- omgeving luchthaven of voorterrein luchthaven

Gebiedsgericht beleid/ plattelandsbeleid

In 2012 worden via het plattelandsbeleid (met behulp van de Adviesraad Platteland) de verschillende beleidskaders (dit geldt voor zowel bestemmingsplannen als beleidsactualisaties) nader vorm gegeven. Tevens participeren wij als gemeente in een aantal gebiedsgerichte projecten. Het betreft de deelgebieden Hunze, Noordwest Drenthe en Drentse Aa. Hierbij is er een samenhang met zowel het plattelandsbeleid als de uitvoering van het LOP.

Vergunningverlening

In 2012 wordt de dienstverlening rondom de omgevingsvergunning verbeterd. Het omgevingsloket wordt gerealiseerd en het (volledig) digitaal afhandelen van de omgevingsvergunning wordt verder uitgerold.

Besluit- vorming in 2012

Overzicht van de relevante (beleids)stukken of rapportages binnen dit cluster die in 2012 aan de gemeenteraad worden verstrekt voor informatie of besluitvorming.

Bestuurlijk stuk, korte toelichting	Planning gereed voor gemeenteraad
Bestemmingsplan centrum Paterswolde	4 ^e kwartaal 2012
Bestemmingsplan Buitengebied	4 ^e kwartaal 2012
Bestemmingsplan Tynaarlo kern	1 ^e kwartaal 2012
Bestemmingsplan Bedrijventerreinen + nota van uitgangspunten	1 ^e kwartaal 2012
Verlengingsbesluiten voor de bestemmingsplannen Dennenoord en Voorterrein Groningen Airport Eelde	2 ^e kwartaal 2012
Bestemmingsplan Paterswoldsemeer	3 ^e kwartaal 2012
Voortgang uitvoering LOP	4 ^e kwartaal 2012
Notitie 'actualiseren na 2013'	1 ^e kwartaal 2012
Uitvoeringsprogramma handhaving (milieu en veiligheid)	Juni 2012

Gegevens financiële begroting Cluster 8:

In het volgende overzicht wordt aangegeven welke baten en lasten er geraamd zijn in de meerjarenbegroting 2012.

Lasten Programma	Rekening 2010	Actuele Begroting 2011	Begroting 2012	Meerjaren		
				Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
14. Grondbedrijf	19.943.302	11.871.976	24.568.854	24.573.696	24.937.894	25.305.783
15. Ruimtelijke ordening	1.752.710	1.552.778	1.213.975	1.219.880	1.229.974	1.245.470
16. Volkshuisvesting en stedelijke vernieuwing	2.567.107	2.828.788	2.830.106	2.811.455	2.811.351	2.810.486
Totaal lasten	24.263.119	16.253.542	28.612.935	28.605.031	28.979.219	29.361.739

Baten Programma	Rekening 2010	Actuele Begroting 2011	Begroting 2012	Meerjaren		
				Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
14. Grondbedrijf	15.910.975	11.258.209	23.951.916	23.951.916	24.311.194	24.675.862
15. Ruimtelijke ordening	270.885					
16. Volkshuisvesting en stedelijke vernieuwing	1.864.346	2.185.417	2.296.082	2.276.747	2.279.290	2.300.656
Totaal baten	18.046.206	13.443.626	26.247.998	26.228.663	26.590.484	26.976.518

Resultaat voor bestemming	6.216.913	2.809.916	2.364.937	2.376.368	2.388.735	2.385.221
----------------------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

Resultaatbestemming	Rekening 2010	Actuele Begroting 2011	Begroting 2012	Meerjaren		
				Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
Toevoeging aan de reserve	846.170	393.405	175.000	175.000	175.000	175.000
Onttrekking aan de reserve	5.302.142	1.547.331	1.138.229	1.140.808	1.143.990	947.293
Mutatie reserves	-4.455.972	-1.153.926	-963.229	-965.808	-968.990	-772.293

Resultaat na bestemming	1.760.941	1.655.990	1.401.708	1.410.560	1.419.745	1.612.928
--------------------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

Cluster 9: Financiering

Programma's	<ul style="list-style-type: none">- programma 2 : Budgetcyclus- programma 7 : Algemene Middelen
Maatschappelijke effecten	<p>Een zodanige kwaliteit van de plannen en voortgangsrapportages bereiken, dat deze bijdragen aan de betrouwbaarheid en transparantie van de organisatie.</p> <p>Een zo hoog mogelijk voorzieningenniveau tegen zo laag mogelijke lasten voor de bewoners</p>
Geldende Beleidsstukken	<p>Perspectievennota 2011, vastgesteld in de raadsvergadering van 12 juli 2011 Begroting 2011 en mjb, vastgesteld in de raadsvergadering van 2 november 2011 Nota reserves en voorzieningen 2009, vastgesteld in de raad van juni 2009 Financiële kaders inzake toezicht van Gedeputeerde Staten. van Drenthe Nota weerstandsvermogen, vastgesteld in de raadsvergadering van 25 januari 2011 Verordeningen art 212 en 213a, vastgesteld in de raadsvergadering van 15 maart 2011</p>
Beleidsdoelen	<p>Welke beleidsdoelen moeten worden gerealiseerd?</p> <ul style="list-style-type: none">- Beheersing van overgedragen budgetten<ul style="list-style-type: none">• Verdere ontwikkeling van outputsturing en resultaatafspraken• Verdere ontwikkeling van ken en stuurgetallen- Beheersing van risico's<ul style="list-style-type: none">• Verdere ontwikkeling van risicomanagement, zodat risico's tijdig in beeld zijn en financiële incidenten worden voorkomen.- Sluitende begroting in een meerjarig perspectief en een gezonde reservepositie met voldoende weerstandsvermogen<ul style="list-style-type: none">• een voldoende weerstandsvermogen in meerjarig perspectief- Trendmatige ontwikkeling van belastingen<ul style="list-style-type: none">• We streven naar een evenwichtige belastingheffing en een goede kwaliteit van klachtenbehandelingen

**Thema's
doelen en
kengetallen**

Wat zijn de belangrijkste thema's en maatschappelijke effecten die voor het bestuur relevant lijken om te volgen.

	Thema	Doelen	Kengetallen / indicatoren			
			2010 W	2011 W	2012 R	2013 R
	De burger als belastingbetaler	Oordeel burger verhouding gemeentelijke belastingen en voorzieningenniveau	5.8	5.8	5.8	5.8
	reserves	Gezonde reservepositie en weerstandsvermogen volgens ratio voldoende (V)	V	V	V	V
	belastingen	Trendmatige ontwikkeling				

**Wat gaan we
daarvoor
doen**

De Jaarrekening 2011 in het voorjaar van 2012.
De voorjaarsnota 2012 in het voorjaar van 2012.
De perspectievennota 2012 in het voorjaar van 2012.
De najaarsnota in het najaar van 2012.
De begroting met meerjarenbegroting in het najaar van 2012.

**Besluit-
vorming in
2012**

Overzicht van de relevante (beleids)stukken of rapportages binnen dit cluster die in 2012 aan de gemeenteraad worden verstrekt voor informatie of besluitvorming.

Bestuurlijk stuk, korte toelichting	Planning gereed voor gemeenteraad
Jaarrekening 2011	Mei 2012
Voorjaarsnota 2012	Juni 2012
Perspectievennota 2012	Juni 2012
Najaarsnota 2012	Oktober 2012
Begroting 2013-2016	Oktober 2012

Gegevens financiële begroting Cluster 9:

In het volgende overzicht wordt aangegeven welke baten en lasten er geraamd zijn in de meerjarenbegroting 2012.

Lasten	Rekening 2010	Actuele Begroting 2011	Begroting 2012	Meerjaren		
				Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
Programma						
2. Budgetcyclus	134.547	223.819	233.038	235.031	237.597	240.050
7. Algemene middelen	5.554.277	6.771.663	8.499.402	6.518.360	5.713.660	4.471.041
Totaal lasten	5.688.824	6.995.482	8.732.440	6.753.391	5.951.257	4.711.091

Baten	Rekening 2010	Actuele Begroting 2011	Begroting 2012	Meerjaren		
				Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
Programma						
2. Budgetcyclus						
7. Algemene middelen	38.102.003	38.165.759	38.839.215	38.355.775	38.059.465	37.440.314
Totaal baten	38.102.003	38.165.759	38.839.215	38.355.775	38.059.465	37.440.314

Resultaat voor bestemming	-32.413.179	-31.170.277	-30.106.775	-31.602.384	-32.108.208	-32.729.223
----------------------------------	--------------------	--------------------	--------------------	--------------------	--------------------	--------------------

Resultaatbestemming	Rekening 2010	Actuele Begroting 2011	Begroting 2012	Meerjaren		
				Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
Toevoeging aan de reserve	4.977.978	4.021.264	2.966.330	2.793.964	2.743.928	2.709.676
Onttrekking aan de reserve	7.655.238	5.034.914	4.359.596	2.689.673	2.373.000	1.614.811
Mutatie reserves	-2.677.260	-1.013.650	-1.393.266	104.291	370.928	1.094.865

Resultaat na bestemming	-35.090.439	-32.183.927	-31.500.041	-31.498.093	-31.737.280	-31.634.358
--------------------------------	--------------------	--------------------	--------------------	--------------------	--------------------	--------------------

EMU-saldo 2012

Sinds 1999 bestaat de Economische en Monetaire Unie (EMU), die in Europa verantwoordelijk is voor het gezamenlijke monetaire beleid van de deelnemende landen. Deze EMU-landen zijn gehouden aan de –met elkaar afgesproken– eis om het begrotingstekort van de overheid niet te laten stijgen boven de 3% van het bruto binnenlands product (BBP). Deze grens van 3% geldt voor de gehele overheid, dus inclusief de provincies, gemeenten en waterschappen. Het begrotingstekort wordt berekend op een manier die afwijkt van de manier waarop bij gemeenten het saldo wordt bepaald. Gemeenten zijn gehouden aan de regelgeving in het BBV, dat uitgaat van een stelsel van baten en lasten. Het zogenaamde EMU-saldo is een saldo van inkomsten en uitgaven (dus op kasbasis). Nadat in 2003 het positieve EMU-saldo van de lokale overheden is omgeslagen in een overschrijding waardoor Nederland de grens van 3% heeft overschreden, zijn afspraken gemaakt die ertoe moeten leiden dat ook de lokale overheden zich bewust worden van hun aandeel in de beheersing van het EMU –saldo. Onderdeel daarvan is de vermelding van het zogenaamde EMU-saldo in de begroting. In het overzicht is het EMU-saldo berekend voor de jaren 2011, 2012 en 2013.

	2011	2012	2013
	x € 1.000		
Exploitatie vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	-1.695	-2.384	-798
Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	2.166	2.647	2.736
Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	1.651	1.609	1.609
Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	5.000	5.000	5.000
Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht.			
Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord.			
Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)			
Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord.			
Lasten op de balanspost voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen.			
Lasten i.v.m. transacties met derden, die niet via de exploitatie lopen maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten.			
Verkoop van effecten: - gaat u effecten verkopen? (ja/nee) - zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?	nee nee	nee nee	nee nee
Berekend EMU-saldo	-2.878	-3.128	-1.453

In de septembercirculaire 2011 van het gemeentefonds is aangegeven dat het EMU-tekort van mede overheden maximaal -0,5% BBP (Brutobinnenlandsproduct) mag bedragen. Daarbij wordt tevens een berekening gemaakt van de individuele referentiewaarden voor gemeenten, provincies en waterschappen. Voor de Gemeente Tynaarlo is de referentiewaarde op basis van het begrotingstotaal 2011 bepaald op € 3.313 miljoen. Voor 2012 komt de vernoemde uitkomst van € 3.128 miljoen beneden de referentiewaarde uit.